

KASTEN ÖLDÜRME SUÇUNUN BİR BAŞKA SUÇ DOLAYISIYLA İŞLENMESİ NİTELİKLİ HALLERİ (TCK m. 82/1-h-i)

Dr. Öğr. Üyesi Murat AKSAN*

Öz

Bu çalışmanın konusu kasten öldürme suçunun iki nitelikli şeklini oluşturan, TCK m. 82/1-h ve i'de düzenlenen bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla öldürme ile bir suçu işleyememekten duyulan infielle öldürmedir. Çalışmada öncelikle bir başka suçla kasten öldürme suçu arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Bir başka suç dolayısıyla işlenen öldürmenin daha fazla cezalandırılmasının nedenleri açıklanmaya gayret edilmiştir. Ayrıca kasten öldürmenin işlenmesinin nedeni olan bir başka suçtan ne anlaşılması gerektiği ortaya konulmuştur. Özellikle gizleme amacıyla öldürmede gizleme amacının soruşturma ve kovuşturmadan kurtulmak için mi yoksa itibar kaybı, mesleki, sosyal, ekonomik dezavantajlardan korunmak gibi başka nedenleri de kapsayıp kapsamadığı konusuna değinilmiştir. Keza bir başka suç nedeniyle işlenen kasten öldürme suçunun olası kastla veya ihmali davranışla işlenip işlenemeyeceği gibi konular ele alınmıştır. Bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak için öldürmenin bir suçu gizlemek amacıyla öldürmeden farkı açıklanmaya çalışılmıştır. Bir suçu işleyememekten duyulan infielle öldürme nitelikli halinin şartları, özellikleri incelenmiştir.

* Dr. Öğr. Üyesi. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Konya, Türkiye | Asst. Prof., Selçuk University, Faculty of Law, Department of Criminal and Criminal Procedure Law, Konya, Turkey.

✉ maksan@selcuk.edu.tr • ORCID 0000-0001-6232-9491.

✎ **Atıf Şekli** | Cite As: AKSAN, Murat: "Kasten Öldürme Suçunun Bir Başka Suç Dolayısıyla İşlenmesi Nitelikli Halleri (TCK m. 82/1-h-i)", SÜHFD, C. 31, S. 1, 2023, s. 91-175.

✎ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✎ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Anahtar Kelimeler

Suçu Gizlemek Amacıyla Öldürme • Suçun Delillerini Ortadan Kaldırmak Amacıyla Öldürme • Suçun İşlenmesini Kolaylaştırmak Amacıyla Öldürme • Yakalanmamak Amacıyla Öldürme • İnfialle Öldürme

QUALIFIED FORMS OF THE COMMISSION OF THE CRIME OF WILLFUL MURDER THROUGH ANOTHER CRIME (TPC Art. 82/1-h and i)

Abstract

The subject of this study consists of two qualified forms of willful murder. These are TCK art. It is killing with the aim of hiding a crime regulated in 82/1-h and i, eliminating the evidence or facilitating its perpetration, or not being caught, and to kill with indignation for not being able to commit a crime. In the study, first of all, the relationship between another crime and the crime of willful murder was tried to be determined. An effort has been made to explain the reasons for the higher punishment of murder committed in due to another crime. In addition, it has been revealed what should be understood from another crime, which is the reason for willful murder. In particular, in murder for the purpose of concealing a crime, has been mentioned whether the purpose of concealment is to avoid investigation and prosecution, or whether it covers other reasons such as loss of reputation, protection from professional, social and economic disadvantages. Likewise, issues such as willful murder committed due to another crime whether can be committed with eventual intent or negligent behavior are discussed. It has been tried to explain the difference between murder in order to facilitate the commission of a crime and murder in order to hide a crime. The conditions and characteristics of the state of murder with indignation from not being able to commit a crime are been examined.

Keywords

Killing with Aim to Conceal an Offense • Killing with Aim to Destroy Evidence of an Offense • Killing with Aim to Facilitate the Commission of an Offense • Killing with Aim not to be Caught • Killing with Indignation

GİRİŞ

Kasten öldürme, insanların aralarındaki husumet veya anlaşmazlık, namus temizleme, kan gütmeye saiki ve intikam alma gibi birçok nedenle işlenebilmektedir. Keza öldürme, insanların birbirleri üzerinde baskı kurmalarında, üstün ve egemen bir konuma geçmelerinde başvurdukları

araç olarak da ortaya çıkabilmektedir¹. Yine öldürme, işlenmiş olan suçu gizlemek veya başka suçların işlenmesini kolaylaştırmak için işlenebildiği gibi bir suçu işleyememekten duyulan infialle de gerçekleştirilebilmektedir². Türk Ceza Kanununda kasten öldürmenin işlenme nedenlerinden bazıları daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmektedir³.

Bu çalışmada kasten öldürmenin nitelikli halleri arasında düzenlenen TCK'nın 82. maddesinin birinci fıkrasının "h" bendindeki öldürmenin "**bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla**", işlenen nitelikli hali⁴ ile "i" bendindeki "**bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle**" işlenen nitelikli hali ele alınacaktır. Çünkü gizlemek ve kolaylaştırmak amaçlı öldürme açıkça formüle edilmiş olmasına rağmen birçok soruyu gündeme getirmektedir⁵. Gizlenmek veya işlenmesi kolaylaştırılmak

-
- ¹ **BAYRAKTAR**, Köksal: "Kasten Öldürme", Marmara Üniversitesi HFD, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan Özel Sayı, C. 19, Sy. 2, 2013, s. 58.
- ² Birleşmiş Milletler'in Uyuşturucu ve Suçla Mücadele Dairesi (UNODC) tarafından elde edilen veriler ve Dünyanın birçok ülkesinden gelen veriler çerçevesinde öldürme nedenlerinin üç genel başlıkta toplanabileceği ifade edilmiştir: Birincisi, uyuşturucu, insan ticareti, silahlı soygun ya da çete ve organize suç örgütlerinin faaliyetleri esnasında gerçekleşen öldürmeler; ikincisi, kişiler arasındaki aile içi şiddet, iş, toprak anlaşmazlığı gibi durumlarda işlenen öldürmeler; üçüncüsü ise, renk, din, siyasi görüş gibi ülkelerin sosyo-politik ortamlarını içeren geniş bir başlık altında gerçekleşen öldürmelerdir. Bkz. **TEPECİK**, Filiz: "Uluslararası Adalet İstatistiklerinde Kasten Öldürme", TAAD, Yıl: 9, Sy. 36, Ekim 2018, s. 117 vd.
- ³ Kasten öldürmenin nitelikli hallerinin mukayeseli hukuktaki düzenlenişi konusunda bkz. **GÖKCEN**, Ahmet/**BALCI**, Murat: "Kasten Öldürme Suçu (TCK M. 81)", MÜHF – HAD, C. 17, Sy. 1-2, 2011, s. 102 vd.; **AKBULUT**, Berrin: "Kasten Öldürme Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m. 82)", Adalet Dergisi, Sy. 65, 2020/2, s. 100 vd.
- ⁴ Bu nitelikli halin mukayeseli hukuktaki düzenlenişi konusunda bkz. **WEIß**, Dietmar: Die Problematik der Verdeckungsabsicht im Mordtatbestand: Eine Untersuchung insbesondere aus historischer und rechtsvergleichender Sicht, Berlin: Duncker und Humblot, 1997, s. 10 vd.; **ERYILDIZ**, Hüsnü Sefa: "Kasten Öldürme Suçunun Bir Suçu Gizlemek, Delillerini Ortadan Kaldırmak Veya İşlenmesini Kolaylaştırmak Ya Da Yakalanmamak Amacıyla İşlenmesi (TCK M. 82/1-h)", Adalet Dergisi, Sy. 68, 2022/1, s. 172 vd.
- ⁵ **ARTZ**, Gunther/**WEBER**, Ulrich/**HEINRICH**, Bernd/**HILGENDORF**, Eric: Strafrecht Besonderer Teil, 3.,neu bearbeitete Auflage, Bielefeld 2015, § 2 Rn. 62. Ayrıca bkz. **KUPER**, Wilfried: "Zur Problematik der Verdeckungsabsicht bei „außerstrafrechtlichem“ Verdeckungs zweck", JZ, 23/1995, s. 1158.

istenen suça ilişkin belirlemeler, gizlemenin ceza hukuku dışı sonuçları kapsayıp kapsamadığı, suçun olası kastla ya da ihmali davranışla işlenebilip işlenemeyeceği gibi birçok konunun irdelenmesini gerektirmektedir. Diğer taraftan bir suçu gizleme amacıyla öldürme, uygulamada son derece önemlidir; faillerin, suçun işlenmesini müteakip kendilerine yönelik ceza kovuşturmasına uğrama tehdidi karşısında suçu gizlemek için bir başkasını öldürmeye yönelmeleri nadir görülen bir durum değildir. Özellikle suçun ortaya çıkmamasını sağlamak adına mağdur veya tanıkların öldürülmesi, suçüstü halinde failin kendisini takip eden kişi veya kolluk görevlilerinin öldürülmesi olaylarına sıklıkla rastlanılmaktadır⁶. Aynı şekilde başka suçun işlenmesini kolaylaştırmak için öldürme de başvurulan yöntem olarak uygulamada karşılaşılmaktadır. Keza bir suçu işleyemekten duyulan infial sonucu öldürmede özellikle cinsel saldırı suçlarında mağdurun direnmesi nedeniyle amacına ulaşamayan failin, yağma suçlarında elde etmeyi düşündüğü parayı alamayan failin duyduğu öfke ve kızgınlıkla mağduru öldürmesi gibi olaylar da az rastlanılan bir durum değildir. Bu itibarla sözkonusu nitelikli hallerle ilgili karşılaşılabilecek ihtimallerin ortaya konulmasına, bunlara ilişkin çözüm önerileri getirilmesine ve uygulamada karşılaşılan durumlara ilişkin görüş belirtilmeye gayret edilecektir.

Çalışmanın konusunu oluşturan nitelikli haller, güdülen amaçtan dolayı⁷ veya öldürme suçunun başka suçlarla ilişkisinden/bağlantısından kaynaklanan nitelikli haller olarak belirtilmektedir⁸. Ayrıca doktrinde bu nitelikli halleri “bir başka suç için veya bir başka suç dolayısıyla” öldürme olarak ifade etmenin daha doğru olacağı ileri sürülmektedir⁹.

⁶ MünchenerKommentar zum Strafgesetzbuch, Band 4, (§§ 185–262), **MU-KOSTGB/SCHNEIDER**, 4. Auflage, München 2021, StGB § 211 Rn. 218.

⁷ Bkz. **GÖKCEN**, Ahmet/**BALCI**, Murat: Kasten Öldürme Kasten Yaralama Organ ve Doku Ticareti Suçları (TCK m. 81-83; 86-88, 91-93), 2. Baskı, Ankara 2015, s. 204 vd.

⁸ **TOROSLU**, Nevzat/**TOROSLU**, Haluk: Ceza Hukuku Özel Kısım, 11. Baskı, Ankara 2021, s. 35; **ÖNDER**, Ayhan: Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar, İstanbul 1994, s. 44; **SOYASLAN**, Doğan: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, Ankara 2014, s. 144.

⁹ **HAKERİ**, Hakan: Kasten Öldürme Suçları TCK 81-82-83, 2. Baskı, Ankara 2007, s. 233; **ÖZBEK**, Veli Özer/**DOĞAN**, Koray/**BACAKSIZ**, Pınar: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 17. Baskı, Ankara 2022, s. 140. Nitekim Alman Ceza Kanununda TCK'daki bu nitelikli hallerin karşılığındaki düzenlemede sadece bir başka suçu

Kanaatimizce de ileri sürülen görüşler doğru olmakla birlikte çalışmada bu nitelikli halleri ifade etmek için “bir başka suç için” işlenmesi ifadesini de kapsadığı düşünülen “bir başka suç dolayısıyla” işlenmesi ifadesi tercih edilmiştir.

Bu nitelikli haller incelenirken klasik suç inceleme yöntemi takip edilmemiştir. Her ne kadar bir nitelikli hal düzenlemesi olarak bir başka suç dolayısıyla öldürme de temel kasten öldürme suçunun tüm unsurlarını taşısa da temel suç tipine ait konulara değinilmeden bu nitelikli hallerde özgü hususlar ifade edilmeye çalışılmıştır. Aksi takdirde konu kapsam itibariyle çok genişleyeceği için sınırlanması gerekmiştir. Bu nedenle sadece ve özellikle bu nitelikli hallerle ilişkin konular üzerinde durulmuştur. TCK'nın 82. maddesinin farklı (h ve i) bentlerinde düzenlenen bu nitelikli haller ayrı ayrı incelenmiştir. Fakat bir suçu gizlemek veya delilleri ortadan kaldırmak, yakalanmamak amacıyla veya bir suçu kolaylaştırmak için öldürme nitelikli hali bize göre bir bent içerisinde farklı nitelikli halleri barındırmaktadır. Bununla birlikte doktrinde bu nitelikli haller ile ilgili açıklamalar genellikle bir bütün olarak yapıldığı için biz de tekrardan kaçınmak, atıf tekrarına düşmemek adına gizleme amacı başlığı altında bu açıklamalar yapılacak, ama farklı olduğunu düşündüğümüz noktalar ayrıca belirtilmekle yetinilecektir. Diğer taraftan inceleme konusu nitelikli hallerin anlaşılmasına yardımcı olacağı düşüncesiyle Alman hukukundaki durum da çalışmanın sınırları çerçevesinde aktarılmaya gayret edilecektir.

Çalışmada nitelikli hallerin kanundaki düzenleme şekline uygun olarak öncelikle TCK m. 82/1-h bendindeki nitelikli hal bent içerisindeki düzenlemeye göre incelenecek, daha sonra TCK m. 82/1-i bendindeki nitelikli hal ele alınacaktır. Sonrasında ise bu nitelikli hallerin birlikte ve aynı maddedeki diğer nitelikli hallerle beraber uygulanabilirlik sorunu ile haksız tahrik kurumununun tatbik imkanı değerlendirilecektir.

mümkün kılmak veya gizlemek için bir kimsenin öldürülmesinden bahsedilmiştir (Alman CK m. 211). Bkz. YENİSEY, Feridun/PLAGEMANN, Gottfried: Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB), 2. Baskı, İstanbul 2015, s. 320-321.

I. BİR SUÇU GİZLEMEK, DELİLLERİNİ ORTADAN KALDIRMAK VEYA İŞLENMESİNİ KOLAYLAŞTIRMAK YA DA YAKALANMAMAK AMACIYLA ÖLDÜRME

A. Genel Olarak Kanuni Düzenleme

Öldürme suçunun, bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla işlenmesi nitelikli halinde dört durumdan bahsedilmektedir. Bunlar; başka bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak, işlenmesini kolaylaştırmak ve yakalanmamak için öldürmektir. Fakat bazı yazarlar bu dört durumu iki başlık altında toplamanın mümkün olduğunu ifade etmektedir: Bir suçu gizlemek ve bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla işlenmesi. Çünkü suçu gizlemenin en önemli yöntemlerinden birinin delilleri ortadan kaldırmak olduğu, dolayısıyla suçun delillerini ortadan kaldırmak için işlenen, örneğin, suçun delili olan tanığın veya mağdurun öldürülmesi, nihayetinde suçu gizlemeye yönelik faaliyet olduğu için suçun gizlenmesi kapsamında kaldığı vurgulanmaktadır. Yakalanmamak amacının ise, her zaman olmasa da suçu çoğunlukla gizlemek için yapıldığının söylenebileceği; ancak istisnaen yakalanmamak, gizleme amacıyla olmayabileceği belirtilmektedir. Örneğin, suçüstü halinde görülen failin artık suçu gizlemekten ziyade yakalanmamak için tanığı öldürmesi gibi. Keza başkasının suçunu gizlemek için öldürme suçunu işleyen fail için de yakalanmamak amacının gerçekleşmeyeceği, bu nedenle yakalanmamak için öldürmeden ayrıca bahsedilmesinin yerinde olduğu ifade edilmiştir¹⁰. Bazı yazarlar da suçu gizlemek için öldürmenin çoğu zaman delilleri ortadan kaldırmak için öldürmeyle iç içe geçmiş vaziyette olduğunu ve haliyle kesiştiğini belirtmiştir¹¹.

Bentte gösterilen nitelikli haller seçimlik olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle öldürme suçunun işlenmesiyle bentte sayılan hallerin birden fazlasının gerçekleşmiş olması durumunda örneğin, hem suçun işlenmesini

¹⁰ Bkz. KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, Ankara 2022, s. 163 vd.

¹¹ Bkz. GÖKCAN, Hasan Tahsin/ARTUÇ, Mustafa: Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 2, M. 45-85, Ankara 2021, s. 3003; TURAN, Ersin/OTACI, Cengiz: Genel Hükümlerle Bağlantılı Olarak Kasten İnsan Öldürme Suçları, 3. Baskı, Ankara 2022, s. 852.

kolaylaştırmak hem de tanık bırakmamak için öldürme suçu işlendiğinde iki nitelikli hal gerçekleşmiş olsa da seçimlik oldukları için tek nitelikli öldürmeden ceza belirlenmelidir. Ancak gerçekleşen her bir nitelikli hal hükümde ayrı ayrı gösterilmelidir. Öbür yandan bentteki sayılan amaçlardan her birisiyle farklı mağdurlara karşı öldürme suçunun işlenmesi halinde mağdur sayısınınca nitelikli öldürme suçunun oluştuğu kabul edilmeli ve gerçek içtima kuralları uygulanarak ayrı ayrı sorumluluk belirlenmeli ve bu durumda hükümde gösterilmelidir. Failin mağdurlardan birini örneğin bir suçu gizlemek için, bir başka mağduru da suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla öldürmesi durumunda TCK 82/1-h ayrı ayrı uygulanarak, fail iki kez cezalandırılacaktır¹².

B. Daha Fazla Cezayı Gerektiren Nitelikli Hal Olarak

Düzenlenme Nedeni

Alman hukukunda bir suçu gizlemek veya kolaylaştırmak gibi belli amaç veya saiklerle¹³ öldürme suçunun işlenmesinin daha fazla cezalandırılmasının öncelikle araç ve amaç arasındaki orantısızlık ilkesine dayandığı belirtilmektedir¹⁴. Diğer taraftan her iki amacın da kınanabilir amaç olması vurgulanmaktadır¹⁵. Ayrıca özellikle kınanabilir amaca işaret edilmekle birlikte, failin haksızlığı başka haksızlıkla ilişkilendirdiği

¹² Bkz. ÖZBEK/DOĞAN/BACAŞIZ, s. 140-141; HAKERİ, s. 235.

¹³ Bunlar Alman Ceza Kanunu m. 211/2'de düzenlenen öldürme zevki, cinsel güdülerini tatmin etme, sırf maddi menfaat ve alçakça saiklerle öldürme olabilir. İntikam, korku, heyecan, kin gibi duygular da olabilir.

¹⁴ MAURACH, Reinhart/SCHROEDER, Friedrich-Cristian/MAIWALD, Manfred: Strafrecht Besonderer Teil Teilband 1 Straftaten gegen Persönlichkeits und Vermögenswerte, 10., neu bearbeitete Auflage, Heidelberg, München 2009, § 2 Rn 30.

¹⁵ FISCHER, Thomas: Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, 63. Auflage, München 2016, § 211 Rn. 62; RENGIER, Rudolf: Strafrecht Besonderer Teil II, Delikte gegen die Person und die Allgemeinheit, 17. neu bearbeitete Auflage, München 2016, Rn. 48; SATZGER, Helmut/Schluckebier, Wilhelm/WIDMAIER, Gunter/MOMSEN, Carsten: StGB – Strafgesetzbuch Kommentar, 2. Auflage Köln, 2014, § 211 Rn. 67.

düşüncesine dayandırılmaktadır¹⁶. Yargı kararlarında bu iki gerekçenin yanında yüksek tehlikelilik de ifade edilmektedir¹⁷.

Bir suçun işlenmesine imkan sağlamak (kolaylaştırmak) için öldürmenin daha fazla cezalandırılmasının nedeni olarak birtakım görüşler ileri sürülmektedir: Öldürmenin başka suç teşkil eden haksızlığa araç olarak hizmet ettiği¹⁸; bir insanı öldürerek bir suçu işlemenin önünü açmak isteyen herkesin, son derece kınanacak bir davranışta bulunduğu¹⁹, hem artan kınanabilirlik hem de özel tehlikelilik halinin var olduğu²⁰; keza artan kınanabilirlik ve failin suç hedeflerine ulaşmak için gerekirse cesetlerin üzerinden geçmeye hazır olması, yani kastında başka haksızlıkla haksızlığı ilişkilendirmesinde yattığı²¹; yine amacına ulaşmak için cesetlerin üzerinden geçen failin vicdansızlığı/acımasızlığından²² ve bunun yanında sosyal tehlikelilik göstermesinden²³ kaynaklandığı dile getirilmektedir.

¹⁶ **EISELE**, Jörg: Strafrecht- Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit, 3., überarbeitete Auflage, Stuttgart 2014, § 211 Rn. 117. Ancak doktrinde gizlemek veya imkan sağlamak amaçlı öldürmenin daha fazla cezalandırılma nedeni olarak ifade edilen haksızlığın fail tarafından işlenen başka bir haksızlıkla bağlantısının olması yönündeki destkriptiv tespitin nitelikli hal olarak kabulü açısından yeterli bir gerekçe olmadığı da dile getirilmiştir. **NEUMANN**, Ulfrid/**SALIGER**, Frank: Kindhäuser/Neumann/Paeffgen Strafgesetzbuch (NK-StGB), 5. Auflage 2017, StGB § 211 Rn. 90.

¹⁷ Bkz. **MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD**, § 2 III, Rn. 34, s. 47.

¹⁸ **SCHONKE**, Adolf/**SCHRODER**, Horst/**ESER**, Albin/**STERNBERG-LIEBEN**, Detlev, Strafgesetzbuch Kommentar, 30. Neu bearbeitete Auflage, München, 2019, § 211 Rn. 31; **SCHMIDT**, Rolf/**PRIEBE**, Klaus: Strafrecht Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit, 6. Auflage, Grasberg bei Bremen 2007, Rn. 129; **JOECKS**, Wolfgang: Strafgesetzbuch, Studienkommentar, 11. Auflage, München 2014, § 211 Rn. 54; **KUPPER**, Georg/**BÖRNER**, René: Strafrecht Besonderer Teil 1, Delikte gegen Rechtsgüter der Person und Gemeinschaft, 4. Auflage, Berlin 2017, § 1 Tötungsdelikte Rn. 59; **KLESCZEWSKI**, Diethelm: Strafrecht Besonderer Teil, Tübingen 2016, Rn. 84; **SK KOMMENTAR** § 211, Rn. 66; Beck'sche Online-Kommentare BeckOKStGB/**ESCHELBACH**, 55. Ed. 1.11.2022, StGB § 211 Rn. 77.

¹⁹ **JÄHNKE**, Burkhard, Leipziger Kommentar, Strafgesetzbuch, 11., neu bearbeitete Aufl., Berlin-New York 2000, § 211 Rn. 9.

²⁰ **NEUMAN/SALIGER**, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 90.

²¹ BeckOKStGB/**ESCHELBACH** StGB § 211 Rn. 77.

²² Bkz. **BOCK**, Dennis: Strafrecht Besonderer Teil 1, Nichtvermögensdelikte, Springer-Verlag 2018, s. 72; **ARTZ/WEBER/HEINRICH/HILGENDORF**, § 2 Rn. 62.

²³ **MÜKOSTGB/SCHNEIDER** StGB § 211 Rn. 257.

Bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak için öldürmenin daha fazla cezalandırılmasının meşruiyetinin tartışmasız olduğu²⁴ ya da daha az sorunlu/anlaşılabilir olduğu²⁵ belirtilmekle birlikte bir suçu gizlemek için öldürmenin daha fazla cezalandırılmasının nedenini açıklamanın genellikle sorunlu görüldüğü ifade edilmektedir²⁶. İlk olarak, işlediği suçu açığa çıkacak olan failin içinde bulunduğu psikolojik zor durum nedeniyle kurallara uymasının zorlaşmasına atıfta bulunularak bu nitelikli halinin meşruiyeti kusur psikolojisi düşüncesiyle sorgulanmaktadır. Zira, çok sayıda gizleme amaçlı öldürme suçlarının, faillerinin kusurunu azaltan bir çatışma durumunda işlendiği, örneğin bu durumda failin korku, panik, karmaşa ve heyecan ve endişe nedeniyle neredeyse düşüncesizce (unreflektiert) hareket ettiklerine işaret edilmektedir²⁷. Ayrıca daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal olarak cezalandırmanın failin içindeki kendini kayırma güdüsüyle de çelişkili olduğu ileri sürülmektedir²⁸. Failin suçu gizleme ve böylece cezadan kaçınmaya yönelik her türlü çabasının anlaşılabilirliğinin yanında bu türden kendi lehine motivasyon yani

²⁴ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 9.

²⁵ BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 84, 85.

²⁶ MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 257. Nitekim Alman hukukunda gizleme amaçlı öldürmenin nitelikli öldürme olarak düzenlemesi Federal Anayasa Mahkemesinin önüne gelmiştir. Federal Anayasa Mahkemesi gizleme amaçlı öldürmenin anayasaya uygunluğunu kabul etmiş, ancak uygulamayı hükmü dar yorumlamaya davet etmiştir. Federal Anayasa Mahkemesi de doktrinde ileri sürülen birçok hususa değinmiştir. Failin içinde bulunduğu çatışma durumu ve kendini kayırması gözönünde bulundurulmuş, fakat gizleme amacıyla hareket eden failin aşağılık zihniyetine ve yüksek tehlikeliğine dikkat çekmiştir. Failin özel kınanabilirliği, hukuka aykırı amacına ulaşmak adına öldürmeyi araç olarak kullanması, insan hayatını feda etmekten çekinmemesi, özel aşırı egoist bir çaba gibi gerekçelerle gizleme amacıyla öldürmenin nitelikli öldürme olarak cezalandırılmasının anayasaya uygunluğuna karar verilmiştir. Federal Anayasa Mahkemesini bu gerekçeleri ve eleştirisi için bkz. WEISS, s. 199 vd. Ayrıca gizleme amacının sınırlandırılmasına ilişkin yorumlar için bkz. WEISS, s. 248 vd.

²⁷ MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 220. Aynı yöndeki bazı yazarlar da panik halinde işlenen her fiili nitelikli öldürme olarak nitelendirmenin doğru olmadığını, bkz. LK-JÄHNKE § 211 Rn. 13; panik içinde olan ve kurtulmak için çabalarken cesetlerin üzerinden geçen birinin müebbet hapis cezasını hak etmediğini belirtmektedir. Bkz. BOCK, s. 62.

²⁸ KÜPPER-BÖRNER, § 1 Tötungsdelikte Rn. 59; SALİGER, Frank: "Zum Mordmerkmal der Verdeckungsabsicht", ZStW 109, Heft 2, 1997, s. 302; MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 220.

kayıрма durumunun ceza muhakemesinde nemo tenatur kapsamında ve ceza hukukunda (Alman Ceza Kanunu, suçlunun suçtan kaynaklanan yararının korunması, suçluyu kayırma m. 257, 258) ayrıcalıklı düzenlemeler bulunmasının bu çelişkiyi ortaya koyduğu ifade edilmektedir²⁹. Nitekim Alman Ceza Kanununun bu konudaki bazı maddelerinde failin kendisini kayırıcı hareketlerine ayrıcalık tanınırken, suçu gizlemek için öldürmede bu hususun ömür boyu hapis cezasının bağlama noktası haline geldiği belirtilmektedir³⁰. Bu itibarla failin kendini kayırma eğilimi ve anayasa hukuku kapsamındaki kusur ilkesi açısından da kusurluluğu azaltma eğilimi göz önünde bulundurularak bu nitelikli halin haklılığı için farklı bir gerekçelendirme gerektirdiği ifade edilmektedir³¹. Failin suçu gizlemek için öldürmesi şeklindeki kendini kayırmaya yönelik bu hareketinin lehine bir ayrıcalık tanınmaktan ziyade cezasının artırılmasının gerekçesi olarak birtakım görüşler ileri sürülmüştür³²: Bir görüşe göre Alman Ceza Kanununun 257 ve 258. maddelerinde failin sadece hukuki durumu eski hale getirme veya cezalandırılmayı engelleme sözkonusuyken, burada (nitelikli halde) daha fazla zarara neden olunmaktadır. Öncül suçun haksızlığı yeni ek haksızlıkla birleştirilmektedir³³. Bir görüşe görede failin önceki davranışları nedeniyle psikolojik çıkmazın ortaya çıkmasında kendisinin sorumlu olması ve diğer kendini kayırmacılığın aksine şiddet içermesi nedeniyle hoşgörüyü hak etmemektedir³⁴. Diğer bir görüşe göre ise başka insanların hayatlarını bencil amaçlar için araçsallaştırması halinde fail hoş görülemez³⁵. Hatta bu bağlamda gizleme amacının özel haksızlığı, failin bencil amacını gerçekleştirmek için "cesetlerin üzerinden

²⁹ SATZGER/SCHLUCKEBÄR/WIDMAIER/MOMSEN, § 211 Rn. 75.

³⁰ JOECKS, § 211 Rn. 57; ayrıca bkz. BOCK, s. 62.

³¹ NEUMAN/SALİGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 90.

³² Doktrinde gizlemek amacıyla öldürmenin aşırı duygusal etki altında gerçekleştirildiği durumlarda olduğu gibi her zaman özel kınanabilirlik ve/veya tehlikelilik göstermediği de belirtilmektedir. Keza 1936 ve 1939 tarihli tasarılar da görevli ceza hukuku komisyonu söz konusu tipik özel kınanabilirlik eksikliği nedeniyle gizleyerek öldürmeyi nitelikli öldürme olarak değerlendirmemiştir. Bkz. SALİGER, s. 302.

³³ Eisele, § 211 Rn. 120.

³⁴ Bkz. BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 84; MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 221; Joecks, § 211 Rn. 57.

³⁵ NEUMAN/SALİGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 97, 98; KÜPPER-BÖRNER, § 1 Tötungsdelikte Rn. 59.

geçmesi" şeklinde de ifade edilmektedir³⁶. Fakat literatürün bir kısmı ise farklı bir yaklaşımla, cezanın artırılmasının nedeninin amacın etik olarak kınanabilirliği ile ilgili değil, öncelikle failin özel tehlikeliği ile ilgili olduğunu ileri sürmektedir³⁷. Bir suçu gizlemek için öldürmenin özel haksızlığını kişinin kendisinin veya başkalarının cezalandırılmasını engellemek için bencil çabalarının özel aşırılığı (besonderes Übermaßegoistischer Bestrebungen) ve ortalamanın üzerinde bir tehlikelilik (über durchschnittliche Gefährlichkeit) olarak ifade etmektedirler³⁸. Ayrıca mağduru korumak için faildeki öldürme eğiliminin daha yüksek ceza ile karşılanması gerektiği de belirtilmektedir³⁹. Yine gizlemek amacıyla öldürme durumuyla sıklıkla karşılaştırılması nedeniyle buna engel olmak adına genel önleme açısından da daha fazla bir ceza tehdidi meşru olmalıdır⁴⁰.

Türk Hukukunda da farklı görüşlere rastlanmakta ve genellikle TCK m. 82/1-h bendindeki nitelikli hallerin bütününe ilişkin olarak görüşler ileri sürülmektedir. Bir görüş öldürmenin bir başka suça bağlı olarak işlenmesi şeklindeki daha ağır sürecin önlenmesi için nitelikli halin kabul edildiğini ifade etmektedir⁴¹. Başka bir görüş, kanunun koyucunun, kim tarafından olursa olsun öldürmenin, işlenmiş veya işlenecek bir suça araç olarak kullanılmasını daha fazla cezalandırmak istediğini belirtmektedir⁴². Bir diğer görüş de öldürme suçunun işlenmesiyle adli makamların

³⁶ BOCK, s. 62.

³⁷ Bkz. JOECKS, § 211 Rn. 57, s. 381; NEUMAN/SALİGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 98. Nitekim doktrinde, psikodinamik olarak ortaya çıkarılma korkusuyla öldürmenin daha fazla kriminolojik enerji gerektiren mümkün kalmak için öldürme fiiline göre endişeli bir fail kişiliğine daha yakın olduğu belirtilmektedir. BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 84.

³⁸ Wolter, Jürgen/SİNN, Arndt: SK-StGB Systematischer Kommentar zum Strafgesetzbuch, C. 3, Carl Heymanns Verlag Köln 2015, § 211 Rn. 75.

³⁹ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 12; RENGİER, Rn. 52.

⁴⁰ WEİSS, s. 248. Genel önleme için cezanın artırılmasının ikna edici olmadığı, zira cezanın fazlalığı caydırıcı olabilmesi için en azından biraz düşünmesi gerekir, fakat ani gelişen olaylarda, dürtüsel olarak hareket edilen durumlarda bu pek mümkün gözükmemektedir (Bkz. WEİSS, s. 249).

⁴¹ BAYRAKTAR, Kasten Öldürme, s. 75; BAYRAKTAR, Köksal: Kasten Öldürme, Özel Ceza Hukuku, C. II, Kişilere Karşı Suçlar (1), İstanbul, 2017, s. 50.

⁴² EREM, Faruk: Adam Öldürmek Cürümleri, Ankara 1982, s. 78; Erem, Faruk/Toroslu, Nevzat: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 9. Baskı, Ankara 2003, s. 364.

delil toplama, suçu açığa çıkarma ve failini yakalama gibi işlemleri yapmasını zorlaştırdığı için nitelikli hal olarak düzenlendiğini ileri sürmektedir⁴³. Başka bir görüş ise failin kötülük düzeyi ağır olan iradeye sahip olmasını daha fazla cezalandırılma nedeni olarak ifade etmektedir⁴⁴. Hakim görüş de belirli bir amaç suç için öldürmekten çekinmeyen, başka bir suçu işlemeyi dahi göze alan failin, toplum açısından daha tehlikeli bir kişiliğe sahip olduğunun açığa çıkmış olmasının daha fazla cezalandırılmayı gerektirdiğini savunmaktadır⁴⁵.

Kanaatimizce nitelikli hal olarak düzenlenmesinin amacı/gerekçesi, failin, bentteki belirtilen amaçları gerçekleştirmek için bir insan yaşamını hiçe sayması, onu araç olarak kullanması, yani onun cesedi üzerinden de olsa amacına ulaşma bencilliğini, alçaklığını ve tehlikeliliğini göstermesidir. Elbetteki bu tür bir öldürmenin gerçekleştirilmesiyle daha fazla kınanabilir durum da ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan faildeki bu durum nedeniyle öldürülme riski altındaki kişilere daha fazla koruma sağlanmak istenmektedir.

C. Bir Başka Suçla Öldürme Suçu Arasındaki İlişki

TCK m. 82/1-h'deki nitelikli halde öldürme suçu bentte sayılan belli amaçlar için işlenmektedir. Bunlar; bir başka suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak, bu başka suçtan dolayı yakalanmamak ve bir başka suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıdır. Sayılan bu amaçları gerçekleştirebilmek için öldürme suçu bir araç suç konumundadır. Yani bu nitelikli halde öldürme ile örneğin, gizlenecek veya kolaylaştırılacak fiil arasında amaçsal bir bağlantı olmalıdır⁴⁶. Dolayısıyla bu nitelikli halde bir amaç-araç suç ilişkisi sözkonusudur ve somut olayda da amaç-araç suç ilişkisinin kesin bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Fakat Türk

⁴³ PALUT, Adem: Kasten Öldürme Suçu, Ankara 2019, s. 466. Alman literatüründe de gizleme amacıyla, hayata yönelik saldırıya yargılamanın engellenmesi amacının da eşlik ettiği belirtilmektedir. KLESCZEWSKI, Rn. 87.

⁴⁴ SOYASLAN, s. 144.

⁴⁵ ERMAN, Sahir/ÖZEK, Çetin: Ceza Hukuku Özel Bölüm Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, İstanbul 1994, s. 48; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3000; YOKUŞ SEVÜK, Handan: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 4. Baskı, Ankara 2022, s. 98; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ, s. 140.

⁴⁶ Bkz. KİNDHÄUSER, Urs: Strafrecht Besonderer Teil I, Straftaten gegen Persönlichkeitsrechte Staat und Gesellschaft, 7. Auflage, Baden-Baden 2015, § 2, Rn. 38.

doktrinindeki iki suç arasında bir bağlantının bulunması gerektiği⁴⁷ yönündeki açıklamaların amaç-araç suç ilişkisini karşılamadığını düşünmekteyiz. Zira her iki suçla maddede aranan amaçsal ilişki dışında bir bağlantı gerçekleşebilir, ancak bu bağlantı bu nitelikli halin uygulanmasını sağlamaz. Örneğin, hırsızlık suçunu işlemeye giderken yolda tartıştığı kişinin öldürülmesi arasında bir bağlantının olduğundan bahsedilebilecektir, ancak bu halde amaç-araç suç ilişkisinden söz edilemez. İki suç arasında fikri bir ilişki, iç bağlantı olması gerekir⁴⁸ yönündeki ifade ise amaç-araç suç ilişkisini kapsamakla birlikte maddenin aradığı (gizleme, delilleri ortadan kaldırma, yakalanmama ve kolaylaştırma amacından) iç bağlantıdan geniştir. Örneğin, kızgınlık, heyecan, korku, hırs gibi psikolojik nedenlerle öldürme suçu işlendiğinde de iç bağlantı var denilebilir, ama maddede aranan amaç-araç suç ilişkisi gerçekleşmez. Örneğin, trafik kazasında diğer tarafında hatası vardı, sebep oldu denilerek kızgınlıkla mağdurun öldürülmesinde de iki fiil arasında iç bağlantı vardır; ama gizleme amacı yoktur. Elbette iki suç arasında nedensellik bağlantısı aranacaktır; ancak bu yeterli değildir. Çünkü maddede aranan husus herhangi bir bağlantı veya nedensellik değil, amaç-araç suç olma bağlantısıdır. Bu tespit edilmeden, sadece nedensellik, bağlantı veya fikri bir ilişki veya iç bağlantının tespiti sözkonusu nitelikli halin uygulanmasını sağlamaz; aksi hal, maddenin aradığı amaç-araç suç ilişkisine aykırı olacak ve tipiklik gerçekleşmeyecektir. Netice itibarıyla bize göre nitelikli halin uygulanabilmesi için iki suç arasında nedensellik bağlantısının bulunması ve ayrıca maddede belirtilen gizleme, delilleri ortadan kaldırma, kolaylaştırma veya yakalanmama gibi amaçlarla öldürme suçunun işlenmiş olması aranmalıdır⁴⁹.

Doktrinde öldürmenin genellikle gizleme, delilleri ortadan kaldırma, yakalanmama amacının nedeni olan önsuçtan sonra işlendiği, bir suçun işlenmesi kolaylaştırmak için öldürmede ise araç olan öldürme

⁴⁷ ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ, s. 140; YOKUŞ SEVÜK, s. 98; BAKICI, Sedat: 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 3, Ankara 2010, s. 665.

⁴⁸ HAKERİ, s. 234.

⁴⁹ Bkz. PARLAR, Ali/HATIPOĞLU, Muzaffer: Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, C. 2, (76-150. Maddeler), 3. Baskı, Ankara 2010, s. 1340.

suçunun, amaç suçtan önce işlendiği ifade edilmektedir⁵⁰. Öldürme suçunun işlenmesinin bu zamansal farklılığına rağmen “amaç-araç suç ilişkisi” gerçekleşir. Çünkü öldürme suçu belli amaçları (gizleme-delilleri ortadan kaldırma, yakalanmama ve bir suçun işlenmesini kolaylaştırma) gerçekleştirmede araç olarak kullanılmaktadır.

Bununla birlikte bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla öldürme halinde bir “amaç suç-araç suç” ilişkisinin sözkonusu olduğu gerek madde gerekçesinde gerek doktrinde⁵¹ gerekse Yargıtay’ın kararlarında⁵² ifade edilmektedir. Fakat bize göre yukarıda belirtildiği üzere bentteki belirtilen tüm durumlarda “amaç-araç suç” ilişkisi vardır, yani amacı gerçekleştirmede öldürme araç suç olarak kullanılmaktadır. Ancak, “amaç suç-araç suç ilişkisi”, suçun işlenmesini kolaylaştırmak dışında bentte sayılan diğer durumlar açısından gerçekleşmemektedir⁵³. Çünkü öldürme suçunun araç olmasından bahsedilebilmesi için bir başka suçun gerçekleştirilmesinde öldürme fiili kullanılmalı, o suça etki etmeli, katkıda bulunmalıdır. Örneğin kasten yaralamada silah ya da bıçağın, dolandırıcılık suçunda sahte belgenin araç olarak kullanılması böyledir. Kaldı ki yakalanmamak amacı dışındaki gizleme, delilleri ortadan kaldırma amacı

⁵⁰ HAKERİ, s. 235; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 141; YOKUŞ SEVÜK, s. 98; BAKICI, s. 665; ÖZEN, Mustafa: Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, 6. Baskı, Ankara 2021, s. 125-126; TURAN/OTACI, s. 852.

⁵¹ ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Ü. Kerim: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 20. Baskı, Ankara 2022, s. 157; GÖKCEN/BALCI, Kasten Öldürme, 2. Baskı, s. 202; HAKERİ, s. 234; TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat: Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 20. Baskı, Ankara 2022, s. 170; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 140; HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 7. Baskı, Ankara 2021, s. 52; YOKUŞ SEVÜK, s. 98; GÖKCEN/ARTUÇ, C. 2, s. 2999; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1340; TURAN/OTACI, s. 851; PALUT, s. 464; ÖNDER, s. 44; AKBULUT, s. 141; TURAN/OTACI, s. 851.

⁵² YCGK, 11.10.2011, 1-113/207; YCGK, 7.4.2022; 2018/549, 2022/250; YCGK, 8.12.2015, 2014/707, 2015/504, lexpera.com.tr

⁵³ Aynı yönde bkz. ÖZEN, s. 125-126; Nitekim doktrinde bazı yazarlar da bu nitelikli hal bakımından sadece öldürme suçunun bir başka suçun işlenmesini kolaylaştırmak durumu için amaç suç araç (vasita) suç ilişkisinden bahsetmektedir (Bkz. TOROSLU/TOROSLU, s. 36).

bakımından istisnai olarak fiilin icrasından önce, fiilin icrası sırasında⁵⁴ gizlemek, delilleri ortadan kaldırmak için öldürme suçu işlenebilirse de gizleme, delilleri ortadan kaldırma çoğunlukla teşebbüs aşamasında kalmış, tamamlanmış veya sona ermiş suçlardan sonra gerçekleşmektedir. Bu durumda öldürmenin bir başka suç dolayısıyla işlenmesi sözkonusu olsa da teşebbüs aşamasında kalmış, tamamlanmış, sona ermiş, yani icrası devam etmeyen suçun gerçekleştirilmesine bir katkısından, araç olmasından söz edilemez. Oysa bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla öldürmede, amaç suçun işlenmesi bakımından öldürme suçunun tam da araç olma özelliği ortaya çıkar. Zira bu nitelikli hal açısından bitmiş bir suç bulunmadığı için, öldürme suçu amaç suçun bizatihi gerçekleşmesine, kolay işlenmesine etki etmektedir. Öldürme suçu, banka soygununun işlenmesini kolaylaştırmak için güvenlik görevlisinin öldürülmesinde olduğu gibi, bir araç olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla gerçek anlamda bir amaç suç - araç suç ilişkisi, öldürme suçunun bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla işlenmesinde sözkonusu olmaktadır.

Diğer taraftan suçu gizleme, delilleri yok etme ve suçu gizlemek için yakalanmamak amacıyla öldürme nitelikli hallerinde amaç suç olarak TCK m. 281'de düzenlenen suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu düşünülebilir. Çünkü öldürme suçu daha önceki işlenmiş suçun gizlenmesi için araç olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla öncül suç olan herhangi bir suçun delillerini gizlemek, yok etmek için öldürme suçunun işlendiği durumlarda aynı zamanda TCK m. 281'deki suçun gerçekleşeceği düşünüldüğünde bu suç ile öldürme suçu arasında amaç suç

⁵⁴ **GÖKCAN/ARTUÇ**, C. 2, s. 3003; Fail, işlemeyi düşündüğü bir suçun ortaya çıkması veya failliğinin bilinmemesi için işlemeyi düşündüğü suçun icra hareketlerine dahi başlamadan delilleri ortadan kaldırmak, gizlemek amacıyla öldürme suçunu işleyebilir. Örneğin kasten öldürmeyi düşündüğü kişinin yanındaki arkadaşını, korumasını tanık bırakmamak için önce öldürmesinde olduğu gibi. Yine örneğin hırsızlık suçunu işlerken veya hürriyetten yoksun kılma suçu devam ederken kendisini gören tanığı öldürmesi böyledir. Bu durumlar bir başkasının suçunu gizlemek bakımından da rahatlıkla gerçekleşebilir. Örneğin, oğlunun evlenmek için kız kaçırması olayının ortaya çıkmamasını sağlamak amacıyla babanın önceden kızın babasını öldürmesi gibi. Fakat işleme anı itibariyle gizlenmesi düşünülen suçtan daha önce öldürme suçunun işlenmesine rağmen öldürme suçu gizlenmesi düşünülen suçun işlenmesi açısından araç olarak kullanılmamaktadır. Bununla birlikte gizleme amacı ve kolaylaştırma amacı bir arada gerçekleşebilir.

- araç suç ilişkisinden bahsedilebilir. Bu durumda ise sorumluluğun nasıl tespit edileceği değerlendirilmelidir. Öncelikle ifade edelim ki bir suç gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak için öldürme suçu işlendiğinde TCK m. 82/1-h'deki nitelikli öldürme suçu gerçekleşecektir. Sorun, suç gizlemek için örneğin tanığın öldürüldüğü durumlarda TCK m. 281'deki suçun da oluştuğu kabul edildiğinde, bu suçtan dolayı da ayrıca sorumluluğun doğup doğmayacağıdır. Bu hususa ilişkin kasten öldürme ile ilgili eserlerde bir açıklamaya rastlanılmamıştır. Genellikle TCK m. 82/1-h'de belirtilen bütün haller için amaç suç araç suç ilişkisinin olduğu ve amaç suçunda ne olduğu bentte açıkça belirtilmediği için bileşik suçun sözkonusu olmayacağı ve bu nedenle amaç suçtan ve araç suçtan ayrı ayrı sorumlu olunacağına dair açıklamalar yapılmaktadır⁵⁵. Bununla birlikte TCK m. 281 ile ilgili açıklamalarda bu hususa ilişkin olarak bir görüş; suçu gizlemek için öldürme suçunun işlenmesi halinde, inceleme konumuz olan m. 82/1-h'deki nitelikli hal ile birlikte m. 281'deki suçun da oluşacağını, ancak m. 281'deki suçun kasten öldürmenin bu nitelikli halini oluşturması nedeniyle bileşik suçun varlığını kabul etmek gerektiğini ifade etmektedir⁵⁶. Aksi yöndeki görüş ise bir suçu gizlemenin veya delilleri

⁵⁵ 51 nolu dipnottaki doktrinde amaç suç araç suçun varlığını kabul eden yazarların aynı yerdeki açıklamalarına bakılabilir. 765 sayılı TCK ile ilgili olarak doktrinde ve Yargıtay kararlarında farklı görüşler ileri sürülmekteydi. Bir görüşe göre faile sadece nitelikli adam öldürmeden ceza verilmesiyle yetinilmelidir, çünkü kanunkoyucu araç suçu nitelikli hale getirirken, amaç suçu da göz önünde bulundurmuş ve cezasını da ona göre tayin etmiştir. Yargıtayın da aynı yönde kararları vardı: "Öldürmenin kaçırmayı temin amacıyla işlendiği kabul edilerek TCK.nun 450/7 bendi uygulanmış olmasına göre, ayrıca kaçırmaktan dolayı 429. madde ile ceza tayini yolsuzdur", Y1CD, 16.1.1951, 69/32; "Çalma suçunu gizlemek amacıyla işlenen öldürmeye kalkışmada suç unsurlarından bulunan çalma eyleminden ötürü ayrıca ceza verilemez", Y1CD, 6.11.1973, 4935/650. Diğer görüş göre ise bileşik suç yoktur, ayrı ayrı ceza verilmelidir. Yargıtayın bu yönde de kararları bulunmaktaydı. "Olayda bileşik durumu bulunmamasına, ırza geçme suçu uygulanan TCK.nun 450/9 maddesinde bu suçun şiddet sebebi veya unsuru olarak yazılı olmamasına göre; altı yaşındaki mağdurun ırzına geçtikten sonra maktulenin kendilerini tanıyıp ihbar etmesinden korkan ve mağdurenin taşla kafasına vurarak önceki suçun delillerini gizlemek için öldürme eyleminde TCK.nun 450/9 ve 414. maddeleri ayrı ayrı uygulanmalıdır", Y1CD, 18.6.1986, 1805/2470; YCGK, 13.2.1984, 1-322/64; YCGK, 26.9.1988, 1-244/315, bu kararlar için bkz. **Önder**, s. 45 vd.

⁵⁶ **KOCAÜZÜLMEZ**, s. 1204; **EVİK**, Vesile Sonay: "Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu", Bahçeşehir Üniversitesi HFD, C. 11, Sy. 137-138, Ocak-Şubat 2016, s. 26; **GÖKCAN**, Hasan Tahsin/**ARTUÇ**, Mustafa: Yorumlu-Uygulamalı Türk

ortadan kaldırmanın, m. 281'in tipikliğinin maddi unsurunu oluşturan hareketler olması, m.82/1-h açısından ise sadece failde bulunması gereken manevi nitelikte bir tipiklik unsuru olduğu için bileşik suç durumunun bulunmadığını belirtmektedir. Fakat bileşik suç kabul edilmediğinde ise bir fiille iki farklı suçun olduğu ve farklı neviden fikri içtima kuralları gereğince daha ağır cezası olan m. 82/1-h'den sorumluluk tayinin sözkonusu edileceğini ileri sürmektedir⁵⁷.

Madde gerekçesinde de belirtildiği üzere öldürme suçunun bu nitelikli halinin oluşabilmesi için, bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak ve suçun işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla işlenmesi yeterlidir; amaçlananın gerçekleşmesi şart değildir⁵⁸. Örneğin, suç gizlenememiş (delilleri ortadan kaldırılamamış), kaçmak isteyen kişi yakalanmış olabilir. Bu durum nitelikli öldürmeden sorumluluğu engellemeyecektir. Ancak öldürmekle amaçlananın da gerçekleşmesi halinde sorumluluk, her iki suçtan ayrı ayrı olacaktır. Fakat öncül suç veya amaçlanan suçla öldürme suçunun failleri farklı ise, yani bir başkasının suçunun gizlenmesi veya işlenmesinin kolaylaştırılması için öldürme suçu işleniyorsa öldürme suçunun faili sadece bu nitelikli halden sorumlu tutulabilecektir⁵⁹.

Nitelikli halde fail gizlemek, delilleri ortadan kaldırmak, kolaylaştırmak veya yakalanmamak amacıyla öldürme suçunu gerçekleştirmelidir. Çünkü, ancak bentte belirtilen amaçlarla öldürme suçu işlendiğinde tipiklik, kanuni tanıma uygunluk gerçekleşecektir. Bu itibarla öldürme suçunun bentte belirtilen amaçlarla işlendiğinin her türlü şüpheden uzak ve inandırıcı delillerle ispatlanması gerekir⁶⁰. Fakat, örneğin fail kendisini yakalamak isteyen kişiyi öldürmek için değil, yaralamak amacıyla vurmasına rağmen ölüm meydana geldiğinde öldürmek amaçlanmadığı için nitelikli halden sorumluluk doğmayacaktır; ancak TCK m. 87/4 hükmü

Ceza Kanunu Şerhi, C. 6, M. 255-345, Ankara 2021, s. 9202; **KILIÇ**, Burak: Suçun Manevi Unsuru Olarak Amaç ve Saik, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020, s. 96.

⁵⁷ **ERYILDIZ**, s. 200.

⁵⁸ Bkz. TCK 82/1-h bent gerekçesi; Aynı yönde bkz. **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 163; **HAFIZOĞULLARI/ÖZEN**, s. 52-53; **AKBULUT**, s. 139.

⁵⁹ **TOROSLU/TOROSLU**, s. 35-36.

⁶⁰ **GÖKCEN/BALCI**, Kasten Öldürme, 2. Baskı, s. 208.

uygulanabilecektir⁶¹. Keza öncül suçun bazılarında ölümün meydana gelmesi, neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal olarak düzenlenmiş bulunmaktadır (TCK m. 102/5; 103/6). Bu tür öncül suçlarda da örneğin cinsel saldırının gerçekleştirilmesi amacıyla uygulanan cebir nedeniyle mağdurun ölmesi halinde neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan (m. 102/5) sorumluluk tayin edilecektir. Ancak cinsel saldırı fiilini işledikten sonra ihbar etmemesi için mağdur öldürüldüğü takdirde hem cinsel saldırı hem de bu nitelikli hal-den hüküm verilecektir⁶².

D. Başka Bir Suçu Gizlemek Amacıyla Öldürme

1. Gizleme Amacı

Gizlemek, sözlükte, “saklamak, görünmeyecek, belli olmayacak bir yere veya bir duruma koymak”⁶³ anlamına gelmektedir. Alman yargı kararlarında da gizlemek kelimesi, örtmek, tanınmaz hale getirmek, saklamak gibi birçok kelime ile açıklanmış, aksi ise ortaya çıkarmak, keşfetmek, aydınlatmak, açıklığa kavuşturmak, bilinmek vb. kelimelerle gösterilmiştir⁶⁴. *Suçun gizlenmesi* ise suçun saklanması, ortaya çıkmasının önlenmesi, açığa çıkmasının engellenmesidir⁶⁵. Bazı Alman yargı kararlarında da suçun gizlenmesi, suçun örtbas edilmesi, yani suçun izlerinin tanınmaz hale getirilmesi veya ortaya çıkarılmasına katkıda bulunabilecek kişilerin zararsız hale getirilmesi şeklinde ifade edilmiştir⁶⁶. Suçun gizlenmesi amacıyla öldürme ise işlenecek veya işlenmiş (tamamlanmış veya teşebbüs aşamasında kalmış) bir suçun ortaya çıkmasını önlemek, saklamak için işlenmesidir⁶⁷.

Madde metninde “bir suçu gizlemek” denildiği için, sanki bu nitelikli halin uygulanabilmesi için sadece suç teşkil eden fiili gizlemek için öldürmek gerektiği düşünülebilir. Buna göre örneğin failin, işlediği cinsel

⁶¹ HAKERİ, s. 234; ERYILDIZ, s. 192.

⁶² Bkz. TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 171-172; YOKUŞ SEVÜK, s. 99; ERYILDIZ, s. 199-200.

⁶³ <https://sozluk.gov.tr/>

⁶⁴ Bkz. KÜPER, s. 1159.

⁶⁵ GÖKCEN/BALCI, *Kasten Öldürme*, 2. Baskı, s. 204; ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 159.

⁶⁶ Bkz. (BGHSt 7, 287, 290; BGHSt 11, 268), KÜPER, s. 1159.

⁶⁷ GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3003.

saldırı suçunun ortaya çıkmaması için mağduru öldürmesi hali ancak gizleme öldürmesi olarak kabul edilebilecektir. Oysa ihbar üzerine bir hırsızlık suçunun işlendiğinin ortaya çıkması, ama failin (fail ve şerik) henüz tespit edilememesi örneğinde olduğu gibi suçun kovuşturma makamlarınca tespit edilmiş olmasına rağmen fail olarak kendisinin de belirlenmesini, açığa çıkmasını önlemek için öldürme suçunun işlenmesini de suç gizlemek kapsamında değerlendirmek gerekir⁶⁸. Çünkü nihayetinde fail de suç kapsamındadır, suçun unsurudur⁶⁹. Bir başka ifadeyle suç, aslında ona iştirak edenlerle birlikte bir bütün olarak suç oluşturmuştur. Suç teşkil eden fiillerin ve onun işlenmesine iştirak edenlerin tespiti ile suç tam olarak açığa çıkarılmış olur⁷⁰. Dolayısıyla gizleme, fiilin veya failin tespit edilmesine yöneliktir⁷¹. Bu bakımdan fiilin bilindiği ama failin bilinmediği hallerde de gizleme sözkonusu olur⁷². Esas olarak fail, suçu gizlemekle, kendi failliğinin tespitini önlemek istemektedir. Fakat failin suçu gizlemek istemediği, kendisinin failliğini gizlemek istediği durumda da bu nitelikli öldürme işlenebilir⁷³. Hemen belirtelim ki failden kastımız gizlenmesi istenilen suça fail ya da şerik olarak katılan kimsedir. Dolayısıyla gizleme sadece failliğin değil, şerikliğin (azmettiren ve yardım eden) ortaya çıkmaması için de yapılabilir.

Bu itibarla gizleme amacı, gizlenilmesi istenilen suçun (önsuçun) ve/veya bu suçun fail(ler)inin ortaya çıkmasının engellenmesi amacıdır⁷⁴. Ayrıca maddede “bir suçu gizlemek” denilerek “işlediği suçu gizlemek” gibi sınırlayıcı ifade kullanılmadığı için -başka suç başlığı altında da belirtildiği üzere- bir başkasının işlediği suçu ve/veya fail(ler)ini gizlemek

⁶⁸ MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 224.

⁶⁹ ARTZ/WEBER/HEINRICH/HILGENDORF, § 2 Rn. 64.

⁷⁰ Bkz. ERYILDIZ, s. 191-192.

⁷¹ BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 92.

⁷² Bkz. NEUMAN/SALIGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 99; EISELE, § 211 Rn. 122; BOCK, s. 53; FISCHER, § 211 Rn. 68; SINN, SK-StGB, § 211 Rn. 80; LACKNER, Karl/KÜHL, Kristian/HEGER, Martin: Strafgesetzbuch, 30. Neu bearbeitete Auflage, München 2023, § 211 Rn. 12.

⁷³ WEISS, s. 218; ARTZ/WEBER/HEINRICH/HILGENDORF, § 2 Rn. 64. Nitekim Alman Federal Mahkemesinin içtihatlarının da bunu kabul ettiği belirtilmektedir: Bkz. MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD, § 2 III Rn. 34.

⁷⁴ KLESCZEWSKI, Rn. 89; RENGIER, Rn. 53; NEUMANN/SALIGER, NK-StGB § 211 Rn. 99.

için öldürme suçunun işlenmesi halinde de gizlenme amacı gerçekleşecektir. Dolayısıyla gizleme amacı, kendisinin ya da başkasının işlediği suçun ve/veya fail(ler)inin açığa çıkmasının önlenmesi, saklanması olarak ifade edilebilir.

a. Ceza Hukuku Dışındaki Gizleme Amacı Halinde Gizleme Niyetinin Kabul Edilebilirliği Sorunu

Gizlemenin, failin kendisinin ya da bir başkasının suçunun ve/veya failliğinin gizlenmesi ile ilgili olması gereğinden bahsedildikten sonra gizleme amacının, cezai sonuçları önlemek amacının yanında ceza hukuku dışı sonuçlardan kaçınmak amacını da kapsayıp kapsamadığının ortaya konması gerekmektedir⁷⁵. Ancak suçu gizleme amacının ceza hukuku dışındaki sonuçları gizlemeyi kapsayıp kapsamadığı tartışmalıdır⁷⁶. Bir görüşe göre, gizleme amacı açısından suçu takibe yetkili makamlardan gizleme amacı (ceza kovuşturmasını, cezalandırmayı önleme amacı) şart değildir; ceza hukuku dışı sonuçlardan kaçınmak amacı da yeterli kabul edilmelidir⁷⁷. Örneğin, üçüncü şahısların intikam eylemlerinden korkulması⁷⁸, yeraltı dünyasına (suç örgütlerine) ifşa edilecek olması, itibar kaybı ya da mesleki ve/veya ekonomik dezavantaj doğuracak olması⁷⁹ ya da disiplin cezası⁸⁰ veya icra takibine⁸¹ neden olması gibi ceza hukuku dışı sonuçların önlenmek istenmesi halinde de gizleme amacıyla öldürme mümkündür⁸². Çünkü her ne kadar nitelikli halin cezasının müebbet

⁷⁵ Bu konuda Alman yargı kararları ve doktrindeki görüşler için bkz. **KÜPER**, s. 1159 vd.

⁷⁶ **BOCK**, s. 65; **NEUMANN/SALİGER**, NK-StGB, § 211 Rn. 105.

⁷⁷ **MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD**, § 2 III Rn. 34, s. 48; **SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LİEBEN** StGB § 211 Rn. 33.

⁷⁸ **EİSELE**, § 211 Rn. 123. Aldattığı uyuşturucu satıcısının intikamından korktuğu için satıcının öldürmesi; hırsızlık yaptığını gören kişinin, hırsızlık yaptığını öğrendiğinde kendisinden ayrılacak olan eşine söylemesinden korktuğu için öldürmesi gizleme amacı kapsamında kabul edilen ceza dışı sonuçları önlemek için işlenen öldürmelere verilen örneklerdir. Bkz. **HAFT**, Fritjof: Strafrecht Besonderer Teil, 8. Auflage, München 2005, s. 114.

⁷⁹ **LK-JÄHNKE** § 211 Rn. 15.

⁸⁰ **KÜPER**, s. 1158.

⁸¹ **SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LİEBEN** StGB § 211 Rn. 33.

⁸² Ceza hukuku dışı sonuçlardan kaçınmanın gizleme amacına girip girmediğine ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **SALİGER**, s. 305 vd.

hapis cezası olması sınırlayıcı bir yorum gerektirse⁸³ de maddenin lafzında cezayı önleme amacı dışındaki amaçlar için öldürmeyi kapsam dışı bırakacak bir ifade bulunmamaktadır. Ayrıca bu nitelikli hal adliyenin çıkarlarını korumamaktadır⁸⁴. Keza ceza dışı sonuçlardan kaçınmak amacıyla öldürmede de fail haksızlığı gizlemek için, bir başkasının hayatını kullanmakta ve böylece haksızlığı haksızlıkla ilişkilendirmektedir⁸⁵. Doktrinde önsuçtan elde edilen ganimeti (Beute) güvence altına almak için öldürmeyi de gizleme amacı kapsamında gören yazarlar bulunmaktadır⁸⁶. Örneğin, ihbar etme korkusu olmamasına rağmen ganimetin çalınacağından korktuğu için suç ortağının öldürülmesi halinde de gizleme amacının olduğu belirtilmektedir⁸⁷. Önsuçtan elde edilen ganimetin korunması için öldürmenin, bu ganimete hukuk devleti araçlarıyla elkonulmasına veya yeraltı dünyasının almasına karşı yapılmasından bağımsız olarak gizleme amacı kapsamında değerlendirilmektedir⁸⁸. Aksi görüşteki yazarlar ise ganimeti elde etmek için öldürmede failin bakış açısına göre gizlenecek bir şey yoktur, hiçbir şey gizlenmemektedir⁸⁹.

Alman Federal Mahkemesi de ceza hukuku dışındaki sonuçlardan kaçınmak için öldürmeyi de gizleme amacı içinde görmektedir. Federal Mahkeme, örneğin failin, suçun mesleki, ekonomik veya toplumsal sakıncalarından kurtulmak için öldürme suçunu işlemesini bu kapsamda kabul etmektedir. Çünkü öldürmenin nitelikli halleri adliyeye karşı işlenen suçlardan değildir. Diğer taraftan gizleme amacıyla öldürmenin nitelikli hal kabul edilmesine gerekçe olarak kabul edilen, haksızlığın haksızlıkla ilişkilendirilmesi, ceza hukuku dışı sonuçların ortaya çıkmaması için

⁸³ **BOCK**, s. 66.

⁸⁴ **EISELE**, § 211 Rn. 123; **KINDHÄUSER**, § 2 Rn. 43; **BOCK**, s. 66.

⁸⁵ **KINDHÄUSER**, § 2 Rn. 43.

⁸⁶ BeckOKStGB/**ESCHELBACH** StGB § 211 Rn. 84; **MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD** § 2 III Rn. 34.

⁸⁷ **LK-JÄHNKE** § 211 Rn. 15.

⁸⁸ Bkz. (BGH 31.1.1995), **KÜPER**, s. 1159. Doktrinde Fuhrmann'ın ganimeti güvence altına almak için öldürmesini devletin yetkili makamlarınca yapılacak elkoyma açısından ifade ettiği ve gizleme amacı bakımından kovuşturmadan kaçınma veya ceza sorumluluğundan kaçınmanın önplanda olduğu belirtilmiştir. Fuhrmann'ın bu görüşü için bkz. **KÜPER**, s. 1161.

⁸⁹ **SINN**, SK-StGB, § 211 Rn. 76.

öldürme halinde de sözkonusu olmaktadır. Federal Mahkeme bu konudaki klasikleşmiş bir kararında, failin aslında vermek istemediği uyuşturucu maddenin satımı konusunda anlaştığı mağdurdan aldığı avansı korumak için, mağdurdan herhangi bir ihbar ve şikayet tehdidini öngörmemesine rağmen öldürmesinde gizleme amacı olduğunu kabul etmiştir. Buna karşın Federal Mahkeme failin gizlenmek istenen suçtan dolayı öncelikle ailesine gelebilecek saldırılardan korumak için mağduru öldürmesini gizleme amacı kapsamında görmemiştir⁹⁰.

Sosyal açıdan dışlanmak gibi ceza dışı sonuçları gizlemek için öldürmede de önfiilin yine suç oluşturması gerektiği unutulmamalıdır. Dolayısıyla failin, suç teşkil etmeyen ancak ahlaken kınanabilir olarak görüldüğü ve bilinmesi halinde sosyal açıdan dışlanmaktan korktuğu bir fiili gizlemek için öldürmesi durumunda gizleme amaçlı öldürme söz konusu olmaz⁹¹.

Diğer bir görüş ise gizleme amacının failin kendisinin veya bir başkasının cezalandırılmasını önlemek için bir kişiyi öldürmesi halinde sözkonusu olacağını ifade etmektedir⁹². Bu görüşteki bazı yazarlar ceza dışı sonuçlar için gizlemenin gizleme amacı kapsamında kalmasına yönelik doktrinde ve içtihatlardaki açıklamaların haklılık payının bulunduğunu ifade etmektedir. Fakat yine de normun bu şekilde anlaşılmasının kabul edilemez olduğu belirtilmektedir. Örneğin, artık cezalandırılması mümkün olmayan haysiyet kırıcı bilgilerin açıklanması tehdidi nedeniyle şantajcının öldürülmesinin en yüksek cezayı hak ettiği - cezadan kaçınmak için öldürmeden farklı olarak - hiçbir şekilde önceden belirlenemeyeceği, bu nedenle somut olayın durumuna göre değerlendirme yapılması gerektiği ve bu gibi halleri gizleme amaçlı öldürme kapsamında değerlendirmemek gerektiği ileri sürülmektedir⁹³.

Görüldüğü gibi Alman hukukunda gizleme amacının ceza dışı sonuçlardan kaçınmak için öldürmeyi kapsadığı görüşü savunulmakla

⁹⁰ Bkz. SİNN, SK-StGB, § 211 Rn. 76; ERYILDIZ, s. 176; MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 231.

⁹¹ NEUMAN/SALİGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 93.

⁹² HAFT, s. 113, 114; KİNDHÄUSER, § 2 Rn. 36. Aynı yönde bkz. LK-JÄHNKE § 211 Rn. 15.

⁹³ Bkz. MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 232.

birlikte, genellikle gizleme amaçlı öldürmelerin büyük bir kısmının öncül suça iştiraklerinin ceza sonuçları nedeniyle suçu takibe yetkili makamlardan gizlemek olduğu da belirtilmektedir⁹⁴.

b. Gizleme Amaçlı Öldürmenin İşlenebilme Zamanı

Burada üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise bir suçun ne zaman açığa çıkmış, aydınlatılmış kabul edileceği, tersi ifadeyle gizlemenin hangi ana kadar mümkün olabileceğinin belirlenmesidir. Aslında bunun cevabı yukarıda yapılan açıklamalardan hangisini kabul ettiğimize göre, yani öncül suçun kimden, hangi amaçla gizlediğine göre değişecektir. Bu bakımından "gizleme (...) genellikle failin bir şeyi, kimden, hangi nedenle ve hangi amaçla olursa olsun gizleyebileceğine inandığı sürece mümkündür"⁹⁵ şeklinde formüle edilerek ifade edilebilir.

Bununla birlikte suçun ve failliğin açığa çıkıp çıkmaması durumu genellikle suçun ve failliğin takibe yetkili makamlardan gizlenmek istenmesi halinde sözkonusu olmaktadır⁹⁶. Bu nedenle Alman doktrinde fail, gizleme amacıyla öldürmeyi ancak önsuçun takibe yetkili makamlarca kovuşturmayı sağlayacak ölçüde açıklığa kavuşturulmadığı sürece gerçekleştirebilir ve kovuşturmada bir engel durumunun olduğunu bilmesi halinde gizleme amacıyla hareket etmiş olmaz, denilmektedir⁹⁷. Aşağıda da ifade edildiği üzere bu nitelikli halin uygulanabilmesi açısından kanun, sadece failin düşüncesini, onun bakış açısını dikkate almaktadır. Bu nedenle belirleyici faktör, failin kendisinin veya fiilinin henüz tam olarak bilinmediğine inanması ve bu nedenle açığa çıkmasını engelleme düşüncesiyle hareket etmesidir⁹⁸. Dolayısıyla önfiilin ve failliğin ne zaman açığa çıkmış kabul edileceğine ilişkin belirleme failin ceza muhakemesi sürecine yönelik bakış açısından değerlendirilmelidir⁹⁹. Bu bakımdan aslında suçun ve failinin ceza kovuşturma makamları tarafından öğrenilip öğrenilmediğinin, ne derecede bilgi sahibi olduklarının veya fail hakkında

⁹⁴ MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 230; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 15.

⁹⁵ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 15; SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN § 211 Rn. 73.

⁹⁶ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 16.

⁹⁷ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 15.

⁹⁸ JOECKS, § 211 Rn. 69.

⁹⁹ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 16.

iddianame düzenlenmesinin ya da mahkumiyet kararının dahi verilmesinin bir önemi yoktur. Eğer fail, suç tamamen aydınlatılmış olmasına, hatta mahkum olmasına rağmen¹⁰⁰ bu bilgiye sahip değilse ve hatalı bir şekilde hala suçun ve failliğinin henüz aydınlatılmadığını düşünerek, gizleme amacıyla öldürme suçunu işliyorsa yine de nitelikli hal gerçekleşmiş olacaktır¹⁰¹. Tersî durumda ise, yani failin ceza kovuşturmasını yeterince sağlayacak ölçüde zaten bilindiğini düşünmesi veya hatalı bir şekilde bilindiğini varsayması halinde artık gizlenecek bir şey kalmadığı için gizleme amacıyla öldürme işlenmiş kabul edilmeyecektir¹⁰².

Bununla birlikte failin ceza muhakemesi sürecindeki durumu bakımından doktrinde farklı değerlendirmelerin bulunduğu söylenebilir. Bazı yazarlar tarafından fail, suçun faili olduğundan şüphelenildiğini biliyor ancak sadece kendisi ve mağdur, suçla ilgili önemli olgular hakkında kesin bilgiye sahipse ve bu nedenle suç henüz kovuşturmayı sağlayacak ölçüde ortaya çıkarılmamışsa gizleme niyetinin kabul edilebileceğini ifade edilmektedir¹⁰³. Bazı yazarlarca da fail şüphe altında olduğunu bilse de suçun delillerinin daha fazla ortaya çıkmasını engellemek için öldürmesi halinde bile gizleme amacının bulunduğu belirtilmektedir¹⁰⁴. Keza failin, öldürmekle kendisi açısından daha lehe delil durumunu devam ettirebileceğine veya durumunu iyileştirebileceğine inanması durumunda da gizleme amaçlı hareketin varlığını kabul etmek gerektiği dile

¹⁰⁰ Failin işlediği suçtan ceza muhakemesi sonunda hatalı bir şekilde başkası mahkum edilmiş olsa bile failliğinin ortaya çıkmasını sağlayacak bir tanığın öldürülmesi de gizleme amaçlı öldürme nitelikli hali kapsamında değerlendirilmelidir. Zira faili işlediği suçla ilgili muhakeme sona ermiş olsa da suç gerçek anlamda aydınlatılmış değildir. Gerçek failin ortaya çıkmasını önlemek için işlenen öldürme gizlemek amaçlı öldürme kabul edilmelidir.

¹⁰¹ **MÜKOSTGB/SCHNEIDER** StGB § 211 Rn. 225; **SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN** StGB § 211 Rn. 33; **BeckOKStGB/ESCHELBACH** StGB § 211 Rn. 92.

¹⁰² **SİNN**, SK-StGB, § 211 Rn. 80.

¹⁰³ Bkz. **SİNN**, SK-StGB, § 211 Rn. 80; **KÜPPER-BÖRNER**, § 1 Tötungsdelikte Rn. 62; **BeckOKStGB/ESCHELBACH** StGB § 211 Rn. 92; **EISELE**, § 211 Rn. 122. Nitekim Federal Alman Mahkemesi 1. Ceza dairesinin 2005 tarihli kararında (BGH 1.2.2005 – 1 StR 327/04) bu hususlara değinerek yasal kuralı ifade ettiği belirtilmektedir. Bkz. **MÜKOSTGB/SCHNEIDER** StGB § 211 Rn. 226.

¹⁰⁴ **BOCK**, s. 63.

getirilmektedir¹⁰⁵. Diğer bazı yazarlarca suçun aydınlatılmasının zorlaştırılması amacıyla işlenen öldürmeler de gizleme amacı kapsamında ifade edilmektedir¹⁰⁶. Buna karşın bazı yazarlar tarafından fail, suçun ve failin zaten ortaya çıkarıldığını biliyor olmasına rağmen isbatı ya da mahkumiyeti zorlaştırmak için tanığı öldürüyorsa gizleme amacının olmadığı belirtilmektedir¹⁰⁷. Bazı yazarlarca da ceza muhakemesi açısından bir aşama gösterilerek iddianame ile kamu davası açıldıktan sonra bir tanığın öldürülerek suçun isbatın zorlaştırılmak istemesinde - tartışmalı olmakla birlikte -gizleme amacının bulunmadığı ileri sürülmektedir¹⁰⁸. Buna gerekçe olarak bu durumda artık suçun ve failin ortaya çıkarılmasını engelleme değil, önsuçun cezalandırılmasını engellemek amacı vardır denilmektedir¹⁰⁹. Bu kapsamdaki öldürmeler ile suça iştirakin tespiti ve bununla suçsuzluk karinesinin çürütülmesi engellenebilmekteyse de, bu durumun gizleme bağlantısına esaslı bir etkisi yoktur. Açığa çıkarmak (deşifre etmek) gizleme anının karşıt kavramı olarak hukuk tekniği – ceza muhakemesi anlamında değil, tersine günlük dilde ve sadece bilinme, öğrenilme olarak anlaşılmalıdır. Buradan hareketle, suçun aydınlatılmasını sadece zorlaştıran veya zaman bakımından uzatmak amacıyla işlenen öldürmelerin gizleme amacı için uygun kavramlar olmadığı vurgulanmaktadır¹¹⁰.

c. Bir Suçu Gizlemek (Veya Kolaylaştırmak) Amacında Öldürmenin Yan Sonuç Olması Sorunu

Bazı durumlarda öldürme bir suçu gizlemek (veya kolaylaştırmak) için yapılan fiillerin yan sonucu olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu itibarla öldürmenin gizleme (veya kolaylaştırma) amacının doğrudan istenmeyen yan sonuç olması (Begleiterscheinung) durumunda nitelikli halin

¹⁰⁵ NEUMAN/SALİGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 99; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 16; BeckOKStGB/Eschelbach StGB § 211 Rn. 92, aksi görüş için bkz. MÜKOSTGB/SCHNEİDER StGB § 211 Rn. 225.

¹⁰⁶ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 15; Satzger/Schluckebier/Widmaier/Momsen § 211 Rn. 73; EISELE, § 211 Rn. 122; ERYILDIZ, s. 178.

¹⁰⁷ EISELE, § 211 Rn. 122; RENGIER, Rn. 53.

¹⁰⁸ FİSCHER, § 211, Rn. 68a; SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN StGB § 211 Rn. 33.

¹⁰⁹ SİNN, SK-StGB, § 211 Rn. 80; MÜKOSTGB/SCHNEİDER StGB § 211 Rn. 225.

¹¹⁰ MÜKOSTGB/SCHNEİDER StGB § 211 Rn. 225.

kabul edilebilirliği sorununa da değinilmesi gerekir¹¹¹. Örneğin failin sigorta şirketine karşı işleyeceği dolandırıcılık suçunun hazırlığı için bir evi ateşe vermesi veya gemiyi batırması ve evdeki ya da gemideki kişilerin ölümünü kabullenerek göze alması durumunda gizlemek amacı da gerçekleşmiş kabul edilecek midir?¹¹² Keza failin, birini yaraladıktan ya da öldürdükten sonra izleri yok etmek için evi ateşe vermesi, fakat evde uyuyan insanların da olduğunu bilmesine rağmen ölümlerini kabullenmesi halinde gizleme amacı bulunduğu kabuledilecek midir?¹¹³ Alman hukuk doktrinde gizlemenin aracı ölüm neticesi değil, hareket olmalıdır denilerek doğrudan istenmeyen bu ölüm neticelerinin gizleme kapsamında kaldığı ileri sürüldüğü¹¹⁴ gibi yargı kararlarında, öldürülen kişiler tarafından açığa çıkarılma tehdidi bulunmamasına karşın, ölümün gizleme hareketinin doğrudan istenmeyen yan sonucu olsa da gizleme amacının kabul edildiği ifade edilmektedir¹¹⁵. Kanaatimizce doğrudan istenmeyen yan sonuç kavramı anlamlı bir sınırlayıcı işleve sahip değildir¹¹⁶. Yan sonuçlar suçun işlenmesini kolaylaştırma ve gizleme öldürmesi kapsamında değerlendirilmemelidir. Özellikle bir suçun işlenmesini kolaylaştırmada öldürme her zaman araç olarak kullanılmış olmalıdır. Öldürmenin evi yakmak, gemiyi batırmak gibi esas araç olan bu harekete bağlı bir sonuç olarak ortaya çıkması araç olarak kullanıldığı anlamına gelmez¹¹⁷. Aynı şekilde bir suçu gizleme aracı olabilmesi için öldürmenin gizlemeye hizmet etmesi, araç olması gerekir. Delilleri ortadan kaldırmak için esas gizleme aracı olan evi yakmanın istenmeyen yan sonucu olarak öldürmenin ortaya çıkması öldürmeye araç olma vasfı kazandırmaz¹¹⁸. Kaldı ki nitelikli

¹¹¹ Bu soruna ilişkin Alman Federal Mahkemesinin iki kararının değerlendirilmesi kapsamındaki detaylı açıklamalar için bkz. **FİSCHER**, Thomas: "Die "Begleiterscheinung" beim Ermöglichungs- und Verdeckungsmord - - Zugleich Besprechung von BGH, Beschluß vom 13. 9. 1995 - 3 StR 360/95 (NStZ 1996, 81) - und Urt. v. 23. 11. 1995 - 1 StR 475/95 (NStZ 1996, 189)", 9/1996, s. 416 vd.

¹¹² Örnek için bkz. **FİSCHER**, Begleiterscheinung, s. 417.

¹¹³ Örnek için bkz. **BOCK**, s. 68.

¹¹⁴ **LK-JÄHNKE** § 211 Rn. 16.

¹¹⁵ Bkz. **BOCK**, s. 68.

¹¹⁶ **FİSCHER**, Begleiterscheinung, s. 417.

¹¹⁷ **LK-JÄHNKE** § 211 Rn. 9.

¹¹⁸ **FİSCHER**, Begleiterscheinung, s. 417.

halde aranan ölüm neticesinin gerçekleşmesi değil, suçun işlenmesini kolaylaştırma ve gizleme amacıyla öldürme hareketinin yapılmasıdır. Dolayısıyla öldürme ile gizleme arasında bir bağlantı bulunsa da tipiklikte aranan amaç-araç ilişkisi gerçekleşmiş olmayacaktır.

2. Gizleme Amacının Konusu Ve İçeriği Olarak Başka Bir Suç

a. Başka Bir Suça İlişkin Tespitler

Bu nitelikli halin uygulanabilmesi için öncelikle failin neyi gizlemek için öldürme suçunu işlediğini belirlemek gerekir. Bentte öldürme suçunun işlenmesindeki gizleme amacının konusu ve içeriği açıkça “suç” olarak gösterilmiştir. O halde “suç”la ilgili belirlemelerin ortaya konmasında fayda vardır. Alman hukukunda “suç”tan kastedilen, genellikle cezalandırılabilir fiil, yani tipe uygun, hukuka aykırı ve kusurlu bir fiil olarak ifade edilmektedir¹¹⁹. Ancak suçun bu şekilde açıklanması, benimsenen suç teorisinden kaynaklanmaktadır. Bu görüşe göre örneğin kusur yeteneği bulunmayan akıl hastasının işlemiş olduğu yaralama, öldürme, hırsızlık suçu, kusurlu işlenmediği için ortada suç bulunmayacağından bu fiil(ler)i gizlemek için öldürme suçunun işlenmesi halinde nitelik hal uygulanamayacaktır. Fakat kusuru suçun unsuru kabul etmeyen görüşe göre ise akıl hastasının işlediği bu fiil(ler) de suç oluşturacak ve gizleme öldürmesinin konusunu oluşturabilecektir.

Suç, basit, şekli anlamda, karşılığında ceza hukukuna özgü yaptırımların (ceza ve güvenlik tedbirleri) öngörüldüğü haksızlıklar olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda suç, mevcut kanunlarda suç olarak düzenlenen haksızlıklar biçimde de ifade edilebilir¹²⁰. Nitelikli halin düzenlendiği bentte sadece “suç” kelimesinin yer aldığı, “TCK’da yer alan suç” gibi bir sınırlama, belirleme de yapılmadığı için suçun ceza kanununda veya özel ceza kanunlarında düzenlemiş olması arasında fark yoktur¹²¹, hatta ceza

¹¹⁹ RENGİER, Rn. 48; KLESCZEWSKI, Rn. 83; WELZEL, s. 284; KINDHÄUSER, § 2 Rn. 37. Suçun tipe uygun hukuka aykırı fiil olduğu görüşü için bkz. HAFT, s. 113; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 164.

¹²⁰ KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Ankara 2022, s. 41.

¹²¹ HAKERİ, s. 234; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 171; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3001; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1340.

hükmü içeren diğer kanunlarda da bulunabilir¹²². Kısacası gizlenmesi istenen suç, ceza kanunu veya herhangi bir kanunda düzenlemiş olabilir¹²³. Örneğin Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu veya İcra ve İflas Kanunu kapsamında suç olarak düzenlenen bir fiilin delillerini ortadan kaldırmak, gizlemek için öldürme suçunun işlenmesi durumunda bu nitelikli hal uygulanabilir.

Bununla birlikte kanunda “suç”tan bahsedilerek bir belirleme yapıldığı için suç teşkil etmeyen diğer haksızlık teşkil eden fiiller, örneğin kabahatler^{124, 125}, disiplin yaptırımını gerektiren fiiller¹²⁶ ve özel hukuk alanında haksız fiil sayılan haller bu kapsamda kabul edilemez^{127, 128}.

¹²² ERYILDIZ, s. 175.

¹²³ ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ, s. 140; YOKUŞ SEVÜK, s. 99; BAKICI, s. 664.

¹²⁴ Bkz. GÖKCEN/BALCI, Kasten Öldürme, 2. Baskı, s. 203; ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 158; HAKERİ, s. 234; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 171; YOKUŞ SEVÜK, s. 99-100; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ, s. 140; GÖKCEN/ARTUÇ, C. 2, s. 3002; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1340; BAKICI, s. 664; ERYILDIZ, s. 175; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 14; SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN StGB § 211 Rn. 32; MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 227; JOECKS, § 211 Rn. 55, s. 381; Eisele, § 211 Rn. 121; BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 88; KİNDHÄUSER, § 2, Rn. 37; BOCK, s. 62; FİSCHER, § 211 Rn. 63.

¹²⁵ 765 sayılı TCK'da suçlar, cürüm ve kabahatler şeklinde düzenlenmişti. Kabahatler de suç kapsamındaydı. Fakat 1953 yılına kadar bu nitelikli hal düzenlenmesinde “cürüm” kavramına yer verilirken değişiklikle “suç” kavramının kullanılması ile birlikte kabahatler de nitelikli hal kapsamına dahil edilmişti. Bkz. HAKERİ, s. 234; **Taner**, Tahir: “Türk Ceza Kanununun 9.7.1953 Tarihli ve 6123 Sayılı Kanunla Değiştirilen Hükümleri”, İÜHF, C. 19, Yıl. 1954, Sy. 3-4, s. 572. Ancak 5237 sayılı TCK ile kabahatler suç olmaktan çıkarıldıkları için yeniden kabahatler nitelikli hal kapsamından çıkmış oldu.

¹²⁶ MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 227; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 14; BOCK, s. 62; GÖKCEN/BALCI, Kasten Öldürme, 2. Baskı, s. 203; ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 158; ERYILDIZ, s. 175.

¹²⁷ ERYILDIZ, s. 175.

¹²⁸ Alman hukukunda azınlıktaki görüş, “suç” kavramının idari suçları, kabahatleri de kapsayacak şekilde geniş anlaşılması gerektiğini, çünkü cezanın artırılması nedeniyle suç amacı olmadığı, araç ile amaç arasındaki orantısızlık olduğu ve ceza hukuku kavramının eskiden suç olan ancak daha sonra suç olmaktan çıkarılan idari suçları, kabahatleri de kapsadığı belirtilmektedir (MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD, § 2 III Rn. 34). Buna ilaveten doktrinde çevre hukukuna ilişkin hükümlerde olduğu gibi birçok kabahat niteliğindeki fiillerin de suç haline gelmesi nedeniyle anayasal açıdan yeni kaygılara yol açabileceği ifade edilmektedir (WEISS, s. 216, dpn. 50). Alman Federal Mahkemesince de kabahatler/idari fiiller için öngörülen yaptırımların kısmen suçlar için öngörülen yaptırımlarla aynı olduğu düşünüldüğünde

Örneğin bir sınavda kopya çektiğini gören kişiyi, kopya çekme fiilinin ortaya çıkmaması için öldürmesi halinde bu nitelikli hal uygulanmaz. Yine örneğin, kumar oynamak fiili, Kabahatler Kanunu'nun 34. maddesinde düzenlenen bir kabahattir, eğer fail kumar oynadığını gören kişiyi bu fiilin ortaya çıkmasını engellemek, gizlemek için öldürürse bu nitelikli hal oluşmaz¹²⁹. Keza suç olmayan, fakat Türk Medeni Kanununun 161. maddesinde boşanma sebebi olarak düzenlenen zina fiilinin ortaya çıkmasını engellenmek için öldürme suçunun işlenmesi halinde bu nitelikli hal gerçekleşmez¹³⁰. Örneğin, eniştesiyle yasak aşk yaşayan kişiyi yatakta çıplak vaziyette gören komşunun bu yasak aşkın ortaya çıkmaması için öldürülmesi durumunda diğer nitelikli haller yoksa basit öldürmeden hüküm

nitelikli halin kabahatler açısından uygulanmasının suç politikası anlamında anlaşılabilir olduğu belirtilmektedir. Örneğin, daha önce işlediği bir trafik suçu nedeniyle ehliyetini kaybetmemek için aracıyla bir kişiyi öldüren failin, işlediği trafik kabahatinden dolayı ehliyetini kaybetmekten korkan başka bir failden daha kınanacak bir hareket yaptığı söylenemez. Fakat Alman Federal Mahkemesi nihayetinde gizleme amacının bu şekilde genişletilmesini maddenin açık lafzı nedeniyle reddetmiş ve kıyas yasağı gereğince nitelikli halin kabahatlere uygulanmaması gerektiğini vurgulamıştır. Ancak kabahatin gizlenmesi amacıyla öldürme suçunun işlenmesi halinde alçakça saik nedeniyle öldürme nitelikli halinin uygulanabileceğini dile getirmiştir (Bkz. **WEISS**, s. 216 vd). Diğer taraftan doktrinde gizleme amacının kabahatleri kapsar şekilde düzenlenmemesinin eşitlik ilkesini ihlal ettiği de savunulmaktadır. Görüşlerine dayanak olarak suçu gizlemek amacıyla öldürmenin daha fazla cezalandırılmasındaki kınanabilirlik, tehlikelilik ve araç amaç arasındaki orantısızlık gibi gerekçelerin kabahatler için de sözkonusu olduğu, diğer taraftan kabahatler için öngörülen yaptırımların faile getirdiği yoksunluklar, yükler bakımından ceza hukukuna özgü yaptırımlardan aşağı kalmadığı, hatta aşabildiği belirtilmektedir (Bkz. **Weiss**, s. 200 vd.). Çoğunluktaki görüş ise suç dışındaki kabahat ya da disiplin yaptırımını gerektiren fiillerin ya da ahlaka aykırı, sosyal bakımından kınanabilir davranışların gizlenmesi için işlenen öldürme suçlarının bu nitelikli hal kapsamında değil diğer alçakça saik nedeniyle (sonst aus niedrigen Beweggründen) öldürme kapsamında değerlendirilebileceğini ifade etmektedir (Bkz. **LK-JÄHNKE** § 211 Rn.14;**SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN** StGB § 211 Rn. 32; **MÜKOSTGB/SCHNEIDER** StGB § 211 Rn. 227; **BOCK**, s. 62).

¹²⁹ **GÖKCEN/BALCI**, Kasten Öldürme, 2. Baskı, s. 203; **ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR**, s. 158.

¹³⁰ "5237 sayılı TCK'da amaç suç olan zina eyleminin suç olarak düzenlenmediği dikkate alındığında suç olmayan bir eylemi de gizleme sözkonusu olamayacağı ve bu nedenle 5237 sayılı TCK. bakımından yapılacak değerlendirmenin kasten adam öldürme suçunu düzenleyen 81. maddesi uyarınca yapılması gerektiğinin gözetilmesi", Y1CD, 19.07.2007, 2953/6059.

kurulmalıdır¹³¹. Bu çerçevede haksızlık oluşturmayan, örneğin sadece ah-laka aykırı¹³², günah veya sosyal olarak kınanan (kaba, uygun görülme-yen) olan bir davranışı gizlemek için öldürmede de bu nitelikli hal kabul edilemeyecektir¹³³.

Gizlenmek istenen suç, bu suçta gizlemek amacıyla öldürme suçunu işleyen failin kendi suçu olabileceği gibi bir başkasının işlediği suç da ola-bilir¹³⁴. Yani fail, kendi işlediği suçta gizlemek için veya başkasının örne-ğinin eşinin, çocuğunun, arkadaşının işlediği suçta gizlemek için de öl-dürme suçunu işleyebilir. Bu itibarla öncül suçta gizlemek, delillerini or-tadan kaldırmak amacıyla işlenmesi halinde öldürme suçunun faili ile ön-cül suçun failinin aynı kişi olması şart değildir¹³⁵. Öncül suçun faili (doğ-rudan, dolaylı veya müşterek faili), azmettireni veya yardım edeni de öl-dürme suçunu işleyebileceği gibi öncül suçta hiçbir şekilde iştirak etmemiş bir kişi tarafından da öldürme suçu işlenebilir¹³⁶. Örneğin öncül suç olan hırsızlık suçu failinin, kendisini gören tanığı öldürmesi ya da oğlunun iş-lediği taksirle yaralama suçu mağdurunun, baba tarafından öldürülmesi halinde, öldürme suçunun faili açısından suçu gizlemek amacıyla öl-dürme nitelikli hali gerçekleşecektir. Dolayısıyla bir suçta gizlemek

¹³¹ Bkz. **BAKICI**, s. 664.

¹³² **BOCK**, s. 62.

¹³³ **MÜKOSTGB/SCHNEIDER** StGB § 211 Rn. 227.

¹³⁴ **SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN** StGB § 211 Rn. 32; **FİSCHER**, § 211, Rn. 63; **MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD**, § 2 III, Rn. 34; **EISELE**, § 211, Rn. 120; **RENGIER**, Rn. 48; **WELZEL**, Hans: Das Deutsche Strafrecht, Elfte neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Berlin 1969, s. 284; **WEİS**, s. 219; **JOECKS**, § 211 Rn. 57, s. 381; **MÜKOSTGB/SCHNEIDER** StGB § 211 Rn. 227; **KÜPPER-BÖRNER**, § 1 Tötungsdelikte Rn. 61; **NEUMAN/SALIGER**, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 91; **LK-JÄHNKE** § 211 14; **BeckOKStGB/ESCHELBACH** StGB § 211 Rn. 89; **SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN** § 211 Rn. 69; **BOCK**, s. 63; **HAFT**, s. 113; **KINDHÄUSER**, § 2 Rn. 38; **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 163; **YOKUŞ SEVÜK**, s. 100; **ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ**, s. 140.

¹³⁵ Doktrinde yazarlar TCK 82/1-h'deki belirtilen nitelikli hallerin hepsini amaç suç araç suç ilişkisi içerisinde kabul ettikleri için bentteki nitelikli haller arasında bir ayırım yapmadan amaç suç ile araç suçun faillerinin aynı kişi olması gerekmediği şeklinde ifade etmektedirler: **TEZCAN/ERDEM/ÖNOK**, s. 171; **YOKUŞ SEVÜK**, s. 100; **ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ**, s. 140; **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 163.

¹³⁶ **PARLAR/HATIPOĞLU**, s. 1340; **GÖKCAN/ARTUÇ**, C. 2, s. 3002.

(delillerini ortadan kaldırmak), nitelikli halinin faili herkes olabilir¹³⁷; faillik bakımından bir özgü suç durumu bulunmamaktadır.

Öldürme suçunun nitelikli halinin mağduru ile öncül suç mağdurlarının da aynı kimse olması gerekmemektedir¹³⁸. Alman Federal Mahkemesinin kararlarında, Alman Ceza Kanunu 211/2. maddesinin lafzı nedeniyle gizleme amaçlı öldürme suçunun mağduru bakımından da subjektif bir görüşün hızla hakim olduğu ve bu nedenle öldürme eyleminin suçun aydınlatılmasına katkıda bulunabilecek bir kişiye yönelik olmasının gerekli olmadığı, sadece failin düşüncesinde gizleyerek öldürmenin gerekliliklerinin yerine getirilmiş olmasının belirleyici olduğu ifade edilmektedir¹³⁹.

Gizlenmesi amaçlanan şeyin suç olması gerektiği düzenlenmekle birlikte suçla ilgili ayrıca sınırlamaya gidilmediğinden suçun mahiyeti, ağırlığı önemli değildir¹⁴⁰; hapis cezasını ve/veya para cezasını gerektiren; ihmali ya da icrai¹⁴¹; kasten veya taksirli¹⁴²; tamamlanmış veya teşebbüs aşamasında kalmış bir suç olabilir¹⁴³; yine tamamlanmış ve icrası devam

¹³⁷ MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD § 2 III Rn. 34.

¹³⁸ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 9; SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN § 211 Rn. 69; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 171; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ, s. 140; ÖZEN, s. 127; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3002.

¹³⁹ Bkz. WEISS, s. 222 vd.

¹⁴⁰ BOCK, s. 62; SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN § 211 Rn. 69; EREM, Adam, s. 80; TOROSLU/TOROSLU, s. 35; HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 52; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 171; ÖZEN, s. 126; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1340; ERYILDIZ, s. 189-190.

¹⁴¹ SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN StGB§ 211, Rn. 32.

¹⁴² SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN StGB§ 211 Rn. 32; NEUMAN/SALİGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 91; FİSCHER, § 211, Rn. 63; SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN § 211 Rn. 69; EREM, Adam, s. 80; EREM/TOROSLU, s. 366; SOYASLAN, s. 146; YOKUŞ SEVÜK, s. 99; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ, s. 140; HAKERİ, s. 234; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3001-3002; BAKICI, s. 666.

¹⁴³ SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN StGB§ 211 Rn. 32; WELZEL, s. 284; WEISS, s. 217; MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD § 2 III Rn. 34, s. 48; FİSCHER, § 211, Rn. 63; NEUMAN/SALİGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 91; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 14; SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN § 211, Rn. 69; EREM, Adam, s. 78, 80; GÖZÜBÜYÜK, Şerh, 354; HAKERİ, s. 234; HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 52; TOROSLU/TOROSLU, s. 35; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 171; SOYASLAN, s. 146; GÖKCAN/BALCI, Kasten Öldürme, 2.

eden kesintisiz bir suç da olabilir. Örneğin kaçırdığı ve on gündür sakladığı bir kimseyi gören birinin öldürülmesinde gizleme amacı gerçekleşebilir.

Önemli olan failin suçu gizlemek yönündeki düşüncesi olduğu için gizlenmesi istenen suçla ilgili olarak ceza verilmesine engel bir neden bulunsa dahi bu nitelikli hal uygulanacaktır¹⁴⁴. Örneğin, TCK m. 167’de düzenlenen şahsi cezasızlık sebebinin bulunduğu bir hırsızlık suçunu gizlemek amacıyla bir kimseyi öldüren fail de bu nitelikli halden sorumlu tutulacaktır¹⁴⁵. Objektif cezalandırılabilme şartı içeren bir suçta şart gerçekleşmemesine rağmen bunu gizlemek için gerçekleştirilen öldürme suçunda da fail bu nitelikli halden cezalandırılacaktır¹⁴⁶. Geçici nedenler ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında işlenen suçtan dolayı TCK m. 34/1 gereğince cezalandırılmayacak olsa da fail tarafından bu suçu gizlemek için öldürme suçu işlendiği takdirde nitelikli sözkonusu olacaktır. Keza gizlenmesi istenen fiille ilgili şikayet, izin, karar, talep gibi ceza muhakemesi şartlarının gerçekleşmesine gerek yoktur¹⁴⁷, şartların gerçekleşmemesine rağmen gizlemek için öldürme suçun işlenmesi halinde de nitelikli hal tatbik edilecektir. Yine örneğin gizlenmesi istenen suçun zamanaşımına uğramış olması¹⁴⁸ ya da affa uğramış olması¹⁴⁹, nitelikli halin uygulanmasına engel değildir. Ayrıca fiilin gerçekten cezalandırılabilir olup olmadığı ya da cezalandırılıp cezalandırılmayacağı önemsizdir¹⁵⁰. Bu itibarla gizleme amacının var sayılabilmesi

Baskı, s. 203; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 140; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3001; YOKUŞ SEVÜK, s. 100; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1340.

¹⁴⁴ ÖNDER, s. 45; HAKERİ, s. 234; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 171; YOKUŞ SEVÜK, s. 100; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 140; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1340; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3002.

¹⁴⁵ Bkz. HAKERİ, s. 234.

¹⁴⁶ ERMAN/ÖZEK, s. 49.

¹⁴⁷ WELZEL, s. 284; ERMAN/ÖZEK, s. 49.

¹⁴⁸ ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 140; HAKERİ, s. 234; YOKUŞ SEVÜK, s. 100; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 164; ÖZEN, s. 126.

¹⁴⁹ TURAN/OTACI, s. 854; ERMAN/ÖZEK, s. 49.

¹⁵⁰ KİNDHÄUSER, § 2 Rn. 37.

için gizlenmesi amaçlanan suçtan dolayı bir mahkumiyet hükmü de gerekli değildir¹⁵¹.

b. Öldürme Suçu İle Önsuç Arasındaki Zamansal Durum

Bakımından Başka Bir Suçun Tespiti Sorunu

Bir suçu gizlemek amacıyla öldürme nitelikli hali iki suç gerektirmektedir: Birincisi gizlenmek istenen suç, ikincisi de öldürme suçu¹⁵². Gizlenmek istenen suç, yukarıda da bahsedildiği gibi, öldürme suçu failinin kendisinin veya başkasının herhangi bir suçu olabilir. Ama failin kendisinin işlediği yaralama veya öldürme suçunu gizlemek için öldürmesinde başka bir suçun varlığı ya da nitelikli öldürme suçunun kabulü konusunda bazı tartışmalar bulunmaktadır. Alman hukukundaki ileri sürülen görüşlerden önce tartışmalı olmayan noktaları aktarmak gerekirse; başkasının suçunu gizlemek için öldürme durumunda ortada başka bir suç olduğu kesindir¹⁵³. Bu başkasının işlediği suç hırsızlık, yaralama, hürriyetten yoksun kılma gibi bir suç olabileceği gibi öldürme suçu da olabilir. Failin kendisinin işlediği öncül suçu gizlemek istediğinde ise failin öncül suçu öldürme veya yaralama dışındaki bir suçsa, başka bir suçun varlığı konusunda tartışma yoktur. Gizleme öldürmesinden önce fail başka bir hukuki yarara saldırmışsa başka bir suç mevcut olur. Keza öldürme kastı olmaksızın mağdurun yaşamının tehlikeye atıldığı durumda da başka bir suç kabul edilmektedir¹⁵⁴. Hatta öldürme veya yaralama dışındaki diğer suçlarla öldürme hareketi fiil tekliği içinde de gerçekleşebilir denilmektedir¹⁵⁵. Gizleme amacıyla öldürme meselesi, aynı mağdurun hayatına ve vücuduna yönelik önceki bir saldırıdan sonra işlenen gizleme amacıyla öldürme arasındaki ayırım açısından sorunludur¹⁵⁶. Buradaki sorun, önsuç olan öldürme veya yaralama suçundan sonra gizleme amacıyla öldürme suçu arasında zamansal ve mekânsal bir kopukluk, duraklama olmaksızın dinamik olaylar dizisi şeklinde gerçekleştiği

¹⁵¹ WEISS, s. 217.

¹⁵² MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 234; BOCK, s. 68.

¹⁵³ KLESCZEWSKI, Rn. 83; MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 234.

¹⁵⁴ KLESCZEWSKI, Rn. 90.

¹⁵⁵ BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 89.

¹⁵⁶ BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 89.

durumlarda sözkonusu olmaktadır¹⁵⁷. Çünkü failin başlangıçta sadece yaralama kastıyla mı hareket ettiği ve daha sonra öldürmek için mi devam ettiği, yoksa baştan beri olası öldürme kastıyla mı hareket ettiği ve nihayetinde de son öldürme hareketiyle zaten başlamış olan öldürme hareketini tamamlamak mı istediği konusunda yeterli kesinlikte karar vermenin bazen mümkün olmadığı belirtilmektedir¹⁵⁸. Bu durumlarda içtima kurallarının değerlendirilmede ölçü olarak düşünülebileceği ve buna göre eğer gizleme hareketi ve önfiil arasında fiil çokluğu ilişkisi varsa gizleme öldürmesinin var sayılabileceği, buna karşın her iki fiil, fiil tekliği içinde gerçekleşmişse gizleme öldürmesinin kabul edilmeyeceği ileri sürülmektedir¹⁵⁹.

Fail teşebbüs aşamasında kalan öldürme hareketinden sonra, doğal hareket tekliği içinde öldürmeye teşebbüsünü gizlemek için öldürme suçunu işlediğinde başka bir suçun bulunduğu kabul edilmemektedir¹⁶⁰. Yani failin baştan beri öldürme kastıyla hareket etmesi ve fiilin icrası sırasında öldürmeye yönelik yaptığı önceki fiillerini gizlemek için öldürmek istemesi halinde gizlenecek bir suçun olmadığı, öldürmeye yönelik kasta daha sonra gizleme amacının eklenmesi öldürme suçunu başka suç haline getirmeyeceği ifade edilmektedir¹⁶¹. Hatta failin başlangıçta olası öldürme kastıyla hareket etmesi sonradan ek bir saik olarak gizleme amacının eklenmesi, bir başka ifadeyle saik değişikliğinin olması yine başka bir suçta vücut vermeyecektir¹⁶².

Diğer taraftan öldürmeye teşebbüs fiili ile bu fiili gizlemek için işlenen öldürme fiili arasında açık bir şekilde zamansal duraklama, kopukluk

¹⁵⁷ Bkz. MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 234.

¹⁵⁸ MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 234.

¹⁵⁹ MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 234.

¹⁶⁰ BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 89.

¹⁶¹ Doktrinde, böyle bir durumda daha baştan mağduru öldürmek isteyen faille ayrıcalık tanındığı ileri sürülmüştür. Ancak öldürmeye teşebbüs fiilini gizlemek için devamındaki ihmalde bir duraklama olsa bile gizleme öldürmesini kabul etmeyen görüş açısından doğrudur, zira bu durumda ihmal nedeniyle ek bir yaşam kısalması meydana gelmemektedir. Bkz. KLESCZEWSKI, Rn. 90.

¹⁶² MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 235; Fischer, § 211 Rn. 71; BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 89.

varsa gizlemek amacıyla öldürme kabul edilmektedir¹⁶³. Örneğin, öldürme kastıyla hareket eden failin mağduru boğarak bayılması, öldüğüne inanması, evinden ayrılması ve yaklaşık on dakika sonra - suçun neticelendiğinden şüphe duyarak- suçun gizlenmesi amacıyla canlı bulunan mağdurdan nihayet kurtulmak için suç mahalline geri dönmesi durumunda, hukuki durumun değerlendirilmesi açısından önemli bir duraklamanın bulunduğu varsayılacaktır. Burada, iki öldürme fiili arasındaki zaman aralığı, öldürme kastının teklifine bakılmaksızın, normatif olarak uygun bir kırılma oluşturur¹⁶⁴. Aynı şekilde iki öldürme fiili arasında dar zamansal birliktelik olsa bile olay yerlerinin farklılığının bir duraklamaya işaret edebileceği belirtilmektedir. Burada her iki öldürme fiilinin işlenmesinde kullanılan araç değişikliğinin de - dikkatli değerlendirmekle birlikte - başka bir suçun kabulünü sağlayabileceği ileri sürülmektedir¹⁶⁵.

Alman yargı kararlarında bu konuda farklı kararlara rastlanmaktadır. Alman Federal Anayasa Mahkemesinin nitelikli halin müebbet hapis cezası öngörmesi nedeniyle dar yorumlanmasına yönelik tavsiyede bulunduğu, örneğin gizleme amacının önceden planlanmış öldürme olaylarıyla sınırlı olarak uygulanmasına işaret ettiği belirtilmiştir¹⁶⁶. Alman yargı kararlarının bu konuda dalgalı bir seyir izlediği ifade edilmektedir¹⁶⁷. Bazı kararlarda başka bir suç unsuruna vurgu yapılarak, önfiil ile gizleme öldürmesi arasında dar zamansal ve mekansal bağlantının bulunduğu durumlarda gizleme amacı kabul edilmemiştir¹⁶⁸. Örneğin önfiilin mağduru hayatına ve vücut dokunulmazlığına yönelik olduğunda, her iki fiilinde öngörülemeyen anlık bir durumdan kaynaklandığında ve önfiilden doğrudan gizleme öldürmesine geçildiğinde gizleme amacı uygulanmamıştır¹⁶⁹. Keza bazı kararlarda da failin öldürme fiiline zaten hukuka aykırı bir şekilde başlanmışsa fiili şartlar çerçevesinde gizleme

¹⁶³ MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 236; EISELE, § 211 Rn. 133.

¹⁶⁴ MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 236.

¹⁶⁵ Bkz. MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 236.

¹⁶⁶ JOECKS, § 211, Rn. 60.

¹⁶⁷ JOECKS, § 211 Rn. 61; BOCK, s. 68.

¹⁶⁸ JOECKS, § 211 Rn. 61.

¹⁶⁹ Bkz. NEUMAN/SALIGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 107.

amacı reddedilmiştir¹⁷⁰. Doktrinin eleştirisi üzerine Federal Mahkeme tarafından daraltıcı uygulamadan vazgeçilmiş¹⁷¹ ve artık önsuç ile öldürme suçu arasında uzun bir süre düşünme ya da düşünüp taşınmanın (einlängerer Überlegen oder abwägendes Reflektieren) gerekli olmadığı, hatta her iki fiilin, fiil tekliği içinde gerçekleşebileceği düşünülmekte ve bu nedenle de suçun işlenmesinden hemen sonra kendiliğinden ya da panik içinde işlenen öldürme suçunun bile başka bir suçu gizleme amacıyla işlenebileceği yönünde görüş değiştirmiştir¹⁷².

Gizlenmesi istenen suç ile öldürme suçu arasındaki zaman aralığı önemsizdir. Uzun süre önce işlenmiş bir suçun gizlenmesi için de öldürme suçu işlenebilir¹⁷³. Örneğin fail, artık ortaya çıkmış bir suçundan dolayı kendisini tutuklamak isteyen polisi, tutuklandığında daha önce başka işlediği ve ortaya çıkmamış suçlarının tespit edileceğinden korkarak öldürdüğünde¹⁷⁴ yani, kendi suç geçmişini gizlemek için öldürdüğünde gizleme amacı ile hareket etmiş olacaktır¹⁷⁵.

Burada son olarak inceleme konusu nitelikli hallerin uygulanabilirliği bakımından yabancı ülke bağlantısının bulunması durumuna da kısaca değinmekte yarar bulunmaktadır. Yabancı ülke unsuru bakımından çok farklı ihtimallere göre konu ele alınabilir¹⁷⁶. Ama çalışmayı daha fazla genişletmemek için sadece bir ihtimal dikkate alınarak açıklama

¹⁷⁰ JOECKS, § 211, Rn. 61.

¹⁷¹ JOECKS, § 211, Rn. 62.

¹⁷² Bkz. BOCK, s. 69. Aynı yönde bkz. **Fischer**, § 211 Rn. 68. Örneğin satış elemanı A, satış için gittiği evin sahibi B tarafından para teklif edilmesine sinirlenerek evden gitmek isterken, ev sahibinin omzuna dokunup bir şeyler daha söylemesi üzerine B'ye yumruk atması sonucu B, yere düşmüş, başını çarpmış ve baygınlık geçirmiştir. Ölmediğini gören A, yaptığı şey karşısında korkuya ve paniğe kapılmış, gizlemek için B'yi öldürmüştür. Bu olayda dar zamansal ve mekânsal bağlantı olması başka bir fiilin bulunmasını engellemez denilmektedir. Örnek için bkz. BOCK, s. 69.

¹⁷³ WEISS, s. 218; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 14; SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN § 211 Rn. 73.

¹⁷⁴ WEISS, s. 218-219.

¹⁷⁵ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 14; SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN § 211 Rn. 74.

¹⁷⁶ Konunun Alman hukuku bakımından detaylı incelemesi için bkz. MITSCH, Wolfgang: "Verdeckungsmord mit Auslandsberührung", (Herausgegeben von Knut Amelung/Hans-Ludwig Günther/Hans-Heiner Kühne), Festschrift für Volker Krey zum 70. Geburtstag am 9. Juli 2010, s. 351 vd.

yapılacaktır. Örneğin fail, yabancı ülkede suç kabul edilen fakat ülkemizde suç kabul edilmeyen bir eylemi gizlemek için Türkiye’de öldürme suçunu işlediğinde bu nitelikli hal uygulanacak mıdır? Ya da tersi durumda yani yabancı ülkede suç kabul edilmeyen (örneğin kabahat kabul edilen), ülkemizde ise suç kabul edilen bu fiili gizlemek için Türkiye’de öldürme suçunu işlediğinde bu nitelikli hal uygulanacak mıdır?¹⁷⁷ TCK m. 82/1-h-i’de öldürmenin yabancı ülke bağlantısına ilişkin bir sınırlama içermemektedir. Dolayısıyla burada çözüm için ceza kanununun uygulama alanına ilişkin düzenlemelere (TCK m. 8-19) bakılması gerekmektedir. Öncelikle bu düzenlemelere göre Türkiye’nin yargılama yetkisinin gerçekleştiği kabulünden hareket edildiğinde, yabancı ülkede işlenmiş bir fiille ilgili nasıl bir uygulama yapılacağı TCK m. 19’da gösterilmiştir. Maddeye göre yabancı ülke kanununun gözönünde bulundurulabilmesi için yabancı ülkede işlenmiş bir suç bulunmalıdır. Dolayısıyla yabancı ülkede işlenen fiil Türk kanunlarına göre suç teşkil etse de yabancı ülkede suç etmediği için failin lehine düzenleme getiren bu hüküm nedeniyle yabancı ülke kanunu gözönünde bulundurulmalıdır¹⁷⁸. Bu nedenle de gizlenmek istenen fiil işlendiği yabancı ülkede suç teşkil etmediği takdirde, bu fiili gizlemek amacıyla Türkiye’de işlenen öldürme fiili nedeniyle nitelikli halden sorumluluk belirlenmemelidir. Ancak bunun için TCK m. 19 uyarınca, yabancı ülkede işlenen fiilin “Türkiye’nin güvenliğine karşı veya zararına olarak”, “Türk vatandaşına karşı ya da Türk kanunlarına göre kurulmuş özel hukuk tüzel kişisi zararına olarak” işlenmemiş olması koşulunun da gerçekleşmesi gerekir¹⁷⁹. Yine aynı şekilde yabancı ülkede suç teşkil eden fiil Türk kanunlarında suç olarak düzenlenmemişse,

¹⁷⁷ Örneğin, Almanya’da suç teşkil etmeyen 14 yaşını tamamlamış ancak henüz 15 yaşını tamamlamamış Türk vatandaşı bir küçükle Almanya’daki rızaya dayanan cinsel birlikteliğini (Alman CK m. 176) bilen birisinin fiilin ortaya çıkmaması için Türkiye’de öldürülmesi.

¹⁷⁸ Fiilin işlendiği ülkede suç teşkil etmemesi halinde uygulamanın nasıl yapılacağına ilişkin görüşler için bkz. **KÜLÇÜR**, Erdem İzzet: Ceza Hukukunda Yer Bakımından Uygulama, İstanbul 2017, s. 273-274.

¹⁷⁹ Bkz. **TURHAN**, Faruk: “Türk Ceza Kanununun Yer Bakımından Uygulanmasında Evrensellik İlkesi ve Yeni TCK md 13.”, Hukuki Perspektifler Dergisi, Sy. 4, Nisan 2005, s. 204.

yabancı ülkede işlenen suç gizlemek amacıyla Türkiye’de işlenen öldürme suçu nedeniyle de nitelikli hal uygulanmamalıdır.

c. Hata Durumları

Bir suçu gizlemek (ya da işlenmesini kolaylaştırmak) amacı için hedefe yönelik amaçsal bir hareket gerekir ve yeterlidir. Amacın gerçekleşmesi gerekmediği için ne gizlenmesi istenilen suçun fiilen işlenmiş olması ne de işlenmesi kolaylaştırılmak istenen suçun objektif olarak işlenebilir olması gerekir; daha ziyade, sadece failin buna yönelik fikri belirleyicidir¹⁸⁰. Bu nedenle, öldürme ile başka bir "suç" arasındaki bağlantı, objektif ve işlevsel olarak değil, yalnızca sübjektif ve bir amaca yönelik olarak anlaşılmalıdır¹⁸¹. Yani nitelikli halin uygulanması açısından gözönünde bulundurulması gereken objektif durum değil, esas itibariyle failin sübjektif durumu, tasavvurudur¹⁸². Çünkü kanunda bu nitelikli halin uygulanabilmesi açısından sadece failin sübjektif düşüncesi dikkate alınmaktadır¹⁸³. Bu nedenle gizlenecek fiilin yalnızca failin düşüncesinde suç

¹⁸⁰ SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN StGB § 211 Rn. 35; JOECKS, § 211 Rn. 68; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 164.

¹⁸¹ Bkz. NEUMAN/SALİGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 92; Öldürmenin gizlemeye uygunluğu açısından temel değerlendirme ölçütü objektif durum değil (burada objektif (dışsal) olgular bu konuda değerlendirilebilir), gizleme ile ilgili failin düşüncesi/tahminidir. BOCK, s. 65. Doktrinde bu görüş, özellikle psikolojik durum ve bundan kaynaklanan failin kendini (veya duruma göre bir başkasını) ceza kovuşturmasından korumak isteğinden kaynaklanan fiile ilişkin özel eğiliminin söz konusu olması dolayısıyla gizleme amacı bakımından tutarlı olduğu, buna karşın başka bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak isteyen failin saiki açısından diğer suçun cezalandırılabilirliği onun düşüncesine bağlı değildir. Bu yüzden bir suçun işlenmesini mümkün kılma fiilinde objektif bağlantı, "bir haksızlığın failin diğer bir haksızlığı ile irtibatı" ön plandadır. Burada bundan dolayı diğer fiilin gerçekten cezalandırılabilir bir haksızlık teşkil etmesi gereklidir. NEUMAN/SALİGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 93. Doktrinde bu görüşün, nitelikli hal özelliğinin amaçsal ilişkisini işlevsel olarak zayıflattığı için ikna edici olmadığı ileri sürülmektedir. MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 259. Suçu gizleme amacındaki farklı görüş açısından doktrinde "gizleme unsurunda" suçun işlenmesini objektif tipiklik unsuru olarak gören aksi yöndeki görüş kabul edilmez sonuçlara ulaşmaktadır: Öldürmeye rağmen bir suçun bulunduğu zannedilmesinde sadece m. 211'e göre teşebbüs" denilmektedir. Bkz. MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD, § 2 III Rn. 34.

¹⁸² FİSCHER, § 211 Rn. 68; SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN § 211 Rn. 73.

¹⁸³ RENGIER, Rn. 48; Nitekim BGH'nın kararlarında maddenin lafzından kaynaklı olarak suçun sübjektif yanını vurgulayan görüşün hızlı bir şekilde hakim olduğu ve

teşkil etmesi yeterlidir¹⁸⁴. Hatta failin suçu tüm unsurları itibariyle tasavvur etmesi, düşünmüş olmasına da gerek yoktur¹⁸⁵. Fakat vurgulamak gerekir ki failin tasavvurundaki gizlenecek olan fiil, örneğin ahlaka aykırı bir davranış veya kabahat değil, mutlaka bir suç olmalıdır¹⁸⁶. Eğer gizlenmesi veya kolaylaştırılması istenen fiil gerçekte suç teşkil etmesine rağmen fail, örneğin suç oluşturmadığı, hukuka uygun olduğu, kabahat olduğu düşüncesiyle bu fiili gizlemek veya kolaylaştırmak için öldürme suçunu işlemişse bu nitelikli halden cezalandırılmaz¹⁸⁷¹⁸⁸. Ancak tersi durumda, fail aslında kabahat olmasına ya da hukuka uygun bir fiil olmasına rağmen, düşüncesinde suç olarak tasavvur ettiği bu fiili gizlemek veya kolaylaştırmak amacıyla öldürme suçunu işlemesi veya fiili teşebbüs aşamasında kalması halinde bu nitelikli hal gerçekleşecektir¹⁸⁹. Çünkü gizlenmesi istenen fiilin suç teşkil ettiği yönündeki hatalı varsayım yeterlidir¹⁹⁰. Diğer bir ifade ile failin bir olgu veya değerlendirme hatası nedeniyle planlamış olduğu fiili sırf hatası nedeniyle cezalandırılabilir olduğunu düşünmesi halinde de gizlemek amacıyla öldürmenin

gizlenebilecek bir suçun fiilen bulunmasının gerekli olmadığı ve tek belirleyici faktörün failin zihninde gizlemek amaçlı öldürme şartlarını yerine getirmesi olduğu ifade edilmiştir. Bkz. **WEISS**, s. 219.

¹⁸⁴ **RENGIER**, Rn. 48; **HAFT**, s. 113; **BOCK**, s. 63; **EISELE**, § 211 Rn. 121; **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 164.

¹⁸⁵ **KLESCZEWSKI**, s. Rn. 85.

¹⁸⁶ **HAFT**, s. 113; **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 164; **KLESCZEWSKI**, Rn. 88.

¹⁸⁷ Bkz. **MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD** § 2 III Rn. 34; **LK-JÄHNKE** § 211 Rn. 10, 18; **NEUMANN/SALİGER**, NK-StGB, § 211 Rn. 93; **ARTZ/WEBER/HEINRİCH/HİLGENDORF**, § 2 Rn. 65, 66; **SATZGER/SCHLUCKEBIER/WİDMAIER/MOMSEN** § 211 Rn. 73; **ERYILDIZ**, s. 195.

¹⁸⁸ Ancak doktrindeki bazı yazarlar bu sonucu kabul etmemekte ve failin hukuka aykırılık alanı dışındaki yanlış tasavvurlarının önemsiz ve zararsız (gizleme amacının kabulüne engel teşki etmeyeceği) olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Gerekçe olarak da, bu nitelikte saiklerle işlenen fiillerin kınabilirliğinin esas itibariyle işlenen gizleme nitelikli öldürmelerindeki kınabilirlik ile aynı olduğunu ileri sürmektedirler. Bu açıklamalar için bkz. **MÜKOSTGB/SCHNEİDER** StGB § 211 Rn. 228.

¹⁸⁹ **ARTZ/WEBER/HEINRİCH/HİLGENDORF**, § 2 Rn. 66; **Sinn**, SK-StGB, § 211 Rn. 76; **SATZGER/SCHLUCKEBIER/WİDMAIER/MOMSEN** § 211 Rn. 73; **LK-JÄHNKE** § 211 Rn. 18; **MÜKOSTGB/SCHNEİDER** StGB § 211 Rn. 259.

¹⁹⁰ **FISCHER**, § 211 Rn. 63; **ARTZ/WEBER/HEINRİCH/HİLGENDORF**, § 2 Rn. 65; **SINN**, SK-StGB, § 211 Rn. 76.

varlığı kabul edilmelidir¹⁹¹. Bu itibarla örneğin fiilin meşru savunma gibi hukuka uygunluk nedeni içinde gerçekleştirilmesine¹⁹² rağmen, bunu bilmeyen failin fiilin ortaya çıkmaması için öldürme suçu işlendiğinde bu nitelikli halden sorumluluk tayin edilecektir¹⁹³.

Keza aslında hiç işlenmemiş ama örneğin oğlunun hırsızlık suçunu işlediğini ve bir kişinin de bunu gördüğünü düşünüp, babanın bu suçu gizlemek amacıyla kişiyi öldürmesi halinde yine nitelikli hal uygulanacaktır¹⁹⁴.

Yine mefruz suç durumunda bile nitelikli halin uygulanacağı ifade edilmektedir¹⁹⁵. Mevzuatta suç olarak düzenlenmeyen bir fiilin suç olduğunu düşünerek, örneğin taksirle gerçekleşen maddi hasarlı bir trafik kazasını veya zina fiilini suç zannederek bir tanığın öldürülmesi halinde bu nitelikli hal uygulanacaktır. Keza failin işlediği fiil kanunlarda suç olarak düzenlenmesine karşın, failin hareketi tipik olmadığı halde bunu gizlemek amacıyla yapılan öldürmede nitelikli hal kabul edilecektir. Aynı şekilde işlenemez suçu gizlemek için işlenen öldürme de nitelikli halden sorumluluk belirlenecektir.

Ancak doktrinde azınlıktaki görüş, gizlenmek istenen fiilin gerçekte hiç işlenmemiş olması halinde failin yanılığa düştüğünün kabul edilmesi gerektiği, çünkü failin bu yanılığısı nedeniyle kasten öldürme suçunu işlediği, gerçekte işlenmiş bir suçun olmadığını bilmesi halinde kasten öldürme suçunu işlemeyeceği belirterek failin, TCK m. 30/2 gereğince hatasından yararlandırıp bu nitelikli öldürmeden sorumlu tutulmaması

¹⁹¹ RENGİER, Rn. 48; MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 259; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 10, 18; FİSCHER, Begleiterscheinung, s. 417.

¹⁹² Örneğin, T, O tarafından bıçakla saldırıya uğrar. T saldırıyı O'yu yaralayarak savuşturur. Ancak T, hatalı bir şekilde bu davranışın suç olduğunu düşünüp hakkında dava açılmasını önlemek için O'yu bu sefer bir atışla öldürür. Aslında T'nin ilk hareketi meşru savunma kapsamında kalmasına rağmen, T'nin suç olmayan bu davranışını gizlemek için öldürmesi çoğunluk görüşüne göre, var olmayan bir suçu gizleme niyeti yeterli olduğundan nitelikli öldürmeden sorumluluk belirlenecektir. Örnek için bkz. EİSELE, § 211, Rn. 121; Aynı yönde örnek için bkz. RENGİER, Rn. 48.

¹⁹³ Bkz. KİNDHÄUSER, § 2 Rn. 37; SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LİEBEN StGB § 211 Rn. 35; NEUMANN/SALİGER, NK-StGB, § 211, Rn. 92; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 164.

¹⁹⁴ Bkz. HAFT, s. 114; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 164.

¹⁹⁵ LK-JÄHNKE § 211, Rn. 10.

gerektiğini ileri sürmüştür¹⁹⁶. Fakat bize göre de önceki açıklamalar dik-kate alındığında sadece failin sübjektif tasavvuru esas alınmalıdır. Hata ise suçun objektif unsurlarında mümkündür. Tipikliğin sübjektif nitelik-teki unsurları hatanın (bilgi eksikliğinin) konusu olamaz. Sübjektif unsur-ların varlığı veya yokluğu ile ilgili bir hata, terminolojik nedenlerden do-layı yoktur. Yani sübjektif unsurlar ya vardır ya da yoktur¹⁹⁷. Nitekim Al-man hukukunda gizlemek amacıyla öldürme buna örnek olarak veril-mektedir¹⁹⁸. Dolayısıyla fail, kabahati, ahlaka, dine aykırı bir davranışı ya da hukuka uygun bir davranışı veyahut da mefruz suç durumunda bile var kabul ettiği bir suçu gizlemek amacıyla öldürme suçunu işlediği tak-dirde maddenin aradığı sübjektif/manevi unsur olan suçu gizleme amacı var olacağı için nitelikli hal gerçekleşmiş olur. Tersini durumda ise herhangi bir şekilde suç olmadığı düşüncesiyle, örneğin işlediği fiili kabahat oldu-ğunu düşünerek bunu gizlemek amacıyla öldürme suçunu işlediğinde ise gerçekte fiil suç olmasına rağmen failin sübjektif düşüncesinde “suçu” gizlemek bulunmadığı için tipiklik gerçekleşmez, nitelikli halden sorum-luluk doğmaz.

Failin fiile ilişkin olarak suç teşkil edip etmediğine dair hatasının dışında fiilin ceza muhakemesi açısından kovuşturulabilirliği hakkındaki bilgisi de önem taşımaz¹⁹⁹. Hatta iddianame düzenlenmiş olması, mahku-miyet kararı verilmiş olması dahi önemsizdir²⁰⁰. Çünkü bu nitelik halin devletin cezalandırma hakkını uygulamak için değil, haksızlığın başka haksızlıkla özellikle tepki doğurucu bir şekilde ilişkilendirilmesi

¹⁹⁶ Bkz. **KILIÇ**, s. 54, 97.

¹⁹⁷ Bkz. **EXNER**, Thomas, “Kompendium der strafrechtlichen Irrtumslehre”, ZJS (Zeitschrift für das Juristische Studium) 2009, s. 518 (https://www.zjs-online.com/dat/artikel/2009_5_227.pdf); **ERDEM**, Mustafa Ruhan: “Suçun Konusunda Yanılma ve Sapma”, Dokuz Eylül Üniversitesi HFD Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C: 21, Özel Sayı, 2019, s. 45; **ÖZTÜRK**, Bahri/**ERDEM**, Mustafa Ruhan: Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 21. Baskı, Ankara 2021, s. 466; **YAVUZ**, Yağız: Suçun Nitelikli Unsurları, Doktora Tezi, İstanbul 2022, s. 237-238; Ayrıca bkz. **ERMAN**, Ragıp Barış: Yanılmanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi, Doktora Tezi, İstanbul 2006, s. 79-80; **TUNÇ**, Kübra: Ceza Hukukunda Kastı Engellen Hata, Doktora Tezi, İstanbul 2020, s. 235-236.

¹⁹⁸ **EXNER**, s. 518.

¹⁹⁹ **NEUMANN/SALİGER**, NK-StGB, § 211 Rn. 93; **LK-JÄHNKE** § 211 Rn. 19, 10.

²⁰⁰ **BOCK**, s. 63.

nedeniyle oluşturulduğu belirtilmektedir. Bu bakımdan failin, öncül suçtan mahkum olup olmadığı veya suçun zamanaşımına uğrayıp uğramadığı konusundaki düşüncesi önemli değildir²⁰¹. Dolayısıyla failin bu konulardaki hatası da nitelikli halin uygulanmasını engellemeyecektir. Örneğin failin, zamanaşımına uğrayan ve bu nedenle cezalandırılmayacağını bilmediği bir suçu gizlemek için öldürdüğü takdirde gizleme amacı kabul edilecektir²⁰².

Ayrıca şahısta hata halinde de bu nitelikli halden sorumluluk belirlenmelidir²⁰³. Örneğin suçu gizlemek amacıyla suç ortağını yanlışlıkla takip eden kişi zannedip ateş ederek onu vuran fail bu nitelikli halden cezalandırılmalıdır²⁰⁴. Keza gerçek tanık yerine başkasının öldürülmesi durumunda veya tanık olduğunu düşünerek öldürdüğü kişinin olaya tanık olmadığı durumda da bu nitelikli halden sorumluluk söz konusu olmalıdır.

Hedefte sapma durumunda da nitelikli hal uygulanacaktır²⁰⁵. Örneğin failin, gizlemek amacıyla kendilerini gören tanığa öldürmek için ateş etmesine karşın sapma sonucu suç ortağını öldürmesi nitelikli halin uygulanmasını engellemeyecektir.

3. Başka Bir Suçu Gizleme Amaçlı Öldürmenin Olası Kastla İşlenebilmesi

Alman hukukunda bir suçu gizlemek, mümkün kılmak amacıyla öldürme nitelikli halinin uygulanabilmesi için failin bu amaçlarla hareket etmesi gerektiği belirtilerek amacın, başka bir suçun gizlenmesi, mümkün kılınması ile ilgili hedefe yönelik bir irade olarak anlaşılması gerektiği

²⁰¹ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 19.

²⁰² HAFT, s. 114.

²⁰³ HAKERİ, s. 235, 237; BAKICI, s. 665-66; ERYILDIZ, s. 196. Cezayı artıran nitelikli halin failin şahsına ilişkin olması durumunda, şahısta hatanın nitelikli hal uygulanması üzerinde etkisi olmayacağı ve failin yine nitelikli halden sorumlu tutulacağı görüşünde TULAY, M. Emre: Ceza Hukukunda Şahısta veya Konuda Hata, Ankara 2022, s. 132 vd.

²⁰⁴ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 18.

²⁰⁵ HAKERİ, s. 237; BAKICI, s. 665-666; ERYILDIZ, s. 196.

ifade edilmektedir²⁰⁶. Bu itibarla bazı yazarlarca 1. dereceden doğrudan kastın²⁰⁷, bazı yazarlarca ise 1. veya 2. dereceden doğrudan kastın gerekli olduğu belirtilmektedir²⁰⁸. Fakat gizleme veya mümkün kılma amacının olası öldürme kastıyla işlenip işlenemeyeceği tartışmalıdır²⁰⁹. Alman Federal Mahkeme kararlarında birlik yoktu²¹⁰. Alman Federal Mahkemesi bir kararında gizlemek için öldürmede, gizlemenin mağdurun ölümüne bağlı olmasını aramış, göze almayı, kabullenmeyi yeterli kabul etmemiştir²¹¹. Ancak bu görüş daha sonra terk edilmiş²¹² ve kararlarda uyum sağlanmıştır²¹³. Doktrinde genellikle olası öldürme kastının gizleme veya kolaylaştırma amacını dışlamayacağı²¹⁴, olası kastla öldürme yoluyla da bu amaca ulaşmaya çalışabileceği²¹⁵, öldürme açısından olası kastın yeterli olduğu belirtilmektedir²¹⁶. Buna ilişkin olarak ne kanunun lafzı, ne kanunun tarihi, ne de ceza hükmünün altında yatan genel önleyici, düzenleyici fikirler, gizleme amacı ile olası öldürme kastının uyumlu olmasına engeldir²¹⁷. Bununla birlikte failin tasavvuruna göre suçun gizlenmesi ancak mağdurun ölümüyle gerçekleşebiliyorsa olası kastla öldürme yeterli kabul edilmemektedir²¹⁸. Örneğin, mağdurun faili tanıdığı, önsuç ihbar

²⁰⁶ Bkz. **EİSELE**, § 211 Rn. 117; **KINDHÄUSER**, § 2 Rn. 39; **RENGIER**, Rn. 48; **HAFT**, s. 113; **JOECKS**, § 211, Rn. 67.

²⁰⁷ **RENGIER**, Rn. 48; **Bock**, s. 66; **SATZGER/SCHLÜCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN** § 211 Rn. 68.

²⁰⁸ **JOECKS**, § 211 Rn. 71.

²⁰⁹ **MÜKOSTGB/SCHNEIDER** StGB § 211 Rn. 244.

²¹⁰ Buna ilişkin bkz. **MÜKOSTGB/SCHNEIDER** StGB § 211 Rn. 244 vd.

²¹¹ (BGHSt. 7, 287, 290), **FISCHER**, Begleiterscheinung, s. 416.

²¹² **FISCHER**, Begleiterscheinung, s. 416.

²¹³ **MÜKOSTGB/SCHNEIDER** StGB § 211 Rn. 245.

²¹⁴ Bkz. **Haft**, s. 113, 114; **Rengier**, Rn. 51, 57; **MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD**, § 2 III Rn. 36; **EİSELE**, § 211 Rn. 118; **NEUMANN/SALİGER**, NK-StGB, § 211 Rn. 101; **Bec kOKStGB/ESCHELBACH** StGB § 211 Rn. 82, 93.

²¹⁵ **KÜPPER-BÖRNER**, § 1 Tötungsdelikte Rn. 67.

²¹⁶ **KINDHÄUSER**, § 2 Rn. 40; **LK-JÄHNKE** § 211 Rn. 22; **Fischer**, § 211 Rn. 79, 79a.

²¹⁷ **MÜKOSTGB/SCHNEIDER** StGB § 211 Rn. 245.

²¹⁸ Bkz. **Maurach/Schroeder/Maiwald**, § 2 III, Rn. 36; **SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN** StGB § 211 Rn. 35a; **MÜKOSTGB/SCHNEIDER** StGB § 211 Rn. 247; **RENGIER**, Rn. 59; **JOECKS**, § 211, Rn. 70; **LK-JÄHNKE** § 211 Rn. 22; **NEUMANN/SALİGER**, NK-StGB, § 211, Rn. 101; **KÜPPER-BÖRNER**, § 1 Tötungsdelikte Rn. 67; **EİSELE**, § 211 Rn. 124; **LACKNER/KÜHL/HEGER** § 211 Rn. 15.

etmekle tehdit ettiği ve bu nedenle mağdur yaşarsa suçunun ortaya çıkacağından korktuğu bir durumda mağduru öldürmeye yönelik ancak doğrudan kastla hareket etmek gerekir²¹⁹.

Bazı yazarlar ise amaca ilişkin kast ile öldürmeye ilişkin kastı ayrı ayrı vurgulamaktadır: Mümkün kılma amacıyla ilgili olarak 1. dereceden doğrudan kast gerekir, öldürmeye ilişkin ise olası kast yeterlidir denilmektedir²²⁰. Keza bazı yazarlarca da olası öldürme kastıyla gizleme amacının da birleşebileceği belirtilmektedir. Bu konuda, işlenmiş hırsızlığı gizlemek amacıyla kimliği bilinmeyen kadının ev sahibine olası öldürme kastıyla saldırması, örnek olarak verilmektedir. Ancak gizleme niyetinin olası kastla olmaması gerektiğine de dikkat çekilmektedir²²¹.

4. Başka Bir Suçu Gizleme Amaçlı Öldürmenin İhmal Suretiyle İşlenebilmesi

Alman hukukunda ihmal suretiyle gizlemek veya mümkün kılmak amacıyla öldürme suçunun işlenip işlenemeyeceği tartışmalıdır²²². Bazı yazarlar gizleme ve mümkün kılma amacıyla öldürmenin ihmal yoluyla da işlenebileceğini belirtmektedirler²²³. Failin garantör olması ve önsuçun mağdurunun tanıklık etmesinden korkması nedeniyle hareketsiz kalması durumunda gizleme amacı kabul edilmektedir²²⁴. Örneğin A'nın, küçük çocuğu B'yi ağır şekilde yaralaması ve bu yaralamanın ortaya çıkmaması için doktor çağırması böyledir²²⁵. Keza, koruyucu aileler, istismara uğramış, yetersiz beslenmiş ve ölüm tehlikesi altında²²⁶ olan koruyucu

²¹⁹ MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 247.

²²⁰ JOECKS, § 211 Rn.56.

²²¹ Bkz. FİSCHER, § 211 Rn. 79a.

²²² BOCK, s. 70. Gizlemek amaçlı öldürmelerin ihmali surette işlenmesi konusunda doyurucu açıklamalar için bkz. MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 248 vd.

²²³ FİSCHER, § 211 Rn. 62; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 11, 20. Gizlemek amacıyla öldürmenin ihmali olabileceği görüşü için bkz. KİNDHÄUSER, § 2 Rn. 45; MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD, § 2 III, Rn. 34; EISELE, § 211 Rn. 128. Aksi görüş için bkz. BOCK, s. 71.

²²⁴ HAFT, s. 115.

²²⁵ Örnek için bkz. HAFT, s. 116; benzer örnek için bkz. LK-JÄHNKE § 211 Rn. 16.

²²⁶ Doktrinde bir görüş, hâkim görüşün aksine, mağdurun hayati tehlike arz edecek şekilde yaralanmasından sonra kurtarma çalışmaları yapılmadığı takdirde, ihmal suretiyle işlenen gizleme amaçlı bir öldürmeden bahsedilemeyeceğini ileri sürmektedir. Çünkü kaçmak mağdurun hayatına yönelik gerçek bir risk oluşturmaz, Alman

çocukları için, istismarlarının ortaya çıkmasını önlemek amacıyla tıbbi yardım çağırmazlarsa, ihmal yoluyla gizleme amaçlı öldürme suçundan cezalandırılabilirler. En tipik örnek ise alkollü araç kullanan birinin yolda yürüyen birine arabayla çarptıktan sonra arabadan inip baktığında mağdurun ağır yaralandığını görmesine karşın, yardım ettiği takdirde alkollü araç kullanmaktan cezalandırılmaktan korkması nedeniyle bırakılıp gitmesi ve mağdurun ölmesidir²²⁷.

Bununla birlikte önceki kasıtlı bir öldürme hareketi başka bir suç olarak değerlendirilmemektedir²²⁸. Nitekim Alman mahkeme içtihatlarında fail mağdura öldürme (olası) kastıyla davranır ve daha sonra gizleme kastıyla kurtarma önlemlerinden kaçınırsa, zamansal bir duraklama olsa bile başka bir suç yoktur²²⁹. Çünkü bu durumda, hareketsizlik nedeniyle ek bir yaşam kısaltılması meydana gelmez²³⁰. Ancak bu görüş, gizlenmesi gereken suçun kasıtlı değil de taksirli bir suç olması halinde kararın neden farklı olması gerektiğinin anlaşılacağı şeklinde eleştirilmiştir²³¹. Fakat Federal Mahkeme bazı içtihatlarında taksirli bir şekilde aracıyla çarpıp yaraladığı mağduru, bu fiili gizlemek amacıyla orada bırakıp kaçan failin bu ihmaliinde gizleme amacını kabul etmemiştir²³².

Ceza Kanunu m. 13/1 anlamında bir eşdeğerlikte yoktur denilmektedir. Bkz. BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 96.2.

²²⁷ Bkz. RENGIER, Rn. 62 vd.

²²⁸ MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD § 2 III Rn. 34; BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 89.

²²⁹ Bkz. ARTZ/WEBER/HEINRICH/HILGENDORF, § 2 Rn. 64; NEUMANN/SALIGER, NK-StGB, § 211 Rn. 108; SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN § 211 Rn. 73.

²³⁰ KLESCZEWSKI, Rn. 90.

²³¹ JOECKS, § 211 Rn. 77.

²³² (BGHSt 7, 287), bu karar ve değerlendirmesi için bkz. Weiss, s. 236 vd. İhmal yoluyla gizleme amaçlı öldürmeyi hariç tutanlar, gizlemek amacıyla ihmali öldürmede Alman Ceza Kanunu m. 13 anlamında eşdeğerliliğin bulunmadığı, olay yerinden uzaklaşarak hareketsiz kalmanın gizlemek için uygun bir hareket olmadığı, mağdurun yaşamı için bir risk oluşturmadığı, böylece onun yaşamını tehlikeye atacak bir kaynak olmadığı ve ayrıca icrai ve ihmali gizleme hareketlerinin eşdeğerliğine karşı, failin icrai bir davranışta bulunmasını gerektiren bir yükümlülüğünün, anayasal olarak güvence altına alınan nemo tenetur ilkesiyle çelişen kendini suçlamaya zorlamasını haklı çıkardığı ileri sürülmektedir. Bu görüşler ile buna karşı ileri sürülen görüşler için bkz. MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 249 vd.

Ancak ölümün gizleme aracı olmadığı, kaçışın bir sonucu olduğu gerekçesi doktrinde ikna edici bulunmamıştır²³³. Taksirli bir yaralamadan sonra gizlemek amacıyla mağduru olay yerinde bırakıp ölümüne neden olan kişilerin gizleme amacıyla öldürmeden sorumlu olması gerektiği savunulmaktadır²³⁴.

Türk hukukunda taksirli bir şekilde yaralamaya neden olunduktan sonra bu yaralama suçunun gizlenmesi amacıyla yaralının olay yerinde bırakılıp gidilmesi sonucu meydana gelen ölüm olayından dolayı, failin nitelikli öldürmeden sorumlu tutulacağı belirtilmektedir²³⁵. Bize göre de olayda ihmali suçlardaki sorumluluk için aranan garantörlük kaynaklarından biri olan öngelen tehlikeli eylem bulunduğu için fail, ihmali surette işlenen gizlemek amaçlı nitelikli öldürmeyi gerçekleştirmiş olacaktır. Ancak kasten yaralama veya kasten öldürmeye yönelik icra hareketlerinin öngelen eylemden kaynaklanan bir garantörlük doğurmayacağı, kasti icrai hareketin ihmali hareketi tüketeceği için sonraki ihmali hareketten sorumluluk kabul edilmemektedir²³⁶. Buna göre kasti yaralama ve öldürme hareketi sonucu bu önsuçun gizlenmesi amacıyla yardım edilmeyle ölüme neden olunması halinde nitelikli halden de sorumluluk belirlenmeyecektir. Nitekim kasten yaralama suçu işlendikten sonra bu suçu gizlemek amacıyla olay yerinin terk edilerek ölümün meydana geldiği bir olayda, icrai hareketten sonraki ihmali hareketin cezalandırılabilmesi nedeniyle failin bu ihmali nitelikli öldürmeden ayrıca sorumlu olmayacağı ifade edilmektedir²³⁷. Son olarak belirtilmesi gerekir ki 5237 sayılı TCK'nın düzenlemesi bakımından 82. maddedeki nitelikli hallerin 83. maddedeki kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçuna uygulanabilirliği kabulüne göre sonuç değişecektir. TCK m. 82'deki nitelikli hallerin sadece m. 81'deki icrai davranışla öldürme suçu açısından

²³³ Karar ve eleştirisi için bkz. **ARTZ/WEBER/HEINRICH/HILGENDORF**, § 2 Rn. 65.

²³⁴ **WEISS**, s. 238.

²³⁵ **HAKERİ**, Hakan: Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri, Ankara 2003, s. 167, dn. 472; **HAKERİ**, Hakan: "İhmali Suçlar", Ceza Hukuku Dergisi, C. 2, Sy. 4, Ağustos 2007, s. 162-163; **ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ**, s. 141.

²³⁶ Bu yöndeki açıklamalar için bkz. **AKBULUT**, Berrin: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, Ankara 2022, s. 346-347; ayrıca bkz. **ÖZTÜRK/ERDEM**, s. 447; **KOCA/ÜZÜLMEZ**, Genel Hükümler, s. 410.

²³⁷ **HAKERİ**, s. 237.

uygulanabileceği, m. 83'deki ihmali öldürme suçu bakımından uygulanamayacağı kabul edilirse, zaten ihmali surette gizlemek amacıyla öldürme suçundan sorumluluk belirlenemez.

E. Başka Bir Suçun Delillerini Ortadan Kaldırmak Amacıyla Öldürme

Yukarıda kanuni düzenleme başlığında da değinildiği üzere suçun delillerini ortadan kaldırma amacının, aslında suçu gizleme amacı içinde değerlendirilebileceği belirtilmektedir²³⁸. Çünkü suçu gizleme genellikle delillerin ortadan kaldırılması ile mümkündür. Örneğin, bir suçun delili olan bıçak, silah ya da görüntü kayıtlarının saklanması böyledir. Öldürmek suretiyle delillerin ortadan kaldırılmasından anlaşılan ise delil kaynağı olan mağdur veya tanığın öldürülerek ortadan kaldırılmasıdır²³⁹. Örneğin cinsel saldırı, hırsızlık suçu mağduru ya da tanığının veya suç ortağının²⁴⁰ ihbar etmemesi veya ifade vermemesi için öldürülmesiyle delil kaynağı ortadan kaldırılmış ve suçta gizlenmiş olacaktır. Nitekim Alman Hukukunda da gizleme kavramının daha ziyade bir olayın üstünü örtme, yani olayla ilgili delillerin tanınamaz hale getirilmesi ya da olayın aydınlatılmasını sağlayacak kişilerin etkisiz hale getirilmesi anlamlarına geldiği ifade edilmektedir²⁴¹. Ancak vurgulamak gerekir ki mağdur ya da tanığın, örneğin yağma suçunun tanığı olan kişinin henüz tanıklık yapmadan öldürülmesi gerekir²⁴². Tanığın, savcı veya hakime ifade verdikten sonra öldürülmesi bu kapsamda değerlendirilmemelidir. Zira mağdur veya tanık ifade vermekle suçun aydınlatılmasına katkıda bulunmuştur. Dolayısıyla ifade vermiş ve beyanı delil olmuş mağdur veya tanığın öldürülmesiyle artık onunla ilgili bir gizlemeden, delilin ortadan

²³⁸ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 163; AKBULUT, s. 142.

²³⁹ TURAN/OTACI, s. 852-853.

²⁴⁰ "Sanıkların, suçtan elde ettikleri parayı alıp kaçmasından dolayı üzerine gelinmesi halinde işledikleri sahtecilik ve diğer suçları ilgili makamlara ihbar edeceğini söyleyen maktulü öldürdükleri kabul edilmesine karşın, olayda TCK.nun 82/1-h maddesinin uygulama yeri bulunup bulunmadığının karar yerinde tartışmasız bırakılması;", Y1CD, 12.04.2012, E. 2011/7862, K. 2012/2824, www.lexpera.com.tr ve legalbank.net

²⁴¹ WEISS, s. 225, 237; Ayrıca bkz. BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 84; EISELE, § 211 Rn. 122.

²⁴² Bkz. TURAN/OTACI, s. 853.

kaldırılmasından söz edilemeyeceği için delilleri ortadan kaldırmak amaçlı öldürme kabul edilmemelidir. Mağdur veya doğrudan tanığın henüz ifade vermeden, üçüncü kişilere bildiklerini söylemesine rağmen öldürülmeleri de nitelikli hal kapsamında değerlendirilmelidir²⁴³. Zira fiilin veya failin doğrudan mağdur tarafından ortaya çıkarılmasından, tespit etmesinden korkulması gerekli değildir; fiil veya failin tespitini sağlayabilecek fiilin izlerini (delilleri) ortadan kaldırma amacı yeterlidir²⁴⁴. Fiil ve fail hakkında üçüncü bir kişi bilgi sahibi olmuş ve bu kişinin açıklaması (tanıklığı) failin mahkumiyetine yeterli olmayabilecekse dahi bu tanık açısından gizleme amaçlı bir hareketin varlığı söz konusu olur²⁴⁵. Dolaylı tanık da nihayetinde delil kaynağı olduğuna göre bunun öldürülmesi de delilleri ortadan kaldırma amacıyla öldürme kapsamında görülmelidir. Ayrıca öldürülen kişiden suçun ve failin ortaya çıkarılması tehlikesi kaynaklanmasa bile delilin ortadan kaldırıldığı kabul edilmelidir. Nitekim gizleme amaçlı öldürmede olduğu gibi burda da ölçü sadece failin subjektif bakış açısı olmalıdır²⁴⁶. Bu itibarla failin bakış açısına göre mağdurun hayatta kalması suçun ve failin ortaya çıkarılması tehlikesini artırmayacaksa nitelikli öldürmenin sözkonusu olmadığı kabul edilmelidir²⁴⁷.

Delilleri ortadan kaldırmak için öldürme en başta doğrudan delilin kaynağı olan mağdur, tanık, suç ortağının öldürülmesiyle gerçekleşir. Hatta kişinin kendisi tanık olmasa da elinde olaya ilişkin bir ses veya görüntü kaydı, CD veya flash bellek bulunduran birinin bunları ele geçirmek amacıyla öldürülmesi de delillerin ortadan kaldırılması nitelikli hali içinde değerlendirilmelidir. Ancak doktrinde delilin hukuka uygun olup olmaması konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüş madde metninde delilin hukuka uygunluğu bakımından bir ayırım yapılmadığı için hukuka aykırı bir delil olsa da elinde bulunduran kişinin bu delilin ele geçirilmesi amacıyla öldürülmesi halinde nitelikli halin gerçekleşeceğini belirtmektedir²⁴⁸. Diğer görüş ise madde metninde delilin hukuka

²⁴³ BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 92.

²⁴⁴ NEUMANN/SALİGER, NK-StGB, § 211 Rn. 99.

²⁴⁵ Bkz. NEUMANN/SALİGER, NK-StGB, § 211 Rn. 99; FİSCHER, § 211 Rn. 68.

²⁴⁶ Bkz. NEUMANN/SALİGER, NK-StGB, § 211 Rn. 99; FİSCHER, § 211 Rn. 68.

²⁴⁷ Fischer, § 211, Rn. 68.

²⁴⁸ ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 159; AKBULUT, s. 142; ERYILDIZ, s. 186.

uygun olup olması açısından bir belirleme yapılmamakla birlikte, ceza muhakemesinde ancak hukuka uygun delillerin delil kabul edildiğini ve hukuka uygun olması delilin temel özelliklerinden biri olduğu için delilin hukuka uygunluğunun belirtilmesine gerek olmadığını, hukuka aykırı delil de bu bend kapsamına dahil edildiğinde hukuka aykırı delilinde korunmuş olacağını ileri sürmektedir²⁴⁹. Kanaatimizce maddede delilin hukuka uygunluğu bakımından bir belirleme yapılmaması ve amacın delilleri ortadan kaldırmak olarak belirlenmesi nedeniyle elinde hukuka aykırı delili bulunduran bir kişinin öldürülmesi halinde de nitelikli hal gerçekleşecektir.

F. Başka Bir Suçun İşlenmesini Kolaylaştırmak Amacıyla Öldürme

Kolaylaştırmak, sözlükte, “kolay bir duruma getirmek, güçlükleri ortadan kaldırmak” anlamına gelmektedir²⁵⁰. *Suçun işlenmesini kolaylaştırmak* da failin işlemeyi düşündüğü amaç suçunu, sorunsuz ve daha kolay işlenebilir kılmak amacıyla amaç suçun işlenmesindeki güçlükleri ortadan kaldırması ya da azaltmasıdır. Suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla öldürmeden kasıt ise amaç suçun işlenmesine engel olan veya olabilecek kişinin, zorlaştıran veya zorlaştıracı olan kişinin amaç suçun sorunsuz ve daha kolay ve/veya hızlı işlenmesini sağlamak amacıyla öldürülmesidir²⁵¹. Örneğin bir kadına cinsel saldırıda bulunabilmek için koruyucusunun öldürülmesi, sigorta dolandırıcılığı yapabilmek için mağduru öldürmesi²⁵²; cezaevinden kaçabilmek için infaz koruma görevlisinin öldürülmesi²⁵³, hırsızlık suçunu işlemek için site güvenlik

²⁴⁹ PALUT, s. 476.

²⁵⁰ <https://sozluk.gov.tr/>

²⁵¹ Bkz. AKBULUT, s. 142-143; ERYILDIZ, s. 186; Ayrıca bkz. TURAN/OTACI, s. 853; KILIÇ, Burak: Suçun Manevi Unsuru Olarak Amaç ve Saik, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020, s. 98.

²⁵² Örnek için bkz. HAFT, s. 113; RENGİER, Rn. 49; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 165; ayrıca bkz. FİSCHER, § 211 Rn. 65.

²⁵³ SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN StGB § 211 Rn. 31; FİSCHER, § 211 Rn. 65; AKSAN, Murat: “Hükümlü veya Tutuklunun Kaçması Suçu (Tck M. 292-293)”, Necmettin Erbakan Üniversitesi HFD, C. 5, Sy. 1, 2022, s. 285.

görevlisinin öldürülmesi; birinin kaçırılmasını sağlamak için engellenen öldürülmesi böyledir²⁵⁴.

Gizlemek amacıyla öldürme kapsamında başka bir suç başlığı altındaki açıklamalar büyük oranda işlenmesi kolaylaştırılmak istenen suçla ilgili olarak da geçerlidir²⁵⁵; burada farklı yönlerine değinilmekle yetinilecektir. İşlenmesi kolaylaştırılacak suç, kasıtlı bir suç olmalıdır. Çünkü bentte “işlenmesini kolaylaştırmak...amacıyla” ifadesinin kullanılması nedeniyle işlenmesi istenen suçun (amaç suçun) mutlaka kasıtlı bir suç olması gerekir; taksirli suçlar, işlenmesi istenen suçlar olmadığından bu nitelikli halin taksirli suçlarda gerçekleşmesi mümkün değildir²⁵⁶.

Öldürme suçunun, kolaylaştırılması amaçlanan suçun hangi aşamasında gerçekleşmesi gerektiği konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrindeki bir görüş, 765 sayılı TCK’da bulunan “diğer bir suçu hazırlamak... için” öldürme suçunun işlenmesi nitelikli haline yer verilmediğinden 5237 sayılı TCK bakımından amaç suçun icra hareketlerine başlanmış olmasının aranması gerektiğini belirtmektedir²⁵⁷. Diğer bir görüş ise öldürme suçu, amaç suçun işlenmesinden önce gerçekleştirilmiştir demektir²⁵⁸. Kanaatimizce “işlenmesini kolaylaştırmak” ifadesinin kapsamına hazırlık aşamasındaki yapılan hareketler de dahildir. Maddede yer alan “işlenmesini kolaylaştırmak” ifadesi amaç suçun işlenme safhası bakımından bir belirme yapmamaktadır. Sadece amaç suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla öldürme suçunun işlenmiş olmasını aramakta ve bu amacın varlığını yeterli kabul etmektedir. Bu nedenle

²⁵⁴ “Kız kaçırmaya suçunun işlenmesini kolaylaştırmak için (kaçırmayı engellemeye çalışan M’yi) öldürmeye teşebbüs suçunun unsurlarının oluştuğu gözetilerek sanığın TCK’nun 450/7, 62. maddeleri uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesi gerekirken, suç vasfında hataya düşülerek yazılı şekilde silahla yaralamadan hüküm kurulması”, Y1CD, 18.10.2006, 4408/4482, **ARTUK**, Mehmet Emin/**GÖKCEN**, Ahmet/**YENİDÜNYA**, A. Caner: Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 2, (Madde 51-87), 2. Baskı, Ankara 2014, s. 3134.

²⁵⁵ **LK-JÄHNKE** § 211 Rn. 9.

²⁵⁶ Bkz. **FİSCHER**, § 211, Rn. 63; **SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LIEBEN** StGB § 211 Rn. 32; **SATZGER/SCHLUCKEBIER/WİDMAIER/MOMSEN** § 211 Rn. 69; **ERYILDIZ**, s. 195.

²⁵⁷ **TEZCAN/ERDEM/ÖNOK**, s. 171; Aynı yönde bkz. **GÖKCAN/ARTUÇ**, C. 2, s. 3002; **PARLAR/HATİPOĞLU**, s. 1340.

²⁵⁸ **BAKICI**, s. 665; **ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ**, s. 141; **YOKUŞ SEVÜK**, s. 98.

öldürme suçu, amaç suçun işlenmesini kolaylaştırmak için, amaç suçun hazırlık aşamasında da yapılabilir²⁵⁹. Örneğin gece soymayı düşündükleri bankanın güvenlik görevlisinin daha önceden hazırlanmış olan akşam yemeğine zehir katıp öldükten sonra bankaya girmeyi planlayan hırsızların, henüz bankaya girmeden, icra hareketlerine başlamadan yakalanmış olmaları durumunda bu nitelikli halden sorumlu olmalıdırlar. Dolayısıyla öldürme suçu, amaç suçun icra hareketlerine başlamadan önce işlenebileceği gibi icrasına başlandığında, icrası sırasında²⁶⁰ yani tamamlanmadan önceki aşamada işlenebilir. Ayrıca öldürme suçunun icrasına başladıktan sonra amaç suçtan vazgeçilmesi halinde de nitelikli hal kabul edilmelidir²⁶¹. Örneğin fail, cinsel saldırı suçunun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla koruyucusunu öldürmek için icra hareketlerine başlamasına rağmen cinsel saldırı bulunmak istediği kişiye acıması nedeniyle henüz saldırı hareketlerine başlamadan vazgeçmiş olsa da bu nitelikli halden sorumlu tutulmalıdır. Kesintisiz suçlarda ise en geç suç sona

²⁵⁹ “Maddede belirtilen ağırlaştırıcı nedenin kabulü için, "amaç suç" olan diğer suç ile "araç suç" olan adam öldürme arasında nedensellik bağlantısının bulunması şarttır. Gaye suçun husule gelmemiş olmasının, başka bir deyişle tamamlanmamış olmasının önemi yoktur. Yasanın nazara aldığı şey, gaye suçu işlemek "maksadı" ile adam öldürme suçunun işlenmiş olmasıdır. Bu maksadın sübutu, şiddet sebebinin uygulanmasına yeterlidir. Bu itibarla, gaye-suçun cezayı gerektiren kalkışma sahasına girmemiş olması halinde dahi şiddet sebebi uygulanır.” YCGK, 17.06.2003, 2003/1-172, 2003/194, **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, s. 3063, aynı karar için bkz. legalbank.net; “Bu bendin uygulanabilmesi için, amaç suçun tamamlanması gerekmediği gibi, suçun teşebbüs derecesinde, hatta hazırlık hareketleri aşamasında kalmış olmasının da önemi yoktur. Failin öldürme eylemini, “amaç suçu” gizlemek, suçun işlenmesini kolaylaştırmak, delillerini ortadan kaldırmak veya yakalanmamak için gerçekleştirilmesi yeterlidir.”, YCGK, 8.12.2015, 2014/707, 2015/504, aynı yönde bkz. YCGK, 11.10.2011, 2011/113, 2011/207; YCGK, 7.4.2022; 2018/549, 2022/250, lexpera.com.tr

²⁶⁰ “Sanıklardan birinin şikayetçiye yönelik kasten yaralama suçunu **işlediği sırada**, araya girmeye ve bu sanığın eylemine engel olmaya çalışan maktullerin diğer bir sanık tarafından tabanca ile ateş edilerek öldürüldüğü olayda, sanıkların eylemi “bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla kasten öldürme” suçunu oluşturur.”, YCGK, 11.10.2011, 113-207, lexpera.com.tr; “sanığın, maktule yönelen **eylemini gerçekleştirdiği sırada**, kendisine engel olmak isteyen mağdura, öldürme suçunun işlenmesini kolaylaştırmak için ateş ederek yaraladığı anlaşılmalı, sanığın eylemine uyan TCK'nun 82/1-h, 35. maddeleri uyarınca cezalandırılmaları yerine, yazılı şekilde...eksik ceza tayini”, Y1CD, 23.11.2011, 2011/5422, 2011/7118, **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, s. 3079.

²⁶¹ Bkz. **SİNN**, SK-StGB, § 211 Rn. 67; **SOYASLAN**, s. 144.

ermeden önce öldürme hareketi gerçekleştirilmelidir. Örneğin polis gibi yaklaşan herhangi bir kurtarıcıyı öldürerek kesintisiz bir suçu (örneğin TCK m. 109) devam ettirme amacı da dikkate alınır²⁶². Bunun mağduru kaçırmak amacıyla işlenen bir öldürmeden hukuken bir farkı yoktur²⁶³. Yani tamamlanan (kesintisiz) amaç suçu devam ettirmek amacıyla öldürme halinde de suçu kolaylaştırma amacı kabul edilmektedir²⁶⁴. Bu itibarla kolaylaştırmak için öldürme suçu, amaç suçun icrasına başlamadan önce ve başladıktan sonra sona erene kadar işlenebilir²⁶⁵. Aksi ifadeyle suç tamamlandıktan ve kesintisiz suçlarda sonra erdikten sonra bir suçu kolaylaştırmak için öldürme gerçekleşemez. Yani sona ermiş bir suçun işlenmesinin artık kolaylaştırılmasından bahsetmek mümkün değildir²⁶⁶.

Bu nitelikli halin varlığı için öldürmenin, kolaylaştırılması istenen amaç suç açısından gerekli (olmazsa olmaz) araç olması zorunlu değildir²⁶⁷. Suçun işlenmesini kolaylaştırmak açısından başka ihtimallerin bulunması nitelikli halin uygulanmasına engel olmaz²⁶⁸. Failin öldürmek suretiyle amaç suçu daha hızlı veya daha kolay işleyebileceğini tasavvur etmesi/uygun görmesi yeterlidir²⁶⁹. Bu bakımdan öldürmenin

²⁶² RENGİER, Rn. 49. Aynı şekilde tamamlanmış bir hırsızlıktan sonra daha fazla eşya çalmak için fiili sürdürme amacının da yeterli olduğu belirtilmektedir. RENGİER, Rn. 49.

²⁶³ LK-JÄHNKE § 211 Rn 9.

²⁶⁴ LK-JÄHNKE § 211 Rn 9; NEUMANN/SALİGER, NK-StGB, § 211 Rn. 95; KİNDHÄUSER, § 2 Rn. 41.

²⁶⁵ SİNN, SK-StGB, § 211 Rn. 67; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 9.

²⁶⁶ JOECKS, § 211 Rn. 56; SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LİEBEN StGB § 211 Rn. 32.

²⁶⁷ MÜKOSTGB/SCHNEİDER StGB § 211 Rn. 258. Ancak Alman yargı kararlarında daha önceden kısmen öldürme suçunun amaca ulaşmak için gerekli araç olmasının zorunlu olması aranmaktaydı. Bkz. RENGİER, Rn. 50.

²⁶⁸ SATZGER/SCHLUCKEBİER/WİDMAİER/MOMSEN § 211 Rn. 71. Örneğin hırsızlık suçunu işleyebilmek için nöbetçinin yanından gizlice geçebilecekken onu öldürmeyi tercih eden hırsız, nitelikli öldürme suçunu işlemiş olur. Bkz. LK-JÄHNKE § 211 Rn. 9.

²⁶⁹ Bkz. SİNN, SK-StGB, § 211 Rn. 66; SCHÖNKE/SCHRÖDER/ESER/STERNBERG-LİEBEN StGB § 211 Rn.35b; BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 81; LK-JÄHNKE § 211 Rn.9; RENGİER, Rn. 51; SATZGER/SCHLUCKEBİER/WİDMAİER/MOMSEN § 211 Rn. 70; FİSCHER, § 211 Rn. 64; BOCK, s. 72; KİNDHÄUSER, § 2 Rn. 41; KÜPPER-BÖRNER, § 1 Tötungsdelikte Rn. 67; LACKNER/KÜHL/HEGER § 211 Rn. 15; ERYILDIZ, s. 187.

gerçekleştirilmesinin amaç suçu kolaylaştırmış olması şart değildir²⁷⁰. Çünkü maddede öldürme suçunun kolaylaştırma amacıyla işlenmesinden bahsedilmiş, gerçekten amaç suçun işlenmesini kolaylaştırmış olması aranmamıştır. Bu itibarla öldürme suçunun işlenmesi amaç suç açısından bir fayda sağlamamış da olsa nitelikli halden sorumluluk doğacaktır. Diğer taraftan öldürme suçunun amaç suç açısından fayda sağlamış olmasına rağmen amaç suç başka bir nedenle işlenemese bile nitelikli hal gerçekleşecektir. Zira amaç suçun işlenmiş olması gerekmediği²⁷¹ gibi işlenebilir olması bile gerekmemektedir²⁷². Failin düşüncesinde bir suçun işlenmesini kolaylaştırma amacının bulunması yeterlidir²⁷³. Daha öncede bahsedildiği gibi amaç suç da ayrıca işlenmişse fail amaç suç ve bu nitelikli kasten öldürme suçundan ötürü ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

Gizlemek amaçlı öldürme nitelikli halinde olduğu gibi kolaylaştırmak için öldürme nitelikli halinde de kendisinin suçunu kolaylaştırmak için öldürme suçu işlenebileceği gibi başkasının suçunu kolaylaştırmak için de öldürme suçu işlenebilir. Örneğin babanın, oğlunun evlenmek için kaçırılmayı düşündüğü kızın annesini oğlunun haberi olmaksızın öldürmesi halinde baba açısından suçun işlenmesini kolaylaştırmak için öldürme nitelikli hali oluşacaktır. Yine karısının suç işleyebilmesi için bir başkasını öldüren koca da bu duruma örnek olarak gösterilebilir²⁷⁴. Fakat belirtilmesi gerekir ki gizleme amaçlı öldürmeden farklı olarak burada başkasının suçunun işlenmesi için öldürme suçunu işleyen fail, aynı zamanda başkasının suçuna yardım etmiş de olacağı için failliğin şerikliğe önceliği ilkesi gereği sadece nitelikli öldürmeden sorumlu tutulmalıdır²⁷⁵.

²⁷⁰ KLESCZEWSKI, Rn. 84; NEUMANN/SALIGER, NK-StGB, § 211, Rn. 95; ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 159.

²⁷¹ ARTZ/WEBER/HEINRICH/HILGENDORF, § 2 Rn. 66; KÜPPER-BÖRNER, § 1 Tötungsdelikte Rn. 60; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 10; BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 81; MAURACH/Schroeder/Maiwald, § 2 III Rn. 34; SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN § 211 Rn. 69; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 141.

²⁷² BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 81; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 10; MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD, § 2 III, Rn. 34; Sinn, SK-StGB, § 211 Rn. 68; HAKERİ, s. 235; AKBULUT, s. 141.

²⁷³ MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD, § 2 III Rn. 34.

²⁷⁴ EREM, Adam, s. 78.

²⁷⁵ Alman hukuku için bkz. SİNN, SK-StGB, § 211 Rn. 70 vd.

Eğer suçun işlenmesini kolaylaştırdığı kişinin bu yardımdan haberi yoksa nitelikli öldürmeden herhangi bir sorumluluğuna gidilmemelidir. Çünkü amaç suç - araç suç durumu sözkonusu olsa da fiiller bağımsızlığını koruduğu için amaç suçun failinin bilgisinin/onayının olmadığı kendi suçunun işlenmesini kolaylaştırıcı öldürme suçundan sorumlu olmamalıdır. Aralarında iş bölümü gereğince biri öldürme suçunu işlemiş olsaydı diğeri de amaç suçu işlemiş olsaydı her ikisi de müşterek fail olarak araç ve amaç suçlardan sorumlu olurlardı. Kolaylaştırma amacı dışındaki amaçlarla öldürmede ise genellikle önsuç sonlanmış olduğu için gizleme, delilleri ortadan kaldırma amacıyla öldürme suçunu işleyen failin yine nitelikli öldürmeyi işlediğini kabul etmek gerekirse de önsuçun failini bilgisinin olmadığı nitelikli öldürmeden sorumlu tutmamak gerekir. Ancak doktrinde, araç suç olan öldürme suçu bakımından sadece şerikin TCK m. 82/1-h'deki amaçlarla hareket ettiği ve fakat failin bu amaçlarla hareket etmediği durumlarda TCK m. 40'da düzenlenen bağlılık kuralı gereğince hem failin hem de şerikin yalnızca kasten öldürme suçunun temel halinden sorumlu olması gerektiği ifade edilmektedir²⁷⁶.

Burada bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla öldürme suçunun işlenmesinin klasik örneği olan bir başkasının malını almak için öldürülmesi durumuna ayrıca değinmekte yarar vardır. Zira bu durumda sorumluluğun hangi suçlardan olması gerektiği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrinde bir görüşe göre malı almak için öldürme işlendiğinde yağma ve bu nitelikli hal oluşacaktır²⁷⁷. Yargıtay²⁷⁸ da bu

²⁷⁶ ERYILDIZ, s. 198.

²⁷⁷ SOYASLAN, s. 144; YOKUŞ SEVÜK, s. 100-101; EKER, Hüseyin: Açıklamalı-İçtihatlı Hırsızlık Suçları, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 151-152; EKER, Hüseyin: Açıklamalı-İçtihatlı Yağma Suçları, Ankara 2014, s. 113; BAKICI, s. 665; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1340.

²⁷⁸ "Hırsızlık suçunun kişinin ölmesinden yararlanılarak işlenmesi halinde, kural olarak ölümün nasıl gerçekleştiğinin önemi bulunmamaktadır. Nitekim failin herhangi bir nedenle kişiyi öldürmesinden sonra oluşan yeni bir kastla kişinin malını alması halinde de bu nitelikli hal uygulanacaktır. Ancak failin, malını almak amacıyla kişiyi öldürmesi halinde 5237 sayılı TCK'nun 82/1-h maddesi uyarınca nitelikli kasten öldürme suçunun yanı sıra hırsızlık suçundan değil, aynı kanununun 148/3. maddesi uyarınca yağma suçundan da cezalandırılması yoluna gidilecektir. Dolayısıyla bu nitelikli halin uygulanabilmesi için failin hırsızlık kastının ölümden sonra ortaya çıkması gerekmektedir.", YCGK, 29.9.2015, 2014/405, 2015/294; aynı yönde bkz. YCGK, 14.10.2014, 2013/118, 2014/415; YCGK, 23.5.2017, 2017/88, 2017/290, lexpera.com.tr;

görüşe uygun bir şekilde hırsızlık suçunun değil, yağma suçunun ve bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak için öldürme nitelikli halinin oluşacağı ve her ikisinden ceza verilmesi gerektiği yönünde kararlar vermektedir. Doktrinde diğer bir görüşe göre ise malı almak için öldürme gerçekleştirildiğinde bu nitelikli hal ile basit hırsızlık suçundan ceza verilmesi gerekmektedir²⁷⁹. Aynı yöndeki bir görüşe göre de mağdurun öldürülüp malın alınması halinde, mağdur malı vermesi için icbar edilmediği²⁸⁰ için yağma suçu değil, basit hırsızlık ve bu nitelikli halden sorumluluk tayin edilmelidir²⁸¹.

Son olarak kolaylaştırmak amacıyla öldürmede amaç suçla ilgili sözkonusu olabilecek bazı durumların, örneğin amaç suçun

“Sanığın maktule ait araçtaki eşyaları almak amacıyla onu öldürmesi karşısında eylemlerinin TCK’nun 149/1-a maddesinde düzenlenen silahlı yağma ve TCK’nun 82/1-h maddesinde belirtilen bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak, işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla nitelikli biçimde kasten öldürme suçlarını oluşturacağı düşünülmeyen yazılı şekilde kararlar verilmesi,” Y1CD, 23.11.2015, 2015/2405, 2015/5648, legalbank.net; “Oluşa, dosya içeriğine göre; olay günü sanığın para karşılığı ilişkiye girdiği maktulenin parasını ve cep telefonunu almak amacıyla onu öldürdüğü ve maktulenin içinde para bulunan cüzdanını ve cep telefonunu alarak oradan uzaklaştığı, sanık savunmasında maktulenin henüz ölmediği aşamada cüzdanını ve cep telefonunu aldığını belirttiği olayda; Sanığın eyleminin Yağma Suçunun İşlenmesini Kolaylaştırmak Maksadıyla Öldürme ve Nitelikli Yağma suçlarını işlediği anlaşıldığı halde, bu suçlardan cezalandırılmasına karar verilmesi yerine suç niteliğinin tayininde yanılıya düşülerek Kasten İnsan Öldürme ve Hırsızlık suçlarından yazılı şekilde karar verilmesi, Bozmayı gerektirmiş(tir)”, Y1CD, 22.05.2012, 2011/4065, 2012/4144, legalbank.net; “Sanığın ortaya çıkan kastının yağma ve yağma amacıyla maktülü öldürme olduğu anlaşılacakla, TCK’nun 82/1-h ve 149/1-a maddeleri gereğince hüküm kurulması gerektiği gözetilmeksizin, aynı Yasanın 81,39 ve 142/2-a maddeleri uyarınca hüküm kurulması, Yasaya aykırı(dır).”, Y1CD, 29.03.2011, 2011/889, 2011/1902, lexpera.com.tr; aynı yönde bkz. Y1CD, 25.11.2014, 2014/1441, 2014/5566; Y1CD, 17.11.2020, 2020/3295, 2020/2888; Y1CD, 16.05.2011, 2010/7375, 2011/3104; Y1CD, 11.11.2010, 2009/5392, 2010/7397, lexpera.com.tr; Y1CD, 23.11.2010, 2010/2601, 2010/7495; Y1CD, 03.11.2010, 2008/7633, 2010/7209, **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, s. 3116-3117.

²⁷⁹ **ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR**, s. 590.

²⁸⁰ Ancak Yargıtayın bir kararında malı almak için öldürmeden daha hafif cebir ve şiddetin yağma suçunu oluşturduğu kabul edilirken, ölüm sonucunu doğuran cebir ve şiddeti yağma kabul etmemenin doğru olmayacağı ifade edilmektedir. YCGK, 11.4.1994, 1-68/94, **TURAN/OTACI**, s. 855.

²⁸¹ **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 787; Aynı yönde bkz. **ÖZGENÇ**, İzzet/ŞAHİN, Cumhuriyet: Uygulamalı Ceza Hukuku, 3. Bası, Ankara 2001, s. 422, 423.

zamanaşımına, affa (genel-özel af) uğraması, şahsi cezasızlık nedenlerinin bulunması, şikayet şartının gerçekleşmemesi, sonradan yürürlüğe giren bir kanunla suç olmaktan çıkarılması veya kabahate dönüştürülmüş olması veya daha sonra mahkumiyeti bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran (örneğin TCK m. 184/5) durumların ortaya çıkmasının “işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla” öldürme nitelikli haline etkisine değinmekte yarar vardır. Doktrinde amaç suçun affa uğraması veya şahsi cezasızlık nedeninin bulunması nitelikli öldürmenin gerçekleşmesini etkilemez denilmektedir²⁸². Ancak kanaatimizce öncelikle amaç suçla ilgili bahsedilen durumların ortaya çıkma anına göre değerlendirmek gerekir. Bu nitelikli halde öldürme suçu, bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla işlendiği için ortada henüz işlenmemiş, işlenmesine başlanmış veya kesintisiz suç gibi devam etmekte olan bir amaç suç vardır. Dolayısıyla öldürme suçu işlendiği sırada amaç suçun zamanaşımına uğramasından bahsedilemez. Amaç suçun kesintisiz suç şeklinde işlenmeye devam ettiği hal dışında affa uğraması, şikayet şartının da gerçekleşmesi zordur. Fakat kanaatimizce şahsi cezasızlık nedenleri bulunan bir suçun işlenmesinin kolaylaştırılması amacıyla öldürme gerçekleşebilir. Örneğin babasının arabasını çalmak için öldürme suçunun işlenmesinde her ne kadar hırsızlık suçundan dolayı fail şahsi cezasızlık sebebinin varlığı gereğince cezalandırılmayacaksa da nitelikli öldürme suçundan dolayı cezalandırılacaktır.

Diğer taraftan amaç suçla ilgili sonradan meydana gelen, örneğin, öldürme suçu işlendikten sonra amaç suçun, sonradan yürürlüğe giren bir kanunla suç olmaktan çıkarılması veya kabahate dönüştürülmüş olması ya da mahkumiyeti bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran (örneğin TCK m. 184/5) durumların ortaya çıkması, zamanaşımının dolması, suçun affa uğraması halinde nitelikli öldürmenin uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilmesi gerekir. Amaç suçun suç olmaktan çıkması veya kabahate dönüşmesi bakımından doktrinde fiili suç olmaktan çıkararak durumların geriye yürümeyeceği belirtilmektedir²⁸³. Yargıtay da sonradan ortaya çıkan değişiklikler suçun icrası sırasındaki vasıf ve mahiyetine

²⁸² BAKICI, s. 665.

²⁸³ EREM, Adam, s. 80; EREM/TOROSLU, s. 366.

etkide bulunmaz diyerek nitelikli halin uygulanması gerektiğine karar vermiştir²⁸⁴. Burada failin lehine bir durum oluşması nedeniyle zaman bakımından uygulama kuralı (TCK m. 7) gereğince nitelikli halin uygulanamayacağı ileri sürülebilirse de kanaatimizce öldürme suçunun işlendiği anda işlenmesi amaçlanan fiilin suç olması yeterlidir²⁸⁵. Çünkü kanunkoyucu bu nitelikli halde failin subjektif durumunu esas almıştır. Amaç suçtan mahkum olma gibi bir şarttan da bahsedilmemiştir. Dolayısıyla öldürme suçunun işlendiği tarihte suç teşkil eden bir fiilin işlenmesini kolaylaştırmak için öldürme suçunun işlenmiş olması yeterlidir. Amaç suçun zamanaşımına veya affa uğraması gibi sonradan ortaya çıkan ve cezalandırılmayı engelleyen diğer durumlar açısından da aynı şekilde düşünmek gerekir. Kaldı ki amaç suçla ilgili sonradan ortaya çıkan ve bu amaç suçtan dolayı cezalandırmayı etkileyen zamanaşımına veya affa uğrama durumlarında, amaç suç, suç olarak varlığını devam ettirmektedir. Bu itibarla amaç suçla ilgili zamanaşımının dolması veya affa uğraması sadece amaç suçla ilgili ayrıca ceza verilmesine engel olursa da nitelikli öldürmeden sorumlu tutmaya engel olmamalıdır.

G. Yakalanmamak Amacıyla Öldürme

Öldürme suçunun yakalanmamak amacıyla işlenmesi nitelikli hali 29.06.2005 tarihli ve 5377 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile TCK m.82/1-h hükmüne eklenmiştir. Fakat maddede sadece yakalanmamak amacıyla öldürmeden bahsedilmiş, neden dolayı yakalanmamak amacıyla öldürmenin nitelikli hal sayılacağı belirtilmemiştir. Bununla birlikte 5377 sayılı kanun gerekçesinde "işlediği suçtan dolayı kaçmakta olan kişinin yakalanmamak için bir başkasını öldürmesi halinde" diyerek, yakalanmamak amacıyla öldürmenin nedeninin bir suçtan dolayı olması aranmıştır. Kanaatimizce de yakalanmamak amacıyla öldürmeyi gerekçede belirtildiği şekilde bir suçtan dolayı yakalanmamak için öldürme olarak anlamak

²⁸⁴ "Sanığın fiili, diğer ortaklarıyla birlikte işlemeyi kastettiği kız kaçırma suçunun icrasını kolaylaştırmak maksadıyla adam öldürmekten ibaret olduğuna göre asıl fail ile kaçırılmak istenilen kızın sonradan evlenmeleriyle yardımcıları hakkında takibatın düşmesine karar verilmesi suçun ikai sırasındaki vasıf ve mahiyetine müessir bulunmadığından 448. maddenin uygulanması gerekir". Y1CD, 15.2.1954, 403/739, EREM, Adam, s. 80.

²⁸⁵ ÖNDER, s. 45.

gerekir²⁸⁶. Zira bentteki diğer nitelikli haller bir suçla bağlantılı olarak ifade edildiği için yakalanmamak amacıyla öldürmeyi de bir suçla bağlantılı şekilde anlamak maddedeki düzenleme yerine uygun bir anlayış olacaktır. Dolayısıyla kolluğun düzenlediği kumar baskınında kumar oynayanın yakalanmamak için kolluğa yönelik işlediği öldürme suçunda bu nitelikli hal uygulanmayacaktır. Ancak önfiil bir suçsa ve bundan dolayı yakalanmamak amacıyla öldürme suçu işlenmişse nitelikli hal gerçekleşecektir.

Öncül suçla ilgili yukarıda gizleme amacıyla başka bir suç başlığı altında (D. 2. a.) yapılan açıklamalar genel olarak burası için de geçerlidir. Örneğin, öncül suç kasıtlı, taksirli bir suç olabilir, teşebbüs aşamasında kalmış olabilir, şahsi cezasızlık sebebi gibi cezalandırılmasını engelleyen sebepler bulunabilir. Ancak öncül suçun gerçekten işlenmiş olmasının gerekip gerekmediği, yakalanmama amacının hangi güdü ile yapıldığına bağlıdır. Eğer suçu gizleme amacı ile, yani failliğin tespitinin önlenmesi amacıyla öldürme suçu işleniyorsa öncül suç gerçekten işlenmiş olması şart değildir. Fakat suçun ve failliğin ortaya çıkmasına rağmen cezalandırılmaktan/cezasının infazından kurtulmak amacıyla öldürme suçu işlense öncül suçun gerçekten işlenmiş olması gerekecektir.

Doktrinde yakalanmama, suç faili olduğunun tespitinin önlenmesi ve yakalanmanın önlenmesi şeklinde nitelendirilmektedir²⁸⁷. Keza suç failliğinin yanında şerikliğinin de gizlenmesi yakalanmama amacı içinde değerlendirilmektedir²⁸⁸. Kanaatimizce yakalanmamak için öldürmede çoğunlukla kişinin suça iştirakini gizlemek ve kaçmayı sağlamak amacı birlikte gerçekleşir. Zira failin fark edilmeden kaçmak, yani bir suçun faili olarak tespit edilmeyi engellemek için kendisini takip edeni veya kaçışına engel olan bir kişiyi öldürmesi gizleme amacının diğer bir karakteristik şekli olarak ifade edilebilir²⁸⁹. Nitekim failin izini süren bir polisin, takip

²⁸⁶ Bkz. KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 164-165.

²⁸⁷ ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 160; AKBULUT, s. 143.

²⁸⁸ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 164.

²⁸⁹ RENGIER, Rn. 53; KÜPPER-BÖRNER, § 1 Tötungsdelikte Rn. 61; KİNDHÄUSER, § 2 Rn. 42; MÜKOSTGB/SCHNEIDER StGB § 211 Rn. 218. Alman Federal Mahkemesi de suçun önceden tespit edildiği ve failin öldürmedeki tek amacının kaçmak için zaman kazanmak olduğu durumlarda gizleme amacını reddetmiştir, ancak suçun henüz tespit edilmediği durumlarda, kaçmayı sağlama niyeti aynı zamanda

edenin ya da tanığın öldürülmesi gizleme amacının klasik durumu olarak belirtilmektedir²⁹⁰. Ancak diğer taraftan gizleme amacı olmadan da kaçmak için öldürme suçu işlenebilir. Örneğin, suç veya suçun faili adli makamlarca mahkumiyet için yeterli ölçüde biliniyorsa gizlenecek bir şey kalmadığı için bu durumdaki bir öldürmede gizleme amacı gerçekleşmez²⁹¹; fakat yakalanmamak amacı gerçekleşecektir. Hakkında yakalama kararı bulunan kişinin polis kontrolünden kurtulmak, yakalanmamak için polisi öldürmesi halinde suçu gizlemek maksadıyla değil yalnızca yakalanmamak maksadıyla hareket ettiği söylenebilir²⁹². Alman hukukunda da engelleme amaçlı öldürme olarak adlandırılan suçun ve failin bilindiği bir durumda yakalanmamak için polisin öldürülmesi halinde metnin (m. 211) lafzının bunu kapsamadığı konusunda fikir birliği bulunduğu ifade edilmektedir²⁹³. Eğer ceza kovuşturma makamları suçtan ve failden haberdarsa, kavramsal olarak gizlenecek bir şey kalmamıştır. Sonuç olarak, failin (doğru ya da yanlış), kimliğinin tespit edildiğine inandığı ve suç mahallinden kaçmak ya da kolluk kuvvetleri tarafından yakalanma tehdidinden kurtulmak için mağduru ya da takipçiyi öldürdüğü durumlar, gizleme kastıyla öldürme kriteri altında değerlendirilemez.

Ancak doktrinde Alman Federal Mahkemesinin de gizleme durumu olmaksızın sadece kaçmak için öldürmeyi bu nitelikli hal kapsamında değerlendirmemesini Alman Ceza Kanununun 211. maddesinin açık lafzı nedeniyle aksine bir karar vermesinin pek mümkün gözükmediği belirtilmektedir. Bununla birlikte nesnel olarak bu ayırımın ikna edici olmadığı, zira gizlemek amacıyla öldürmede olduğu gibi yakalanmamak için öldürmede de failin cezadan kurtulmak saikiyle hareket ettiği, bunun içinde aynı araca başvurduğu, yani bir insanı öldürdüğü belirtilmektedir. Bu bakımdan failin ne kınanabilirliği ne tehlikeliliği ne de caydırıcılığın

kişinin kendi suçunu gizleme amacıyla gerçekleştiriyorsa kabul etmektedir. Bkz. **Fischer**, § 211 Rn. 75.

²⁹⁰ **EISELE**, § 211 Rn. 122.

²⁹¹ Bkz. **RENGIER**, Rn. 53; **EISELE**, § 211 Rn. 122. Aynı yönde bkz. **SATZGER/SCHLUCKEBIER/WIDMAIER/MOMSEN** § 211, Rn. 79; **KINDHÄUSER**, § 2 Rn. 42; **BOCK**, s. 63; **HAFT**, s. 114.

²⁹² **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 164.

²⁹³ Bkz. **JOECKS**, § 211, Rn. 58.

nesnel bir ayırım olarak kullanılabilmesi görüşü savunulmaktadır²⁹⁴. Nihayetinde gizleme amacının yanında yakalanmamak için öldürmeye yer verilmemesinin anlaşılabilir olmadığı, -kabahatlerin gizleme amacı kapsamına dahil kabul edilmemesinde olduğu gibi- bu durumun Federal Anayasanın eşitlik ilkesine aykırı olduğu ifade edilmektedir. Bu aykırılığın da iki şekilde giderilebileceği, ilk yöntem olarak gizleme amacı kriterinin kaldırabileceği, ikinci seçenek olarak da bu amaç korunmakla birlikte kabahatleri gizleme ve (gizleme amacı olmaksızın) yakalanmamak amacını da kapsayıcı yeni bir formülasyon ile bu sorunlu durumları kapsayacak şekilde madde metninin genişletilebileceği önerilmektedir²⁹⁵.

Yakalama, CMK m. 90'da kişi hürriyetini kısıtlayan bir koruma tedbiri olarak düzenlenmiş olsa da nitelikli haldeki yakalanmamak amacı açısından yalnızca m. 90 kapsamında bir yakalanmama değil, bunun yanında gözaltı ve tutuklamadan kurtulmak amacını da kapsayan bir yakalanmama şeklinde anlamak gerekmektedir. Hatta madde metninde sadece "yakalanmamak amacı"ndan bahsedilmesi nedeniyle yalnızca hakkındaki soruşturma veya kovuşturmadan kurtulmak için öldürmeyi değil, kesinleşmiş mahkumiyet hükmünün infazını engellemek amacıyla öldürmeyi de bu kapsamda değerlendirmek gerekir.

Daha önce bahsedildiği üzere bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak ve işlenmesini kolaylaştırmak için öldürme nitelikli hali herkes tarafından işlenebilen genel bir suç iken, öldürme suçunun yakalanmamak amacıyla işlenen nitelikli hali kanaatimizce, fail bakımından özgü suç niteliği taşımaktadır. Çünkü yakalanmamak amacıyla öldürme nitelikli halinde, öncül suçun faili veya şeriki (azmettiren ve yardım eden) kendi işledikleri veya katkı sundukları suçtan dolayı yakalanmamak için öldürme suçunu işlemektedirler²⁹⁶. Öncül suçta iştiraki olmayan birinin yakalanması sözkonusu olamayacağı için yakalanmamak amacı gerçekleşmez. Dolayısıyla bu nitelikli halin faili, ancak öncül suçun faili veya şeriki olabilecektir. Bu nedenle başkasının işlediği suçtan dolayı onun yakalanmamasını sağlamak için öldürme suçunun işlenmesi halinde bu

²⁹⁴ Geniş açıklamalar için bkz. WEİSS, s. 225 vd.; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 15.

²⁹⁵ Bkz. WEİSS, s. 203-204.

²⁹⁶ Bkz. KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 164; ERYILDIZ, s. 190-191.

nitelikli hal uygulanmayacaktır. Örneğin, A'nın işlediği hırsızlık suçundan dolayı onu yakalamak için kovalayan polislerin suça iştiraki olmayan B tarafından A'nın yakalanmaması amacıyla öldürülmesinde B, bu nitelikli halden cezalandırılmaz. Ancak burada başka suçların oluşup oluşmayacağına değinmekte fayda vardır. Doktrin defailin, örneğin, işlediği hırsızlık suçundan dolayı kaçtığı sırada kendisini takip eden polisi yakalanmamak amacıyla öldürmesi halinde hem nitelikli kasten öldürme (TCK m. 82/1-h) hem de görevi yaptırmamak için direnme suçunu işlemiş olacağı ve farklı neviden fikri içtimaya göre hareket edilmesi gerektiği belirtilmektedir²⁹⁷. Keza kamu görevlisinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle öldürülmesi halinde nitelikli kasten öldürmenin (TCK m. 82/1-g) ve görevi yaptırmamak için direnme suçunun (TCK m. 265) oluşacağı²⁹⁸ ve yine farklı neviden fikri içtima kurallarının uygulanacağı ifade edilmektedir²⁹⁹. Bu görüşler dikkate alındığında öncül suça katılan failin yakalanmamak amacıyla kendisini yakalamak isteyen kamu görevlisini öldürmesi halinde, yakalanmamak amacıyla öldürme nitelikli hali (TCK m. 82/1-h), kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle öldürme nitelikli hali (TCK m. 82/1-g) ve görevi yaptırmamak için direnme suçu (TCK m. 265) gerçekleşecektir³⁰⁰. Bu durumda farklı neviden fikri içtima kuralına

²⁹⁷ ARSLAN, Çetin: "Memura Aktif Mukavemet Suçu ve Bazı Suçlarla İçtima Sorunu", Ankara Üniversitesi HFD, C. 51, Sy. 2, Haziran 2002, s. 54-55; KANGAL, Zeynel T.: "Görevi Yaptırmamak İçin Direnme Suçu", Prof. Dr. Feridun Yenisey'e Armağan, C. 1, İstanbul 2014, s. 539-540; KANGAL, Zeynel T.: Görevi Yaptırmamak İçin Direnme Suçu, Özel Ceza Hukuku, C. IX, Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar, İstanbul 2021, s. 438-439.

²⁹⁸ Fakat Yargıtay bir kararında sadece nitelikli öldürmeden hüküm kurulması gerektiğini belirlemiştir: "Oluşa ve dosya içeriğine göre; sanığın, maktülü öldürdükten sonra bankanın içinde bulunan ve kendisine engel olmak amacıyla bankadan dışarı çıkmak isteyen görevli mağdur Recep'e doğru hedef gözeterek dört el ateş ettiği, ancak kurşun geçirmez cam nedeniyle sonucun gerçekleşmediği olayda, mağdur Recep'e yönelik eylemin TCK'nın 82/1-g-h, 35. maddeleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerekirken, bir bütün halinde görevliye direnme suçunun olduğu kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması," Y1CD, 04.11.2008, 2007/6932, 2008/7041, legalbank.net

²⁹⁹ KANGAL, s. 540; KANGAL, Özel Ceza Hukuku, s. 438-439; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 6, s. 8857; GÜLTEKİN, Enes: Görevi Yaptırmamak İçin Direnme Suçu (TCK m. 265), Ankara 2021, s. 144-145.

³⁰⁰ Görevi yaptırmamak için direnme suçuna ilişkin açıklamalarda CMK m. 90 kapsamında suçüstü halinde herkese yakalama yetkisinin verildiği, bu nedenle kolluk

göre sorumluluk belirlenecektir. Öldürmenin nitelikli halleri (TCK m. 82) seçimlik olduğu için hükümde gerçekleşen her bir nitelikli hal gösterileceği, ancak bir cezanın esas alınacağını hatırlanmalıdır. Fakat A'nın işlediği suçtan dolayı peşindeki kamu görevlisi polis P'nin, A'nın yakalanmamasını temin etmek amacıyla B tarafından öldürülmesi halinde yakalanmamak amacıyla öldürme nitelikli hali gerçekleşmeyecek, kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle öldürme nitelikli hali ile görevi yapmaması için direnme suçu gerçekleşmiş olacaktır.

Mağdur bakımından ise bendeki diğer nitelikli hallerde olduğu gibi bir özgü suç durumu olmayıp, suç herkese karşı işlenebilir. Yakalanmamak amacıyla öldürme suçunun mutlaka kolluk kuvvetlerine karşı işlenmesi gerekmemektedir. Kendisini yakalamak isteyen herhangi bir kişiye karşı da suç işlenebilir³⁰¹. Nitekim Yargıtay, bir kimseyi öldürdükten sonra kaçarken kendisini kovalayan kimseyi öldüren sanık hakkında nitelikli halin uygulanmasına karar vermiştir³⁰². Dolayısıyla bu nitelikli

dışında yakalama yapanların da adli bir kamu görevi icra ettiğinden kamu görevlisi kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir. **ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR**, s. 1159; **TEZCAN/ERDEM/ÖNOK**, s. 1352-1353; **SOYASLAN**, s. 774; **TURAN/OTACI**, s. 853. Aksi yöndeki görüş ise herkese geçici olarak yakalama yetkisi verilmesi o kişiyi kamu görevlisi yapmayacağını ifade etmektedir. **ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ**, s. 1161; **KANGAL**, s. 506.

³⁰¹ **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 165; **AKBULUT**, s. 143-144; **YOKUŞ SEVÜK**, ÖH, 4. B. s. 100; **ERYILDIZ**, s. 190.

³⁰² Y1CD, 5.5.2004, 454/1703; "Sanığın... alkolün etkisiyle taşkınlık yapması üzerine maktül tarafından gazinodan dışarı çıkartıldığı, bu duruma sinirlenen sanığın tabancasıyla ateş ederek maktülü vurup öldürdüğü, bu durumu gören gazino otoparkında görevli Ramazan ile güvenlik görevlisi Erkan'ın sanığı yakalamak amacıyla peşinden koştukları (sanığın ise mağdurları yaraladığı) olayda; sanığın mağdurlara yönelik eyleminin 82/1-h, 35 maddelerine göre **yakalanmamak amacıyla öldürmeye teşebbüs suçunu** oluşturduğu halde, mağdur Ramazan'ı öldürmeye teşebbüs suçundan TCK.nun 81, 35, 62, mağdur Erkan'ı kasten yaralama suçundan TCK.nun 86/1, 86/3-e, 87/3, 62 maddeleri uyarınca cezalandırılması suretiyle eksik ceza tayini, Bozmayı gerektirmiş(tir)", 1.CD, 05.07.2010, 2009/7915, 2010/5188, legalbank.net; "Katılan'a yönelik eyleminden sonra olay yerinden kaçmaya çalışan sanığın maktülün kendisini engellenmeye yönelik hamlesini defetmek ve yakalanmamak amacıyla sanığın maktülü göğüs ve batin bölgelerinden 5 kez bıçaklamak suretiyle öldürdüğü anlaşılan olayda, sanığın eyleminin TCK'nin 82/1.h maddesinde düzenlenen "yakalanmamak amacıyla kasten öldürme" suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması", Y1CD, 06.07.2020, 2020/879, 2020/1644; aynı yönde bkz. Y1CD, 23.12.2010, 2010/739, 2010/8368, legalbank.net.

halin uygulanabilmesi için fail hakkında yakalama kararı verilmesi gerekmediği gibi CMK m. 90 kapsamında bir yakalama da şart değildir. Yakalama, failin yetkili makamlara teslimi amacıyla olduğu takdirde hukuka uygun olmayan yakalamaları önlemek amacıyla öldürme suçunun işlenmesi halinde de yine nitelikli hal gerçekleşecektir³⁰³. Hatta suç, yakalanılmasına neden olabileceği düşünülen kişilere karşı da işlenebilecektir. Çünkü önemli olan yakalanmamak amacıyla öldürme suçunun işlenmesidir. Zira bentte sadece yakalanmamak amacıyla öldürme suçunun işlenmesi nitelikli hal kabul edilmiştir. Aslında bentte failin kendisi hakkında bir yakalama kararının bulunup bulunmadığı veya hukuka uygun bir yakalama gerekip gerekmediği ya da gizleme amacıyla olduğu gibi yakalamanın da ne için ve hangi amaçla yapılması gerektiği ile ilgili bir belirleme yapılmamıştır. Bu itibarla yakalanma hareketinin hukuka uygun olmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak hükmün konuluş amacı dikkate alındığında yakalamanın yetkili makamlara teslim amaçlı olması aranmalıdır.

Doktrinde yakalanmama amacını güden failin, işlemekte olduğu veya henüz işlediği başka bir suç nedeniyle kasten öldürme suçunu işlemesi gerektiği ifade edilmektedir³⁰⁴. Ancak bize göre, maddede suçüstü halindeyken yakalanmamak gibi bir ifade kullanılmadığı için³⁰⁵, yakalanmamak amacıyla öldürme suçunun işlenme zamanı bakımından bir zaman sınırı aranmamalıdır. Yakalanmamak için öldürme, suçu işlerken işlenebileceği gibi suçu işledikten hemen sonra da işlenebilir, hatta on sene sonra fail olduğu belirlendikten ya da yeri tespit edildikten ya da mahkum olduktan sonra da işlenebilir ve nitelikli hal uygulanabilir.

³⁰³ PALUT, s. 479, 480; ERYILDIZ, s. 190.

³⁰⁴ ERYILDIZ, s. 189.

³⁰⁵ Nitekim bazı yazarlar Alman İmparatorluk Ceza Kanununda suçüstü halinde yakalanmaktan kurtulmak için öldürmenin düzenlendiğini belirtirken (Bkz. SALİGER, s. 302), bazı yazarlar kaçışı mümkün kılmak için öldürmenin düzenlendiği, fakat bugün suçu gizlemek amacı kapsamında değerlendirilmediğini ifade etmektedir (BecKOKStGB/ESCHELBACHSTGB § 211 Rn. 84).

II. BİR SUÇU İŞLEYEMEMEKTEN DUYULAN İNFİALLE ÖLDÜRME

“Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle” kasten öldürme suçunun işlenmesi nitelikli haline 765 sayılı TCK’da başlangıçta yer verilmemiştir. Ancak 1953 yılında yapılan bir değişiklikte 765 sayılı TCK’nun 450. maddesinin 8. fıkrasına “bir suçtan hasıl olacak gayeye vasıl olamaktan mütevellit infial ile işlenmiş olursa” şeklinde eklenmiştir³⁰⁶. 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK’da da başlangıçta kasten öldürmenin nitelikli halleri içinde düzenlenmemiştir. Fakat 8 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe giren 29.6.2005 tarih ve 5377 sayılı kanunla (m. 9) TCK’nun 82. maddesinin 1. fıkrasına (i) bendi olarak “Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle” şeklinde eklenmiştir. Hemen belirtmek gerekir ki, infialle öldürme nitelikli halin yürürlükte olmadığı ara dönemde işlenen infialle öldürme durumunda diğer nitelikli haller yoksa basit öldürmeden hüküm kurulması gerekmektedir³⁰⁷.

İnfial sözlükte, “birine içerleme, gücenme, kızgınlık duyma, herhangi bir şeyden etkilenme” şeklinde tanımlanmaktadır³⁰⁸.

Bir suçu işleyememekten duyulan infialle kasten öldürme suçunun işlenmesinin nitelikli hal kabul edilmesinin nedeni doktrinde bazı yazarlara göre, “Failin bir başka suç işlemek istemesi ve fakat bu suçu işleyememesi dolayısıyla içine sürüklendiği kızgınlık ve tepki ile adam öldürme suçuna yönelmesi, daha ağır bir suçluluk biçimi olarak kabul edilmiştir. Gerçekten bu durumdaki failde daha büyük bir ahlaki düşüşün

³⁰⁶ 1953 yılında nitelikli hal olarak kanuna eklenmesine neden olan olay, bir kadınla zorla cinsel ilişkide bulunmak isteyen failin bunda başarılı olamayınca, kadını öldürmesi olayıdır. Bkz. **HAKERİ**, s. 237.

³⁰⁷ **GÖKCAN/ARTUÇ**, C. 2, s. 3005-3006; “765 sayılı TCK’nun 450/8. maddesinde yer alan “takip edilen gayeye vasıl olamamaktan mütevellit infial ile” adam öldürme suçunun karşılığı düzenlemenin 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK’unda yer almadığı, 29.06.2005 tarihli ve 5377 sayılı Kanunla 82. maddeye “i” bendi olarak eklendiği dikkate alındığında sanık hakkında 5237 sayılı TCK’nun 81. maddesinin uygulanması gerektiği, bu haliyle 5237 sayılı TCK’nun sanık lehine olduğunun gözetilmemesi”, Y1CD, 03.05.2007, 913/3385, **ARTUK/GÖKÇEN/YENİDÜNYA**, s. 3134; aynı yönde bkz. Y1CD, 02.11.2009, 2008/4256, 2009/6501, **ARTUK/GÖKÇEN/YENİDÜNYA**, s. 3120.

³⁰⁸ <https://sozluk.gov.tr/>

yaşandığı, yıllardan bu yana varolan genel bir görüştür"³⁰⁹. Diğer bazı yazarlara göre ise "bir suçtan doğacak menfaati elinden kaçırmamak veya gayeye erişememenin huncunu almak için adam öldürmekten çekinmeyen kimsenin toplum bakımından taşıdığı tehlikelilik derecesinin yüksek oluşudur"³¹⁰. Alman uygulamasında da benzer olaylar alçakça saiklerle öldürme kabul edilerek daha ağır cezalandırılmaktadır³¹¹.

Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla işlenen nitelikli halde olduğu gibi bu nitelikli halde de doktrinde bazı yazarlar, bir amaç suç-araç suç ilişkisinin olduğunu ifade etmektedirler³¹². Kanaatimizce öldürme suçunun bir suçu işleyememekten duyulan infialle işlenmesinde araç suç-amaç suç ilişkisi yoktur³¹³. Çünkü öldürme suçunun araç olmasından bahsedilebilmesi için, öldürme suçunun diğer suçu gerçekleştirmek için işlenmesi lazımdır. Oysa burada öldürme suçu, ilk suçun işlenmemesinden sonra gerçekleştirilmekte, ilk suçun işlenmesine katkı olarak yapılması gibi bir durum sözkonusu değildir ve sadece bir başka suç dolayısıyla işlenmektedir. Bu itibarla iki suç arasında amaç suç-araç suç veya amaç-araç suç ilişkisi de bulunmamaktadır.

Bu nitelikli halin faili, bir suçu işleyememekten duyduğu infialle öldürme suçunu işleyen kişidir. Bir görüşe göre bu suçun faili, ilk suçun icra edeni olabileceği gibi şeriki de olabilir³¹⁴. Bize göre ise maddede "bir suçu işleyememekten" bahsedildiği için bu nitelikli halin faili, ancak ilk suçun kanuni tanımındaki fiili gerçekleştireni, işleyeni, yani doğrudan ya da müşterek failleri olabilir; şerikler (azmettiren veya yardım eden) ise fiili işleyenler olmadıkları için fail olamazlar. Eğer maddede "bir suçun işlenmemesinden" bahsedilse idi suçla faillik ya da şeriklik şeklinde bağı bulunanlar, örneğin azmettiren, hürriyetten yoksun kılma suçuna

³⁰⁹ BAYRAKTAR, Kasten Öldürme, s. 75.

³¹⁰ ERMAN/ÖZEK, s. 50.

³¹¹ HAKERİ, s. 237.

³¹² TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 172; CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem: Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, C. I, 4. Bası, İstanbul 2017, s. 59; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1341; BAKICI, s. 667.

³¹³ Aynı yönde bkz. TURAN/OTACI, s. 874; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3007.

³¹⁴ SOYASLAN, s. 145; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3007-3008.

azmettirdiği kişi tarafından bu suçun işlenememesi nedeniyle gidip engel olan kişiyi öldürseydi bu nitelikli öldürme suçundan sorumlu tutulabilirdi. Oysa maddede “işleyememekten” bahsedilerek işlenemeyen ilk suçun faili kastedilmiştir. Dolayısıyla bu nitelikli halin faili ancak işlenemeyen ilk suçun faili olabilir. Bu yönü itibariyle de bu nitelikli halin fail bakımından özgü suç olduğu söylenebilir. Müşterek faillik şeklinde işlenen bir suçu işleyememekten dolayı infialle öldürme suçunu faillerden hangisi infiale kapılarak öldürme suçunu işlemişse sadece o fail hakkında infialle öldürme nitelikli halden sorumluluk tayin edilmelidir³¹⁵.

Bu nitelikli halin uygulanabilmesi için işlenememesinden duyulan infialle öldürme suçunun işlenmesine neden olan fiilin suç teşkil etmesi gerekir³¹⁶³¹⁷. Ancak bu suçun kasıtlı bir suç olması gerekir³¹⁸, zira taksirli suçlarda suç işlemeye yönelik bir irade bulunmadığı için bir suçu

³¹⁵ Bkz. ÖZEN, s. 128.

³¹⁶ ÖNDER, s. 48; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 141; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3006; BAKICI, s. 667; HAKERİ, s. 237; AKBULUT, s. 144; TURAN/OTACI, s. 874; YCGK, 06.05.2014, 717-232, İLHAN, Abdulkadir vd.: Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2005-2015), Ankara 2015, s. 532.

³¹⁷ Yargıtay'ın konuyu kapsamlı bir şekilde açıklayan kararı: “...5237 sayılı TCK'nun 82/1. maddesinin (i) bendinde düzenlenen suçun unsurları itibariyle oluşup oluşmadığının belirlenmesinde üç hususun üzerinde durulması gerekmektedir. Bunlardan birincisi; öldürme suçundan önce işlenmek istenen bir suç bulunmalı, ikincisi; bu suç kasten işlenen bir suç olmalı, üçüncü olarak da; ilk suç işlenememiş olmalıdır. Öldürme eylemi, ilk suçun işlenememesinden duyulan öfke, kızgınlık ve hiddet nedeniyle, diğer bir ifadeyle infialle gerçekleştirilmelidir. Ancak ilk suçu işleyememekten duyulan infialle değil de başka bir nedenle öldürme suçu işlenmişse bu bendin uygulanması mümkün olmayacaktır. // Gerçekleştirilmek istenen ancak herhangi bir nedenle işlenemeyen suçun kasten işlenen bir suç olması gerekir. Zira taksirle işlenen bir suçta failin suçu işleyememekten dolayı infiale kapıldığından bahsedilemez. Bir suç işleyememekten söz edildiğine göre öldürme suçu işlendiğinde ilk suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması gerekir. İlk suç tamamlanmışsa artık bir suçu işleyememekten dolayı duyulan infialle öldürme suçu oluşmayacaktır. Diğer taraftan öldürme suçundan önce olan ve işlenemediği için fail üzerinde infiale neden olan eylem suç olarak düzenlenmiş olmalıdır. Bu nedenle fail üzerinde infiale neden olan eylemin TCK'nda ya da ceza hükmü içeren diğer kanunlarda suç olarak düzenlenip düzenlenmediği tespit edilmelidir.” YCGK, 06.05.2014, 2013/717, 2014/232, legal-bank.net

³¹⁸ TOROSLU/TOROSLU, s. 37; Hakeri, s. 238; Koca/Üzülmez, s. 165; Soyaslan, s. 145; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 172; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 141; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3006; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1341; TURAN/OTACI, s. 874; YCGK, 06.05.2014, 717-232, İLHAN vd., s. 532.

işleyememekten dolayı infiale kapılma düşünülemez³¹⁹. Bazı yazarlar ilk suçun olası kastla işlenen bir suç olması halinde de suç işleyememekten duyulan infiale kapılmaktan bahsedilemeyeceğini belirtmektedir³²⁰. Bize göre de suçun olası kastla işlenmesinde suçun unsurları kesin olarak bilinmediği ve gerçekleşmesi muhtemel görülen unsurlar bakımından sadece kabullenme, razı olma, olayın seyrine bırakma, olursa olsun düşüncesi var olduğu için bir suçun işlenmemesi nedeniyle infiale kapılmaktan söz etmek mantıklı olmayacaktır. Kasıtlı suçun mahiyeti, cezasının türü ve miktarı önemli değildir, hırsızlık, yağma, cinsel saldırı, hürriyetten yoksun kılma gibi kasıtlı herhangi bir suç olabilir. Ayrıca suç, TCK'da ve özel ceza kanunlarında veya ceza hükmü içeren diğer kanunlarda düzenlenmiş bir suç da olabilir³²¹. İşlenemeyen fiilin suç olması gerektiğinden kabahat sayılan bir fiilin işlenmemesinden duyulan infiale öldürme suçunun işlenmesinde bu nitelikli hal uygulanamaz³²². Keza disiplin yaptırımını gerektiren bir fiili, örneğin kopya çekmesine engel olan kişiyi kopya çekmemekten duyduğu infiale öldürmesi halinde infiale öldürme nitelikli sözkonusu olmaz. Ancak kopya çekmeye engel olan kamu görevlisi ise buna karşı gerçekleştirilen öldürme suçu kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle nitelikli hali (TCK m. 82/1-g) kapsamında kabul edilebilir. Yine haksızlık teşkil etmeyen herhangi bir fiilin gerçekleştirilememesinden dolayı infiale kapılıp işlenen öldürme suçu da bu kapsamda değerlendirilemez³²³. Örneğin failin evlilik teklifini veya iş teklifini reddeden birini öldürmesi durumunda, bu tekliflerin reddedilmesi suç olmadığı için bu nitelikli hal gerçekleşmeyecektir³²⁴. Buna karşılık, kendisiyle evlenmek istemeyen maktuleyi kaçırmak amacıyla olay yerine giden,

³¹⁹ Bkz. ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 161; AKBULUT, s. 144; TOROSLU/TOROSLU, s. 36; HAKERİ, s. 238; GÖKCEN/BALCI, Kasten Öldürme, 2. Baskı, s. 213; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 141; YOKUŞ SEVÜK, s. 102; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3006; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1328; YCGK, 06.05.2014, 717-232, İLHAN vd., s. 532.

³²⁰ TURAN/OTACI, s. 875.

³²¹ GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3006.

³²² GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3006; ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 162; YOKUŞ SEVÜK, s. 102; GÖKCEN/BALCI, Kasten Öldürme, 2. Baskı, s. 216.

³²³ GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3006.

³²⁴ Bkz. ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 141; ÖZEN, s. 127; YCGK, 29.3.1982, 1-37/116, ÖNDER, s. 45.

ancak maktulenin yere çöküp direnerek kalkmaması nedeniyle amacına ulaşamamaktan duyduğu infial ile ateş edip onu öldürmesinde bu nitelikli hal uygulanacaktır³²⁵. Yine yağma suçunu işleyememekten duyduğu infialle eylemi gerçekleştiren sanık hakkında da bu nitelikli halden hüküm kurulması gerekir³²⁶.

Nitelikli halin varlığı açısından failin işlemeyi kastettiği infiale neden olan suçun icra hareketlerine başlamış olması, fakat mağdurun direnmesi veya üçüncü kişinin müdahalesi ya da başka bir sebeple tamamlanamaması gerekmektedir³²⁷. Suç tamamlanmış ise, suçun işlenememesinden kaynaklanan bir infialden bahsedilemeyeceği için, işlenen öldürme suçu açısından bu nitelikli hal uygulanamayacaktır³²⁸. Buna karşın işlenmek istenilen suç tamamlanmışsa, bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak, yakalanmamak için öldürme nitelikli halleri sözkonusu

³²⁵ YCGK, 17.06.2003, 2003/1-172, 2003/194, **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, s. 3063, aynı karar için bkz. legalbank.net; 1.CD, 18.9.2001, 2535/3246, **HAKERİ**, s. 238.

³²⁶ Y1CD, 07.10.2013, 2013/2525, 2013/5545, **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, s. 3064.

³²⁷ **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 165; **TEZCAN/ERDEM/ÖNOK**, s. 172; **ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR**, s. 161; **YOKUŞ SEVÜK**, s. 102. "yağma suçunun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla olay anında kendisine direnen maktulün boğazını bıçakla keserek maktule ait altın olduğu belirlenen 2 adet yüzük ile bir adet kolyeyi alarak çalışmakta olduğu iş yerinin tuvalet kısmına sakladığı, bu suretle nitelikli yağma suçunu oluşturan **eyleminin tamamlanarak sanığın gerçekleştirmek istediği esas neticeye ulaşmış olduğu** anlaşılmıştır. Dairemizce de benimsenen Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 06/05/2014 gün ve 2013/1-717 Esas 2014/232 Karar sayılı kararın Kanun'da belirtildiği üzere, "Bir suçu işleyememekten söz edildiğine göre öldürme suçu işlendiğinde ilk suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması gerekir. **İlk suç tamamlanmışsa artık bir suçu işleyememekten dolayı duyulan infialle öldürme suçu oluşmayacaktır.**" Anılan nedenlerle somut olayda sanık açısından suçun işlenememesinden duyulan kızgınlık ve hiddetin etkisinden bahsedilemeyeceğinden eylemin suçun bu nitelikli halini oluşturmayacağı gözetilmeksizin suç vasfında hataya düşülerek yanılığlı değerlendirme ile 5237 sayılı TCK'nın 82/1-h bendinin yanısıra anılan Kanun'un 82/1-i bendinin de uygulanmasına karar verilecek yazılı şekilde hüküm kurulması, Bozmayı gerektirmiş(tir)", Y1CD, 10.06.2021, 2020/2927, 2021/10341, legalbank.net; Y1CD, 21.04.2011, 2011/1109, 2011/2483, **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, s. 3082.

³²⁸ **GÖKCEN/BALCI**, Kasten Öldürme, 2. Baskı, s. 213; **ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR**, s. 161; **GÖKCAN/ARTUÇ**, C. 2, s. 3007; YCGK, 06.05.2014, 717-232, **İLHAN vd.**, s. 532. Ancak bazı yazarlar tarafından suçun tamamlanmış olabileceği gibi teşebbüs aşamasında da kalabileceği ifade edilmiştir (bkz. **SOYASLAN**, s. 145).

olabilecektir; ancak artık infialden bahsedilemez³²⁹. Bununla birlikte suçun teşebbüs aşamasında engelleyenin öldürülmesinin suçu kolaylaştırmak için mi, yoksa işleyememekten duyulan infialle mi gerçekleştiğinin net bir şekilde tespit edilmesi gerekir.

Ayrıca infialle öldürmeden bahsedilebilmesi için öldürmenin, işlenmek istenilen suçun işlenilememesinden duyulan kızgınlıkla işlenmesi gerekir³³⁰. Eğer fail işlemek istediği suçun icra hareketlerine başladıktan sonra gönüllü vazgeçmek suretiyle suçu tamamlamamışsa işleyememekten bahsedilemeyeceği için infialle öldürme nitelikli gerçekleşmeyecektir.

Diğer taraftan failin işleyemediği suçun hemen ardından öldürme suçunun işlenmesi gerekmemektedir. İnfial devam ettiği sürece sonraki bir zamanda öldürme suçunun işlenmesi halinde de nitelikli hal uygulanacaktır³³¹. Nitekim Yargıtay, katılana yönelik yağma suçunu gerçekleştirilmekten duyduğu kızgınlıkla, hükümlü bulunduğu cezaevinden firar edip katılana ateş eden sanığın eylemi, tasarlayarak öldürme suçuna teşebbüsü değil, bir suçu işleyememekten duyduğu infialle öldürme suçuna teşebbüsü oluşturur diyerek, işleyemediği ilk suç nedeniyle cezaevinden bulunan sanığın öldürme suçunu işlemesinde belli bir süre geçmiş olmasına rağmen bu nitelikli halin uygulanmasını kabul etmiştir³³².

Mağdur bakımından ilk suçun mağduru ile öldürme suçunun mağduru farklı olabilir³³³. Nitekim bu nitelikli hal genellikle işlenmek istenen suça engel olan mağdur veya üçüncü kişilere karşı öldürme suçunun işlenmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır³³⁴. Bununla birlikte işlenmekte olan

³²⁹ YOKUŞ SEVÜK, s. 102; GÖKCEN/BALCI, Kasten Öldürme, 2. Baskı, s. 216; ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 161; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3007; TURAN/OTACI, s. 875.

³³⁰ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 165; YOKUŞ SEVÜK, s. 102.

³³¹ Bkz. HAKERİ, s. 238; YOKUŞ SEVÜK, s. 102; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1341; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3007; BAKICI, s. 668.

³³² YCGK, 06.05.2014, 717-232, İLHAN vd., s. 531-532.

³³³ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 59; YOKUŞ SEVÜK, s. 102; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 172; ÖZEN, s. 127; GÖKCAN/ARTUÇ, C. 2, s. 3006.

³³⁴ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 165; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 172; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1341; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 59; ERMAN/ÖZEK, s. 50; MALKOÇ, C. 1, s. 692; "sanığın, mağdurun araya girmesi nedeniyle, tanık Ece'ye yönelmiş olan suçu işleyememekten duyduğu infial ile kasten öldürmeye teşebbüs suçunu

suça engel olan şerike duyulan kızgınlıkla, şerikin öldürülmesi durumunda da bu nitelikli hal uygulanabilir³³⁵. Ancak bize göre, bazı yazarların ifade ettiği gibi bu nitelikli halin uygulanabilmesi için işlenmek istenen suça engel olmak isteyen kişinin öldürülmesi şeklinde gerçekleşmesi şart değildir. Çünkü maddede, işlenmek istenen suça engel olan kişinin öldürülmesinden bahsedilmemekte, bir suçu işleyememekten duyulan infialle öldürme suçunun işlenmesinden bahsedilmektedir. Zaten burada öldürme suçunu nitelikli kılan durum, işlemeyi kastettiği suçu işleyememekten kaynaklanan motivasyon halidir³³⁶. Bu motivasyon hali içinde iken öldürme suçu, suçun işlenmesine engel olunması ile ilgili olmayan kişiye karşı da işlenebilir. Örneğin -yukarıda verilen Yargıtay kararına konu olayda - fidye almak için kaçırılan kişinin, istenen fidyenin, fidye istenen kişiler tarafından verilmemesinden dolayı öldürülmesinde kaçırılan kişinin suçun işlenmesine engel olmak gibi bir durumu olmamasına rağmen bu nitelikli halin gerçekleştiği kabul edilmiştir. Bu nitelikli halin uygulanabilmesi için doktrindeki gibi işlenmek istenen suça engel olan kişinin öldürülmesi aransaydı verdiğimiz örnekte fidyeyi vermeyen kişilerin öldürülmesi halinde nitelikli hali uygulamak gerekirdi; fidyenin verilmemesi ile ilgisi olmayan kaçırılan kişinin öldürülmesi durumunda ise bu nitelikli halin uygulanmaması gerekirdi. Hemen şunu da belirtelim ki bu nitelikli halin uygulanabilmesi bakımından öldürme suçunun, suçun işlenmesine engel olan kişiye karşı işlenmesinin şart olarak aranmaması, nitelikli halin uygulama alanını sınırsız genişleten bir şekilde yorumlanmaması gerekir. Örneğin gerçekleştiremediği cinsel saldırı fiilinden duyduğu infial ile sokakta karşılaştığı ilk suçla hiçbir ilgisi olmayan bir başka kadını öldürmesi halinde bu nitelikli hali uygulamamak gerekir. Bu itibarla bu nitelikli halin uygulanabilmesi açısından suçun işlenmesine engel olan kişinin öldürülmesi şart olarak kabul edilmemeli, fakat işlenen öldürme suçu ile işlenememesi nedeniyle infiale neden olan suç arasında illiyet bağı aranmalıdır.

işlediği, 82/1-i bendine göre cezalandırılması gerektiğinin gözetilmemesi”, Y1CD, 09.02.2009, 2008/11009, 2009/477, **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, s. 3120-3121.

³³⁵ **MERAN**, Kişilere, s. 52; **HAKERİ**, s. 238; **MALKOÇ**, C. 1, s. 692.

³³⁶ **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 165.

Bu nitelikli halden sorumluluk için manevi unsur bakımından kişinin öldürme kastıyla hareket etmesi gerekmektedir. Ancak “bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle” işlenmesi arandığı için faili öldürme suçunu işlemeye iten bir infial durumunun bulunması da aranmalıdır.

Bir suçu işleyememekten duyulan infialle kasten öldürme suçunun işlenmesi nitelikli halinde bileşik suç sözkonusu olmadığından³³⁷, fail hem işleyemediği suça teşebbüsten hem de bu nitelikli kasten öldürme suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır³³⁸. İnfialle öldürme suçu da teşebbüs aşamasında kaldığında³³⁹, bu durumda her iki suça teşebbüsten hüküm kurulacaktır.

Doktrinde hata ve sapma sonucu suça engel olandan başkasının öldürülmesi halinde şahsi bir nitelikli hal bulunduğu için bu nitelikli halin uygulanması gerektiği ifade edilmiştir³⁴⁰. Bize göre de bir suçu işleyememekten duyulan infial, kızgınlık failin sübjektif durumunu gösterdiği için, öldürmenin infialle, kızgınlıkla işlendiği tespit edildiğinde hata veya sapma halinde de nitelikli halden sorumluluk tespit edilmelidir. Yine fail örneğin, bir kabahat niteliğindeki bir fiili, suç zannederek işleyememekten dolayı duyduğu infialle öldürme suçu işlerse nitelikli hal uygulanmalıdır. Çünkü kanunkoyucunun ceza artırımı nedeni failin sübjektif durumudur, suçu işleyememekten doğan kızgınlıkla bir öldürme suçunun işlenmesini daha fazla cezalandırmayı amaçlamaktadır.

İşlenmek istenen suç icrai suç olabileceği gibi ihmali de olabilir. Örneğin anne çocuğunun ölmesi için evde tek başına bırakıp tatile gitmesine

³³⁷ ERMAN/ÖZEK, s. 51; HAKERİ, s. 238; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 59; TEZCAN/ERDEM/Önok, s. 172; HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 53; YOKUŞ SEVÜK, s. 102; ÖZEN, s. 128; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1341.

³³⁸ ERMAN/ÖZEK, s. 51; Hakeri, s. 238; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 172; HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 53; PARLAR/HATİPOĞLU, s. 1341.

³³⁹ YOKUŞ SEVÜK, s. 102. “Sanıkların yağma suçunu işleyememekten duydukları infialle kasten öldürmeye teşebbüs suçunu işledikleri anlaşılacakla, sanıklar hakkında 82/1-i maddesi uyarınca bir suçu işleyememekten dolayı duyulan infialle öldürmeye teşebbüs suçlarından cezalar verilmesi yerine yazılı biçimde suç vasfında hataya düşülerek hükümler kurulması”, Y1CD, 14.01.2020, 2019/3864, 2020/90, *Yokuş Sevük*, s. 102, dn. 196.

³⁴⁰ ERMAN/ÖZEK, s. 51.

karşın, komşularının çocuğun ağlama sesini duyarak kurtardığı bir durumda annenin çocuktan sizin yüzünüzden kurtulamadım diyerek onları öldürmesi halinde infialle öldürme gerçekleşir.

Diğer taraftan hırsızlık suçunu işlemesine engel olan güvenlik görevlisine taksirli bir şekilde arabayla çarptıktan sonra inip baktığında hırsızlık yapmasına engel olan kişi olduğunu anlayıp ölsün diye bırakıp gitmesi halinde ihmali infialle öldürme suçu işlenmiş olur.

III. TCK M. 82/1-h, İ'DEKİ NİTELİKLİ HALLERİN

TCK M. 82'DEKİ DİĞER NİTELİKLİ HALLER VE HAKSIZ TAHRİKLE BİRLİKTE UYGULANABİLİRLİĞİ

TCK m. 82/1-h'deki nitelikli hallerin uygulanabilmesi için failin bentte sayılan amaçlarla öldürme suçunu işlemesi gerekir. Fakat öldürme suçu, gizlenmek, kolaylaştırılmak istenen suçun gerçekleştirildiği esnada işlense dahi bu amaçlar dışındaki başka bir amaçla işlendiğinde nitelikli hal gerçekleşmiş olmaz³⁴¹. Bununla birlikte faili öldürme suçunu işlemeye iten bu amaçların yanında başka amaçlar ya da saikler de sözkonusu olabilir: örneğin, tutuklanma korkusu, kin, nefret, acıma, umutsuzluk, hapis yatmamak ya da başka suçun işlenmesini kolaylaştırmak gibi. Alman hukukunda da öldürmenin tek saik/güdüyle işlenmesinin zorunlu olmadığı, birden fazla güdüyle de işlenebileceği ifade edilmekte ve böyle bir durumda çoğunluktaki görüş, failde hangi amaç ya da saik ağır basıyorsa, baskın ise, onu öldürme suçuna yönlendiriyorsa bu amaç veya saikten sorumluluğun belirlenmesi gerektiği yönündedir³⁴². Azınlıktaki görüşe göre ise gizleme veya kolaylaştırma amacının baskın veya bir sonraki amaç olması gerekmediği açıktır. Gizlemenin veya kolaylaştırmanın, fail

³⁴¹ ÖNDER, s. 44-45. Nitekim Yargıtay da aynı yönde karar vermiştir: "Sanık, motorlu deniz aracından hırsızlık yapmak isterken deniz kenarından kendisine taş atılmasının tepkisi ile ateş edip adam öldürme eyleminde TCK. 450/8 bend hükmünün unsurları yoktur.", YCGK, 27.11.1972, 436/379, ÖNDER, s. 45.

³⁴² Bkz. RENGİER, Rn. 21, 24, 48; EİSELE, § 211 Rn. 117; BOCK, s. 67; KLESCZEWSKI, Rn. 83; SATZGER/SCHLUCKEBIER/WİDMAIER/MOMSEN § 211, Rn. 73; BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 92; NEUMAN/SALİGER, NK-StGB, StGB § 211 Rn. 94; FİSCHER, § 211 Rn. 68a; KİNDHÄUSER, § 2 Rn. 39; SK KOMMENTAR § 211 Rn. 80; MAURACH/SCHROEDER/MAİWALD, § 2 III Rn. 37; MÜKOSTGB/SCHNEİDER StGB § 211 Rn. 229, 258; LACKNER/KÜHL/HEGER, § 211 Rn. 12.

tarafından izlenen amaçlar demetindeki amaçlardan biri olması yeterlidir³⁴³.

TCK m. 82'deki şahıstan ve fiilin işleniş şeklinden kaynaklanan nitelikli hallerin bu nitelikli hallerle birlikte gerçekleşmesine bir engel yoktur³⁴⁴. Örneğin, öldürme nitelikli haller olan yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama suretiyle, kadına karşı, altsoy, üstsoy, eş, kardeşe karşı, çocuğa veya kendini savunamayacak durumdaki kişiye karşı işlenebilir. Keza yakalanmamak amacıyla kendisini takip eden kolluğun öldürülmesinde olduğu gibi kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle öldürme ile birlikte gerçekleşebilir. Ancak bazı nitelikli hallerle ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan ilki tasarlama nitelikli halidir. Tasarlama ile gizlemek için öldürme suçunun bir arada bulunup bulunamayacağı konusunda doktrinde bazı yazarlarca gizlemek amacıyla öldürmenin tasarlanarak işlenmesinin mümkün olduğu ve bu durumda her iki bentin birlikte uygulanması gerektiği belirtilmiştir³⁴⁵. Diğer bazı yazarlar tarafından ise tasarlama ile gizleme amacının aynı olayda mevcut olabileceği ifade edilmekle birlikte, bu durumun çelişkili sayılması gerektiği de vurgulanmıştır³⁴⁶. Yargıtay 765 sayılı kanun döneminde verdiği bir kararda³⁴⁷ ve 5237 sayılı kanun döneminde sanığın parası olduğunu düşündüğü maktuleyi öldürmeye karar verdiği bir olayda sanık hakkında hem tasarlama hem de kolaylaştırmak için öldürmeden hüküm kurulması gerektiğine karar vermiştir³⁴⁸. Bize göre de bir suçun işlenmesini

³⁴³ ARTZ/WEBER/HEINRICH/HILGENDORF, § 2 Rn. 62.

³⁴⁴ Nitekim 765 sayılı TCK açısından doktrinde inceleme konusu nitelikli hallerin 450. maddedeki diğer nitelikli hallerle birlikte bulunmalarının mümkün olduğu ifade edilmiştir. ÖNDER, s. 45.

³⁴⁵ BAKICI, s. 666.

³⁴⁶ EREM/TOROSLU, s. 366.

³⁴⁷ "Sanık maktulleri çuval satacağından bahisle kandırıp, imalathanenin bodrumunda kafalarına kazmasapı ile vurup parçalamak ve üzerine gaz döküp yakmak suretiyle her iki kişiyi de paralarına tamaen aynı kastı cürmi ile ve sebep altında taammüden öldürmüş olduğuna göre, eylemi TCK.nun 450/4,5 ve 7. bend hükümlerine uyar", Y1CD, 14.11.1960, 3244/2685, ÖNDER, s. 45.

³⁴⁸ "Olay tarihinden bir hafta önce tanık M..G..'nün evinde maktül ile tanışan ve maktülün Almanya'dan emekli olduğunu öğrenen sanığın maktül ile görüşmeye başladığı, samimiyet kurduğu, maktülün parasının olduğunu düşünerek maktülü öldürmeye karar verdiği, bahçesinde çalışmak için maktül ile anlaştığı, olay sabahı maktülün bahçesine gittiği, maktülü öldürmek için fırsat kolladığı, maktülün evine yakın

kolaylaştırmak veya gizlemek amaçları tasarlama ile birlikte işlenebilir. Nitekim doktrinde failin fiilin icrasından sonra kaçması ve delilleri yok etmesi de çoğunlukla tasarlamanın içinde bulunduğu ifade edilmektedir³⁴⁹.

Bir diğer tartışmalı nitelikli hal kan gütme saikidir. Doktrinde³⁵⁰ ve uygulamada³⁵¹ kan gütme saiki nitelikli halinin münhasıran bu saikle işlenmesi halinde gerçekleşebileceği, başka herhangi bir sebep veya saikin bulunması halinde kan gütmenin uygulanamayacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla bu görüşe göre bir öldürme fiilinde kan gütme saiki ile bir suç gizlemek, delilleri ortadan kaldırmak, yakalanmamak veya bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacı bir arada bulunamaz. Bize göre ise fail, aynı fiilde farklı saiklerle hareket edebilir. Faili suç işlemeye iten

olan evine gidip bıçağı aldığı, maktülü evinin bahçesinde bıçakla vurarak öldürdüğü, maktülün evinden 4 adet telefonunu, el lambası wolkmen gibi aletleri aldığı, başka değerli bir şey bulamayıp olay yerinden kaçtığı, maktülün kesici delici alet yaralanmasına bağlı iç organ yaralanması, iç kanama ve perikart tamponatı sonucu öldüğü olayda; sanık hakkında yağma amacıyla ve tasarlayarak insan öldürme suçundan 5237 sayılı TCK'nun 82/1-a-h maddeleri, yağma suçundan 5237 sayılı TCK'nun 149/1-a-d maddeleri uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesi gerekirken öldürme suçundan 5237 sayılı TCK'nun 82/1-h maddesi, yağma suçundan da suç niteliğinde yanlıya düşülerek 5237 sayılı TCK'nun 148/1 maddesi ile hüküm kurulması, Bozmayı gerektirmiş(tir)", Y1CD, 24.04.2012, 2010/6492, 2012/3121, www.lexpera.com.tr; aynı karar için bkz. **ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA**, s. 3071.

³⁴⁹ **KOCAÜZÜLMEZ**, s. 151. Ayrıca bkz. **ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR**, s. 129.

³⁵⁰ **ÖNDER**, s. 35; **GÖZÜBÜYÜK**, Abdullah Pulat: Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 4, (Hususi Kısım-Cürümler), (Madde 448-592), 5. Bası, (Baskı Tarihi Yok), İstanbul, s. 122; **PARLAR/HATİPOĞLU**, s. 1341. Aksi görüş için bkz. **OTACI**, Cengiz: "Kan Gütme Saiki İle İşlenen Kasten İnsan Öldürme Suçu", Terazi Aylık Hukuk Dergisi, C. 3, Sy. 18, 2008, s. 120, 127.

³⁵¹ "Fail, münhasıran kan gütme saiki ile değil, başka sebepler nedeniyle suçu işlediğinde, bu nitelikli halin uygulanması mümkün değildir. Failin, eylemi gerçekleştirmesinin bir başka sebebe bağlanmadığı, münhasıran kan gütme saiki ve görev bilinci ile kasten öldürme suçunu işlediği hallerde, kan gütme saiki ile öldürme gündeme gelecektir.", YCGK, 14.1.2014, 2013/530, 2014/1; aynı yönde bkz. YCGK, 4.6.2013, 2012/1564, 2013/281, lexpera.com.tr; "tarafklar arasında bir kan davası bulunsa bile, fail kapıldığı ani bir tehevvür ile ya da başka bir nedenle öldürme suçunu işlerse TCK. 450/10 maddesi uygulanmaz", YCGK, 18.2.1991, 1-1/41, **ÖNDER**, s. 36; aynı yönde bkz. Y1CD, 4.5.1966, 2613/1049; YCGK, 26.10.1981, 1-282/355, **ÖNDER**, s. 35; YCGK, 6.3.1967, E. 36, K. 62, **GÖZÜBÜYÜK**, C. 4, s. 122.

saiklerin birden fazla olması, birbirlerini geçersiz kılmaz³⁵². Örneğin failin işlemiş olduğu öncül suçu gören tanığın aynı zamanda kan davalısı olması halinde “zaten kan davalım, öldürdüğümde hem kan davasını yerine getirmiş olurum hem de suçu gizlemiş, delilini ortadan kaldırmış olurum” düşüncesi ile fiili işleyebilir. Aynı husus fiilin töre saikiyle işlenmesi açısından da söylenebilir.

Bir suçu kolaylaştırmak için öldürme ile gizlemek için öldürme aynı olayda birlikte gerçekleşebilir³⁵³. Nitekim Yargıtay verdiği bir kararında bu hususu açıkça ifade etmiştir³⁵⁴. Örneğin, bankayı soymak için güvenlik görevlisini öldürürken hem suçun işlenmesinin kolaylaştırılması hem de bir tanığın öldürülmesiyle suçun gizlenmesi amacı gerçekleşmiş olur. Bu amaçsal bağlantı, diğer suçun başlamasından önce fakat sonrasında da sona erene kadar kurulabilir³⁵⁵.

İnfialle öldürme ve gizlemek için öldürme de aynı olayda birlikte gerçekleşebilir³⁵⁶. Failin cinsel saldırıda bulunmasına rağmen bunu

³⁵² OTACI, Kan Gütme Saiki, s. 120.

³⁵³ Bkz. BeckOKStGB/ESCHELBACH StGB § 211 Rn. 83; SATZGER/SCHLUCKE-BIER/WIDMAIER/MOMSEN § 211 Rn. 70; LK-JÄHNKE § 211 Rn. 9, 17. Doktrinde gizleme amacıyla diğer amaçların bir arada bulunabileceği şeklinde de ifade edilmektedir. MAURACH/SCHROEDER/MAIWALD, § 2 III, Rn. 36.

³⁵⁴ “Sanığın olay gecesi hırsızlık amacıyla başka bir evin penceresinden içeri girip yatak odasındaki iki adet tabancayı alarak dışarı çıktığı tabancaları kontrol edip beline tatarak bu sefer başka bir sokaktaki maktülün evine aynı şekilde pencereden girdiği bu esnada evde uyanık bulunan maktülün salonun ışığını yakıp sanığa hitaben sen kimsin deyip müdahale etmesi üzerine sanığın tabancayı çekip hem gasp suçunu hazırlayıp, kolaylaştırmak hem de bu suçunu gizleyip cezadan kurtulmak maksadıyla maktule ateş edip öldürdüğü, silah sesini duyan maktülün eşinin hole gelmesi üzerine sanığın çekil seni öldürürüm deyip pencereden atlayarak olay yerinden uzaklaştığı anlaşılmalı sanık hakkında TCK'nun 450/7-9, 497/1 ve 61. (YTCK. 82-h ve 148, 35) maddeleri gereğince hüküm tesisi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi”, Y1CD, 8.6.2004, 908/2251, MALKOÇ, İsmail: Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu (Madde 1-178) C. 1, 3. Baskı, Ankara 2008, s. 692.

³⁵⁵ LK-JÄHNKE § 211 Rn. 9.

³⁵⁶ Nitekim Yargıtay 765 sayılı TCK döneminde verdiği bir kararında bunu ifade etmektedir. “Sanık hakkında ırza geçme eylemini gerçekleştirilememekten duyduğu infial ile ve o eylemin ortaya çıkmasını önlemek için maktuleyi öldürmekten TCK. nun 450/8-9 ve zorla ırza geçmeye eksik kalkışmayla 414/2, 61, 418. maddelerle ayrı ayrı ceza uygulanması ve her iki suçtan gerçek içtima kurallarının uygulanması gerekir”. Y1CD, 7.2.1984, 109/439, EREM, Faruk: Türk Ceza Kanunu Şerhi, Özel Hükümler, C. 3, Ankara 1993, s. 2010.

gerçekleştirememesi nedeniyle mağduru öldürmesi ve bunu gören mağdurun çocuğunu da tanık bırakmamak için öldürmesi örnek olarak verilebilir³⁵⁷. Keza infialle öldürme, canavarca hisle öldürme olarak değerlendirilebileceği gibi eziyet çektirerek infialle öldürme şeklinde de işlenebilir. Ancak doktrinde, infialle öldürme ile TCK m. 82'nin diğer bentlerindeki tasarlama, kan gütme ve töre saikiyle kasten öldürme suçlarıyla birlikte uygulanamayacağı belirtilmektedir³⁵⁸. Bize göre infialle öldürme tasarlamaı dışlamaz³⁵⁹, çünkü suçun işlenmesine engel olan kişinin öldürülmesini garanti altına almak için mağdurun tasarlanarak öldürülmesi söz konusu olabilir.

İnfialle öldürme, kamu görevlisinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle öldürmesi nitelikli hali ile de aynı olayda birlikte gerçekleşebilir³⁶⁰. Örneğin, failin, hırsızlık suçunu işlerken polis tarafından görülüp engellendiğinde, polisin engellemesi nedeniyle hırsızlık suçunu işleyemekten doğan kızgınlıkla, infialle polisi öldürdüğünde kamu görevlisine karşı görevi nedeniyle infialle öldürme gerçekleşecektir.

TCK m. 82/1-h'deki nitelikli öldürme suçu ile haksız tahrik hükmünün birlikte uygulanması mümkün gözükmemektedir³⁶¹. Çünkü bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya yakalanmamak amacıyla işlenen öldürme suçunda bir başkasından kaynaklanan haksız bir fiil söz konusu değildir³⁶². Failin kendisinin gerçekleştirdiği bir suç dolayısıyla öldürme suçu işlenmektedir. Yine başkasının suçunu gizlemek için öldürmede de aynı durum geçerlidir.

³⁵⁷ <https://www.yuksekovagundem.org/tecavuz-edemedigi-icin-yengesini-ve-cocugunu-oldurdu-18215h.htm>

³⁵⁸ **TURAN/OTACI**, s. 876.

³⁵⁹ Nitekim Yargıtay "Sınavı başaramayan her iki sanık, maktül lise müdürü sınavda kendilerini kayırmamasından ötürü sürekli olarak izleyip birlikte ateş ederek öldürmüşlerdir. Sanıkların bu eylemleri TCK. nun 450/4. maddesine göre tasarlayarak 450/8. maddesine göre izledikleri amaca ulaşamamaktan doğan kızgınlıkla adam öldürme niteliğindedir" diyerek infialle öldürme ile tasarlamanın birlikte gerçekleştiği kabul etmiştir, Y1CD, 26.3.1974, 3081/1196, **EREM**, Adam, s. 82.

³⁶⁰ Bkz. **MALKOÇ**, C. 1, s. 692.

³⁶¹ **PARLAR/HATİPOĞLU**, s. 1340.

³⁶² **BAKICI**, s. 666.

TCK m. 82/1-i'deki infialle öldürmenin haksız tahrik altında işlenmesi mümkün değildir. Zira öldürülenden kaynaklanan haksız bir fiil bulunmamaktadır.

SONUÇ

Çalışmanın kapsamını genişletmemek için kasten öldürmenin bir başka suç dolayısıyla işlenen bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya suçun işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla öldürme ile infialle öldürme nitelikli hallerine ilişkin varılan kanaatlerden bazıları burada belirtilmekle yetinilecektir.

1. Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya yakalanmamak amacıyla öldürme ile başka bir suç arasında amaç-araç suç ilişkisi vardır; öldürme suçu, gizleme amacı, delilleri ortadan kaldırma amacı ve yakalanmama amacını gerçekleştirmede araçtır. Ancak işlenmiş, sona ermiş suçların gerçekleşmesinde kullanılma durumu sözkonusu olmadığı için bu suçlar açısından araç suç olma özelliğinden bahsedilemez. Öldürme suçu sadece bir başka suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla işlendiğinde bu suçta araç suç olmaktadır. İnfialle öldürme nitelikli halinde de öldürmenin araç olmasından bahsedilemez.

2. Gizleme amacı, failin kendisinin ya da başkasının işlediği suçun ve/veya faillerinin açığa çıkmasının önlenmesi, saklanmasıdır.

3. Gizlenmek, delilleri ortadan kaldırılmak veya işlenmesi kolaylaştırılmak istenen suçun faili ile öldürme suçun faili farklı kişiler olabilir. Fakat yakalanmamak amacıyla öldürme suçunun faili yalnızca önsuç faili ya da şerik olarak katılan kişi olabilir, önsuç katılmayan üçüncü kişiler yakalanmamak amacıyla öldürme suçunun faili olamaz. İnfialle öldürme nitelikli halin faili de sadece işlenemeyen suçun faili olabilir, şerikler ve üçüncü kişiler fail olamaz.

4. Gizlenmek veya kolaylaştırılmak istenen fiil kabahat, disiplin suçu, haksız fiil ya da ahlaka aykırı, günah veya toplum tarafından uygun görülmeyen bir fiil olmamalıdır. Mutlaka bir suç olmalıdır, bu suç, herhangi bir kanunda düzenlenen herhangi bir suç olabilir. Fakat bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla öldürmede kolaylaştırılmak istenen amaç suç, kasıtlı bir suç olmalıdır. İnfialle öldürme nitelikli halinde de işlenemeyen suç kasıtlı bir suç olmak zorundadır.

5. Bir suçü gizleme veya kolaylaştırma amacı açısından öldürme suçü, bir suçü gizlemek veya kolaylaştırmak için işlenilen bir başka suçun yan sonucu olarak değil, doğrudan araç suç olarak kullanılmış olmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKBULUT**, Berrin: “Kasten Öldürme Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m. 82)”, *Adalet Dergisi*, Sy. 65, 2020/2, s. 99-165.
- AKBULUT**, Berrin: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Baskı, Ankara 2022.
- AKSAN**, Murat: “Hükümlü veya Tutuklunun Kaçması Suçu (Tck M. 292-293)”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi HFD*, C. 5, Sy. 1, 2022, s. 236-301.
- ARSLAN**, Çetin: “Memura Aktif Mukavemet Suçu ve Bazı Suçlarla İhtimai Sorunu”, *Ankara Üniversitesi HFD*, C. 51, Sy. 2, Haziran 2002, s. 35-78.
- ARTUK**, M. Emin/**GÖKCEN**, Ahmet/**ALŞAHİN**, M. Emin/**ÇAKIR**, Ü. Kerim: *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 20. Baskı, Ankara 2022.
- ARTUK**, Mehmet Emin/**GÖKCEN**, Ahmet/**YENİDÜNYA**, A. Caner: *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, C. 2, (Madde 51-87), 2. Baskı, Ankara 2014.
- ARTZ**, Gunther/**WEBER**, Ulrich/**HEINRICH**, Bernd/**HILGENDORF**, Eric: *Strafrecht Besonderer Teil, 3., neu bearbeitete Auflage*, Bielefeld 2015.
- Bakıcı**, Sedat: 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 3, Ankara 2010.
- Bayraktar**, Köksal: “Kasten Öldürme”, *Marmara Üniversitesi HFD*, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan Özel Sayı, C. 19, Sy. 2, 2013, s. 57-77.
- Bayraktar**, Köksal: *Kasten Öldürme, Özel Ceza Hukuku*, C. II, Kişilere Karşı Suçlar (1), İstanbul, 2017.
- Beck’sche** Online-Kommentare BeckOKStGB/Eschelbach, 55. Ed. 1.11.2022.
- BOCK**, Dennis: *Strafrecht Besonderer Teil 1, Nichtvermögensdelikte*, Springer-Verlag 2018.
- CENDEL**, Nur/**ZAFER**, Hamide/**ÇAKMUT**, Özlem: *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, C. I, 4. Bası, İstanbul 2017.

- Eisele, Jörg: Strafrecht- Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit, 3., überarbeitete Auflage, Stuttgart 2014.
- EKER, Hüseyin: Açıklamalı-İçtihatlı Hırsızlık Suçları, 2. Baskı, Ankara 2014.
- EKER, Hüseyin: Açıklamalı-İçtihatlı Yağma Suçları, Ankara 2014.
- ERDEM, Mustafa Ruhan: "Suçun Konusunda Yanılma ve Sapma", Dokuz Eylül Üniversitesi HFD Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, C: 21, Özel Sayı, 2019, s. 43-68.
- EREM, Faruk/TOROSLU, Nevzat: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 9. Baskı, Ankara 2003.
- EREM, Faruk: Adam Öldürmek Cürümleri, Ankara 1982. (Adam)
- EREM, Faruk: Türk Ceza Kanunu Şerhi, Özel Hükümler, C. 3, Ankara 1993.
- ERMAN, Ragıp Barış: Yanılmanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi, Doktora Tezi, İstanbul 2006.
- ERMAN, Sahir/ÖZEK, Çetin: Ceza Hukuku Özel Bölüm Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, İstanbul 1994.
- ERYILDIZ, Hüsnü Sefa: "Kasten Öldürme Suçunun Bir Suçu Gizlemek, Delillerini Ortadan Kaldırmak Veya İşlenmesini Kolaylaştırmak Ya Da Yakalanmamak Amacıyla İşlenmesi (TCK M. 82/1-h)", Adalet Dergisi, Sy. 68, 2022/1, s. 167-203.
- EVİK, Vesile Sonay: "Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu", Bahçeşehir Üniversitesi HFD, C. 11, Sy. 137-138, Ocak-Şubat 2016, s. 7-29.
- EXNER, Thomas, "Kompendium der strafrechtlichen Irrtumslehre", ZJS (Zeitschrift für das Juristische Studium) 2009 (https://www.zjs-online.com/dat/artikel/2009_5_227.pdf), s. 516-527.
- FİSCHER, Thomas: "Die "Begleiterscheinung" beim Ermöglichungs- und Verdeckungsmord - - Zugleich Besprechung von BGH, Beschluß vom 13. 9. 1995 - 3 StR 360/95 (NStZ 1996, 81) - und Urt. v. 23. 11. 1995 - 1 StR 475/95 (NStZ 1996, 189)", 9/1996. (Begleiterscheinung).

- FİSCHER**, Thomas: Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, 63. Auflage, München 2016.
- GÖKCAN**, Hasan Tahsin/**ARTUÇ**, Mustafa: Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 2, M. 45-85, Ankara 2021.
- GÖKCAN**, Hasan Tahsin/**ARTUÇ**, Mustafa: Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 6, M. 255-345, Ankara 2021.
- GÖKCEN**, Ahmet/**BALCI**, Murat: "Kasten Öldürme Suçu (TCK M. 81)", MÜHF – HAD, C. 17, Sy. 1-2, 2011, s. 95-218.
- GÖKCEN**, Ahmet/**BALCI**, Murat: Kasten Öldürme Kasten Yaralama Organ ve Doku Ticareti Suçları (TCK m. 81-83; 86-88, 91-93), 2. Baskı, Ankara 2015. (Kasten Öldürme, 2. Baskı).
- GÖZÜBÜYÜK**, Abdullah Pulat: Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 4, (Hususi Kısım-Cürümler), (Madde 448-592), 5. Bası, (Baskı Tarihi Yok), İstanbul.
- GÜLTEKİN**, Enes: Görevi Yaptırmamak İçin Direnme Suçu (TCK m. 265), Ankara 2021.
- HAFIZOĞULLARI**, Zeki/**ÖZEN**, Muharrem: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 7. Baskı, Ankara 2021.
- HAFT**, Fritjof: Strafrecht Besonderer Teil, 8. Auflage, München 2005.
- HAKERİ**, Hakan: "İhmali Suçlar", Ceza Hukuku Dergisi, C. 2, Sy. 4, Ağustos 2007, s. 137-169.
- HAKERİ**, Hakan: Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri, Ankara 2003.
- HAKERİ**, Hakan: Kasten Öldürme Suçları TCK 81-82-83, 2. Baskı, Ankara 2007.
- İLHAN**, Abdulkadir vd.: Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2005-2015), Ankara 2015.
- JÄHNKE**, Burkhard, Leipziger Kommentar, Strafgesetzbuch, 11., neu bearbeitete Aufl., Berlin-New York 2000. (LK-Jähnke)
- JOECKS**, Wolfgang: Strafgesetzbuch, Studienkommentar, 11. Auflage, München 2014.

- KANGAL**, Zeynel T.: “Görevi Yaptırmamak İçin Direnme Suçu”, Prof. Dr. Feridun Yenisey’e Armağan, C. 1, İstanbul 2014, s. 491-542.
- KANGAL**, Zeynel T.: Görevi Yaptırmamak İçin Direnme Suçu, Özel Ceza Hukuku, C. IX, Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar, İstanbul 2021. (Özel Ceza Hukuku).
- KILIÇ**, Burak: Suçun Manevi Unsuru Olarak Amaç ve Saik, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020.
- KINDHÄUSER**, Urs: Strafrecht Besonderer Teil I, Straftaten gegen Persönlichkeitsrechte Staat und Gesellschaft, 7. Auflage, Baden-Baden 2015.
- KLESCZEWSKI**, Diethelm: Strafrecht Besonderer Teil, Tübingen 2016.
- KOCA**, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Ankara 2022.
- KOCA**, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, Ankara 2022.
- KÜLÇÜR**, Erdem İzzet: Ceza Hukukunda Yer Bakımından Uygulama, İstanbul 2017, s. 273-274.
- KÜPER**, Wilfried: “Zur Problematik der Verdeckungsabsicht bei „außerstrafrechtlichem“ Verdeckungs zweck”, JZ, 23/1995, s. 1158-1164.
- KÜPPER**, Georg/BÖRNER, René: Strafrecht Besonderer Teil 1, Delikte gegen Rechtsgüter der Person und Gemeinschaft, 4. Auflage, Berlin 2017.
- LACKNER**, Karl/KÜHL, Kristian/HEGER, Martin: Strafgesetzbuch, 30. neu bearbeitete Auflage, München 2023.
- MALKOÇ**, İsmail: Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu (Madde 1-178) C. 1, 3. Baskı, Ankara 2008.
- MAURACH**, Reinhart/SCHROEDER, Friedrich-Cristian/MAIWALD, Manfred: Strafrecht Besonderer Teil Teilband 1 Straftaten gegen Persönlichkeits und Vermögenswerte, 10., neu bearbeitete Auflage, Heidelberg, München 2009.
- MİTSCH**, Wolfgang: “Verdeckungsmord mit Auslandsberührung”, (Herausgegeben von Knut Amelung/Hans-Ludwig Günther/Hans-

Heiner Kühne), Festschrift für Volker Krey zum 70. Geburtstag am 9. Juli 2010, s. 351-373.

Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch, Band 4, (§§ 185–262), MüKoStGB/Schneider, 4. Auflage, München 2021.

NEUMANN, Ulfrid/**SALİGER**, Frank: **KİNDHÄUSER/NEUMANN/Paeffgen** Strafgesetzbuch (NK-StGB), 5. Auflage 2017.

OTACI, Cengiz: “Kan Gütme Saiki İle İşlenen Kasten İnsan Öldürme Suçu”, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, C. 3, Sy. 18, 2008, s. 115-139.

ÖNDER, Ayhan: Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar, İstanbul 1994.

ÖZBEK, Veli Özer/**DOĞAN**, Koray/**BACAKSIZ**, Pınar: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 17. Baskı, Ankara 2022.

ÖZEN, Mustafa: Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, 6. Baskı, Ankara 2021.

ÖZGENÇ, İzzet/**ŞAHİN**, Cumhur: Uygulamalı Ceza Hukuku, 3. Bası, Ankara 2001.

ÖZTÜRK, Bahri/**ERDEM**, Mustafa Ruhan: Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 21. Baskı, Ankara 2021.

PALUT, Adem: Kasten Öldürme Suçu, Ankara 2019.

PARLAR, Ali/**HATİPOĞLU**, Muzaffer: Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, C. 2, (76-150. Maddeler), 3. Baskı, Ankara 2010.

RENGİER, Rudolf: Strafrecht Besonderer Teil II, Delikte gegen die Person und die Allgemeinheit, 17. neu bearbeitete Auflage, München 2016.

SALİGER, Frank: “Zum Mordmerkmal der Verdeckungsabsicht”, ZStW 109, Heft 2, 1997, s. 302-334.

SATZGER, Helmut/**SCHLUCKEBIER**, Wilhelm/**WIDMAIER**, Gunter/**MOMSEN**, Carsten: StGB – Strafgesetzbuch Kommentar, 2. Auflage Köln, 2014.

SCHMİDT, Rolf/**PRİEBE**, Klaus: Strafrecht Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit, 6. Auflage, Grasberg bei Bremen 2007.

- SCHÖNKE, Adolf/SCHRÖDER, Horst/ESER, Albin/STERNBERG-LIEBEN, Detlev**, Strafgesetzbuch Kommentar, 30. neu bearbeitete Auflage, München, 2019.
- SOYASLAN, Doğan**: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, Ankara 2014.
- TANER, Tahir**: “Türk Ceza Kanununun 9.7.1953 Tarihli ve 6123 Sayılı Kanunla Değiştirilen Hükümleri”, İÜHFİM, C. 19, Sy. 3-4, 1954, s. 523-575.
- TEPECİK, Filiz**: “Uluslararası Adalet İstatistiklerinde Kasten Öldürme”, TAAD, Yıl: 9, Sy. 36, Ekim 2018, s. 107-142.
- TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat**: Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 20. Baskı, Ankara 2022.
- Toroslu, Nevzat/Toroslu, Haluk**: Ceza Hukuku Özel Kısım, 11. Baskı, Ankara 2021.
- TULAY, M. Emre**: Ceza Hukukunda Şahısta veya Konuda Hata, Ankara 2022.
- TUNÇ, Kübra**: Ceza Hukukunda Kastı Engelleyen Hata, Doktora Tezi, İstanbul 2020.
- TURAN, Ersin/OTACI, Cengiz**: Genel Hükümlerle Bağlantılı Olarak Kasten İnsan Öldürme Suçları, 3. Baskı, Ankara 2022.
- TURHAN, Faruk**: “Türk Ceza Kanununun Yer Bakımından Uygulanmasında Evrensellik İlkesi ve Yeni TCK md 13.”, Hukuki Perspektifler Dergisi, Sy. 4, Nisan 2005, s. 197-211.
- WEIß, Dietmar**: Die Problematik der Verdeckungsabsicht im Mordtatbestand: Eine Untersuchung insbesondere aus historischer und rechtsvergleichender Sicht, Berlin: Duncker und Humblot, 1997.
- WELZEL, Hans**: Das Deutsche Strafrecht, Elfte neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Berlin 1969.
- WOLTER, Jürgen/SİNN, Arndt**: SK-StGB Systematischer Kommentar zum Strafgesetzbuch, C. 3, Carl Heymanns Verlag Köln 2015.
- YAVUZ, Yağız**: Suçun Nitelikli Unsurları, Doktora Tezi, İstanbul 2022.
- YENİSEY, Feridun/PLAGEMANN, Gottfried**: Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB), 2. Baskı, İstanbul 2015.

YOKUŞ SEVÜK, Handan: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 4. Baskı,
Ankara 2022.